

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Katedra biotechnických úprav krajiny

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PRAHA – KRAJINNÉ CELKY A PRVKY VÝZNAMNÉ Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU V URBANIZOVANÉ KRAJINĚ

Zpracovala: Bc. **Jan Sláma**
student oboru Regionální environmentální správa
Vedoucí diplomové práce:
doc. Ing. Arch Ivan Vorel, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „PRAHA – KRAJINNÉ CELKY A PRVKY VÝZNAMNÉ Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU V URBANIZOVANÉ KRAJINĚ“ zpracoval samostatně a čerpal jen z pramenů, které uvádím v seznamu použitých zdrojů.

V Praze dne 26. 4. 2011

.....
Podpis diplomanta

Abstrakt

Náplní diplomové práce je shrnutí dostupné literatury a pramenů k otázkám krajinného rázu a konkrétní hodnocení vybraných lokalit z hlediska krajinného rázu v urbanizované struktuře hlavního města Praha. V teoretické části práce jsou vysvětleny pojmy krajinný ráz, krajina a jejich zakotvení v legislativě. Praktická část diplomové práce zahrnuje charakteristiku místních přírodních podmínek, přírodní hodnot, kulturně-historických hodnot a vizuálních hodnot vybraných krajinných celku v urbanistické struktuře městské části. Výsledkem je zhodnocení, zobecnění a vymezení různorodých území v urbánní krajině.

Klíčová slova: krajinný ráz, Praha, krajinné prvky, krajinné celky, urbanizovaná krajina.

Abstract

The content of this thesis is a summary of available literature and sources of landscape issues and specific assessment of selected localities in terms of landscape structure in an urbanized capital city of Prague. The theoretical part explains the concepts of landscape and their inclusion in legislation. The practical part includes the characteristics of local natural conditions, natural values, cultural and historical values and the values of selected visual landscapes in the urban structure of the district. The result is evaluated, and the generalization of the diversified landscape urban territory.

Keywords: landscape, Prague, landscape elements, urbanized landscape.

OSNOVA

1. ÚVOD	-9-
2. CÍLE PRÁCE	-12-
3. POSTUP PRÁCE	-12-
4. LITERÁRNÍ REŠERŠE	-13-
4. 1. DEFINICE POJMU KRAJINNÝ RÁZ A LEGISLATIVA	-13-
4.1.1. ZÁKON O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY	-13-
4.1.2. EVROPSKÁ ÚMLUVA O KRAJINĚ	-14-
4.1.3. POJEM KRAJINNÝ RÁZ	-15-
4.1.4. POJMY SPOJENÉ S KRAJINNÝM RÁZEM	-21-
4. 2. KRAJINNÝ RÁZ, KULTURNÍ KRAJINA A ČLOVĚK	-23-
4.2.1. KRAJINA	-23-
4.2.3. HISTORICKÉ ZMĚNY POSTOJŮ ČLOVĚKA KE KRAJINĚ	-24-
4. 3. KRAJINNÝ RÁZ A LIDSKÉ VNÍMÁNÍ	-26-
4. 3. 1. PSYCHOLOGICKÉ DANOSTI LIDSKÉHO VNÍMÁNÍ	-26-
4.3.2. GENIUS LOCI	-27-
4.3.3. VNÍMÁNÍ KRAJINY A HODNOCENÍ ESTETICKÝCH HODNOT	-28-
5. METODIKA	-31-
6. VYBRANÉ OBLASTI VÝZNAMNÉ Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU V URBANIZOVANÉ KRAJINĚ (PRAHA)	-32-
6. 1. CHUCHELSKÝ HÁJ	-33-
6.1.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	-33-
6.1.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ	-34-
6.2.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-35-
6.2.3.1. GEOLOGIE	-35-
6.2.3.2. REILÉF	-35-
6.1.3.3. PEDOLOGIE	-36-
6.1.3.3. BIOTA	-37-
6.1.3.4. OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	-38-
6.1.4. KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-38-
6.1.4.1. HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU	-39-
6.1.4.2. KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY	-40-
6.1.5. VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY	-41-
6.1.6. SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU	-43-
6.2. KUNRATICKO – MICHELSKÝ LES	-43-
6.2.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	-43-
6.2.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ	-44-
6.2.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-44-
6.2.3.1. GEOLOGIE	-44-
6.2.3.2. REILÉF	-45-
6.2.3.3. PEDOLOGIE	-45-
6.2.3.4. BIOTA	-45-
6.2.3.5. OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	-47-
6.2.4. KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-48-
6.2.4.1. HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU	-48-
6.2.4.2. KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY	-49-
6.2.5. VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY	-50-
6.2.6. SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU	-51-

6.3 PETŘÍN	-51-
6.3.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	-51-
6.3.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ	-52-
6.3.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-53-
6.3.3.1 GEOLOGIE	-53-
6.3.3.2 REILÉF	-53-
6.3.3.3 PEDOLOGIE	-53-
6.3.3.4 BIOTA	-53-
6.3.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	-54-
6.3.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-55-
6.3.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU	-55-
6.3.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY	-56-
6.3.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY	
6.3.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU	-58-
6.4 VÍTKOV	-61-
6.4.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	-61-
6.4.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ	-62-
6.4.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-62-
6.4.3.1 GEOLOGIE	-62-
6.4.3.2 REILÉF	-63-
6.4.3.3 PEDOLOGIE	-63-
6.4.3.4 BIOTA	-63-
6.4.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	-64-
6.4.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-64-
6.4.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU	-64-
6.4.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY	-65-
6.4.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY	-67-
6.4.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU	-68-
6.5 ŠÁRECKÉ ÚDOLÍ	-68-
6.5.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	-68-
6.5.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ	-69-
6.5.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-70-
6.5.3.1 GEOLOGIE	-70-
6.5.3.2 REILÉF	-71-
6.5.3.3 PEDOLOGIE	-71-
6.5.3.4 BIOTA	-71-
6.5.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	-72-
6.5.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-73-
6.5.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU	-73-
6.5.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY	-74-
6.5.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY	-74-
6.5.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU	-76-
6.6 PROKOPSKÉ A DALEJSKÉ ÚDOLÍ	-76-
6.6.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	-76-
6.6.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ	-77-
6.6.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-78-
6.6.3.1 GEOLOGIE	-78-
6.6.3.2 REILÉF	-79-

6.6.3.3 PEDOLOGIE	-79-
6.6.3.4 BIOTA	-79-
6.6.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	-81-
6.6.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-81-
6.6.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU	-81-
6.6.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY	-83-
6.6.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY	-83-
6.6.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU	-85-
6.7 ÚDOLÍ BOTIČE	-85-
6.7.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	-85-
6.7.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ	-86-
6.7.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-87-
6.7.3.1 GEOLOGIE	-87-
6.7.3.2 REILÉF	-87-
6.7.3.3 PEDOLOGIE	-87-
6.7.3.4 BIOTA	-87-
6.7.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	-88-
6.7.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	-89-
6.7.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU	-89-
6.7.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY	-90-
6.7.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY	-90-
6.7.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU	-91-
7. VÝSLEDKY	-92-
8. ZÁVĚR A DISKUZE	-94-
9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	-96-
10. PŘÍLOHY	-103-

1. ÚVOD

Pojem krajinný ráz a jeho ochrana, je zakotven v české legislativě v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v úst. §12 *Ochrana krajinného rázu a přírodní park:*

(1) Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonického měřítko a vztahů v krajině.

(2) K umístování a povolování staveb, jakož i k jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(3) K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

2. CÍLE PRÁCE

Diplomová práce má za cíl popsat stávající přírodní, kulturně - historické znaky a vizuální hodnoty krajinného rázu vybraných lokalit v hlavním městě Praha. Následně souhrn hodnot vybraných krajinných celků a vymezení v urbanizované struktuře hlavního města Prahy.

Práce bude zahrnovat literární rešerši názorů významných autorů, stručný přehled legislativy, která je důležitým nástrojem v ochraně krajiny a jejího rázu, charakteristiku přírodních, kulturně - historických a vizuálních znaků.

4. LITERÁRNÍ REŠERŠE

4. 1. DEFINICE POJMU KRAJINNÝ RÁZ A LEGISLATIVA

4.1.1. ZÁKON O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY

Stěžejním a nejdůležitějším pramenem definujícím krajinný ráz je v České republice zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. V zákoně je krajinný ráz určován v §12 *Ochrana krajinného rázu a přírodní park* v následujících odstavcích, které jsou primární pro veškeré činnosti s krajinným rázem.

Ochrana krajinného rázu a přírodní park §12

- (1) Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.
- (2) K umístování a povolování staveb, jakož i jiných činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.
- (3) K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.
- (4) Krajinný ráz se neposuzuje v zastavěném území a v zastavitelných plochách, pro které je územním plánem nebo regulačním plánem stanoveno plošné a

prostorové uspořádání a podmínky ochrany krajinného rázu dohodnuté s orgánem ochrany přírody.

4.1.2. EVROPSKÁ ÚMLUVA O KRAJINĚ

V minulých letech se stále mohutněji prosazuje trend spojování kulturního dědictví s přírodním dědictvím, neboť vztah mezi člověkem a přírodou je natolik složitý a provázaný, že vyžaduje komplexní péči. Důsledkem skutečného propojení obou těchto oborů a zároveň uvědomění si jejich důležitosti a nepostradatelnosti je schválení Evropské úmluvy o krajině dne 20. října 2000 ve Florencii na zasedání Výboru ministrů Rady Evropy.

Česká republika k této významné úmluvě přistoupila 29. října 2004. Jak vyplývá z Preambule Evropské úmluvy, členské státy, které ji podepsaly, jsou přesvědčeny, že krajina je klíčovým prvkem blaha jednotlivce i společnosti a její ochrana, správa a plánování jsou spojeny s právy a povinnostmi pro každého. Pro účely této konvence je krajina definována jako „část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních nebo lidských faktorů“. Ochranou krajiny se rozumí „činnosti směřující k zachování a udržení význačných nebo charakteristických rysů krajiny, odůvodněné její dědičnou hodnotou, vyplývající z její přírodní konfigurace nebo z lidské činnosti“. Úmluva pokrývá přírodní, venkovské, městské a příměstské oblasti, týká se krajin pozoruhodných, běžných i narušených. (Löw a Míchal, 2003).

4.1.3. POJEM KRAJINNÝ RÁZ

Seznámení s legislativním zakotvením krajinného rázu bylo nutným počátečním vhladem do této problematiky. Slovo problematika je zde naprosto na místě. Obecně se ví, že tento pojem v zákoně existuje. Byl ovšem dlouhou dobu předmětem spekulací a rozdílných názorů na to, jak má být správně chápán, a jak se s ním má správně „zacházet“, aby se stal „fungujícím“ nástrojem ochrany přírody a krajiny. Bylo tedy nutné, aby se společnými silami, především komunikací celé odborné veřejnosti různých oborů s pracovníky státní správy, hledalo společné pochopení a uchopení tohoto pojmu a aby se vytvořil jednotný postup pro zacházení s ním. V první řadě nebylo jednoduchým úkolem vysvětlení samotných pojmů vyskytujících se v zákoně. Příkladem jsou pojmy jako: *přírodní, kulturní a historická*

charakteristika, estetická a přírodní hodnota, harmonické měřítko a vztahy v krajině apod. Jsou to pojmy, které nebyly blíže vysvětleny a, každý si pod nimi mohl představit často velmi odlišné významy. Proto bylo nejprve nutné shodnout se a ujasnit si tyto pojmy. Jednou z prvních obecně doporučených metodik, která byla vydána a která vytváří používána v praxi je Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz – (Vorel, I., Bukaček, R., Matějka, P., Culek, M., Sklenička, P.2006).

Tato metodika konečně vysvětluje mnoho pojmů a vyjasňuje hodnocení a posuzování změny v krajinném rázu. S pomocí ní bych chtěl nyní přiblížit pojem krajinný ráz a ostatní pojmy s ním související. Metodika považuje krajinný ráz za vyjádření „vztahů přírodních, socioekonomických a kulturně-historických vlastností dané krajiny.“ Rázovitost krajiny je dle ní dána specifickými rysy a znaky krajiny, je tedy jakousi odlišností a jedinečností. „Ráz krajiny vyjadřuje nejenom přítomnost pozitivních jevů a znaků, ale též kulturní a duchovní dimenzi krajiny. Pojmu „krajinný ráz“ odpovídá pojem „charakter krajiny“ (Landscape Character, Landschaftscharakter), vyjádřený především morfologií terénu, charakterem vodních toků a ploch, vegetačního krytu a osídlení. Aby bylo možno krajinný ráz chránit, je nutno popsat a vyhodnotit znaky a hodnoty, které krajinný ráz dané krajiny utvářejí.“ (Vorel et al., 2004)

Formy hodnocení krajinného rázu:

1) Preventivní ochrana krajinného rázu

vyhodnocení krajinného rázu území a stanovení limitů a opatření k jeho ochraně, eventuálně stanovení územně diferencované intenzity veřejného zájmu na ochraně krajinného rázu (pásma odstupňované ochrany), návrh eliminace negativních a rušivých znaků. (Vorel et al., 2004)

2) Aktuální ochrana krajinného rázu

posouzení vlivu konkrétního záměru na krajinný ráz daného území (vliv navrhovaných staveb a technických zařízení, vliv činností, vliv využití území), tj. posouzení zásahu do krajinného rázu. Tato forma ochrany krajinného rázu je dále předmětem tohoto metodického postupu. (Vorel et al., 2004)

4. 2. KRAJINNÝ RÁZ, KULTURNÍ KRAJINA A ČLOVĚK

4.2.1 KRAJINA

Definice krajiny:

Území obývané určitou populací lidí, vyznačujících se společnými vlastnostmi a znaky, které ji odlišují od populací jiných (etnických jednotek různého stupně, jako jsou rasy, kmeny, národy). Definice je uplatněna s ohledem na demografické pojetí krajiny (Sklenička 2003).

Ve výtvarném umění je krajina vykreslena na základě percepce, v literatuře je krajina vnímána na základě psychického zobrazení (Sklenička 2003).

Krajina měla v první řadě demografickou podstatu. Spojovala se s místem narození člověka, s prostředím, ve kterém prožil svůj život, své působení (Supuka, Schlampová, Jančura 1999).

Krajina je určitý plošný prostor země, svérázný svojí tvárností povrchu, podnebím, vodstvem, rostlinstvem a živočištvem a nakonec též obyvatelstvem a formami jeho hospodářské, sídlení, dopravní, obchodní a politické činnosti (Svoboda 1971).

Reálně existující dialektický jednotný celek, který prošel určitým přírodním a hospodářským vývojem a po jistou dobu se i v závislosti na přírodních a společenských podmínkách zpravidla i svérázně vyvíjel kulturně. Proto se každá tzv. elementární krajina kvalitativně odlišuje od okolních krajin, to znamená, že tvoří prostorový útvar specifického rázu, s tvárností, která má sama pro sebe příznačný, celistvý, sjednocující charakter (Vašků 1991)

Regionální ekosystém se svou socioekonomickou a kulturní nadstavbou. Je přirozeně vymezenou částí zemského povrchu (tj. existuje uvnitř přirozených hranic), pro kterou je příznačná určitá struktura, existence charakteristických vnitřních vztahů, přenos informací a v dlouhodobém průměru i určitá ustálená energetická bilance (Vašků 1991).

Krajina zahrnuje přírodní i civilizační prvky, zahrnuje tedy struktury a systémy přírodní i urbánní. Krajina se vyvíjí v důsledku procesů přírodních i civilizačních (Vorel 2004).

4.2.3. HISTORICKÉ ZMĚNY POSTOJŮ ČLOVĚKA KE KRAJINĚ

Člověk po celou dobu svého vývoje byl v interakci s krajinou coby se svým vnějším prostředím zajišťujícím mu podmínky pro život. Krajina pravěká, jejíž počátky jsou spojeny s neolitem, je považována za jednu z výrazných krajinných revolucí způsobených především importem zemědělství, ale současně se jedná o dlouhé období, trvající až do zhruba 12. století. Člověk tedy skoro 5 000 let krajinu přetvářel a využíval hlavně zemědělskou činností či za jejím účelem, neboť tato činnost byla jeho stěžejním pilířem obživy. Poté nastala změna, kdy Čechy dostihla vlna modernizace v podobě znovunalezeného antického dědictví následovaná agrárně-řemeslnou vlnou, jež byla uzavřena výrazným mezníkem v podobě vysoce organizované barokní krajiny, coby středním článkem mezi krajinou agrární a řemeslnou a krajinou moderní s již vyspělým zemědělstvím a rozvojem průmyslu. „Baroko zároveň odstartovalo řetězec dalších změn, které sahají až do současnosti, kdy zažíváme další krajinnou revoluci, možná stejně významnou jako byla revoluce neolitická. Jde o vznik postagrární krajiny, v níž se zemědělství stává jen dosti málo významným odvětvím průmyslu a velké části venkova jsou pohlceny „šedou zónou“ městské periferie.“ (Sádlo, 2005).

Naše krajina již na mnoha místech není onou pestrou mozaikou vesnic, lesů, luk, pastvin a polí sešitou v celek nitěmi potoků a řek, alejí podél silnic, mezí a remízků... i přesto však, když se řekne česká krajina, vybaví se mnohým lidem jakoby s nostalgií právě ona malebná krajina barokní. To svědčí o jakési paměti a určité citové vazbě na onu agrární krajinu, která byla po několik tisíciletí nedílnou součástí každodenního lidského života. Harmonická krajina byla ve své podstatě z větší části nezáměrným vedlejším produktem života agrární společnosti. Její základní organizace plně odrážela po staletí získávanou technologickou zkušenost tradičního zemědělství a neméně tradiční vzorce sídelní kultury jejích obyvatel. Svou krajinu po staletí člověk utvářel, denně s ní přicházel do kontaktu, intuitivně se s ní sžil a vnímal jí přirozeným citem. Ovlivňoval jí, ale zároveň ona ovlivňovala jeho. „Tyto stopy hospodářského a duchovního života venkovské komunity v krajině zpětně udržovaly,

upevňovaly i spoluvytvářely kulturní vzor, jemuž vděčily za svůj původ a obměnu. Křesťanskou duchovní kulturu venkova tak až do poloviny našeho století nedokázalo rozvrátit ani osvícenství, ani pozitivismus, protože nepřinesly podněty k hmotné destrukci tradičního krajinného prostoru. To se povedlo až liberalismu a komunismu. Práce a její místo se vydělily z jednoty života někdejšího hospodáře a krajina přestala být domovem. Je jen výrobním prostorem. Tradiční krajinné prvky, vytvořené minulým způsobem života, tak ztratily důvod své existence. Nový způsob utility je postavil mimo řád užitku, ze kterého vzešly (Dejmal, 2000a).

„Tato tradiční kulturní a civilizační pouta člověka k obývanému prostoru jsou dnes uvolňována a lámána i přes jejich přetrvávající mimořádnou etickou a institucionálně legislativní sílu. Pro člověka dvacátého století je životní prostor stále méně dědičným údělem a místem osvojení. Od poloviny 20. století se již jednoznačně mluví o odcizení. V industrializovaném světě převládla utilita. Liberalismus z něj vytlačil posvátno, když vše hmotné i nehmotné, co v tomto světě existuje, přeměnil ve věc na prodej. Vlastní se pro člověka stala jen majetkově držená částečnost, která již není primárně předmětem péče, ale zdrojem nebo též předmětem maximalizace individuálního zisku. Vlastním člověku již není prostor sám o sobě. Starost o prostor jako něco ohraničeného je redukována na teritoriální obranu místně dosaženého stupně výroby a spotřeby, která nemá nic společného s ontologickou starostí o bytí, ani s ochranou jedinečné tradice a kultury, kterými je vždy znovu osvojována krajina domova. Tato pozice je současným stavem západní civilizace.“ (Dejmal, 2000b)

4. 3. 1. PSYCHOLOGICKÉ DANOSTI LIDSKÉHO VNÍMÁNÍ

Lidská interpretace krajiny jako životního prostředí se uskutečňuje individuálními psychickými procesy, při kterých se uplatňují tři souřadnice prostoru. Jsou to výška (lidská postava), šířka (šířka rozpažených rukou) a hloubka (možnosti pohybu člověka). Pro hodnocení prostorů využíváme všechny naše smysly. Vnímáme vizuální vlastnosti jako přehlednost či dominanty, akustické vlastnosti, ale také vůně, pachy a jistou podvědomou harmonii nebo naopak disharmonii vládnucí v daném prostoru. Člověk se pohybuje ve fyzikálním trojrozměrném prostoru, vnímá však jen tu část, ve které se zrovna nachází. Pro hodnocení krajinného rázu je nutné

rozlišit fyzickou skutečnost od jejího vnímaného obrazu, jenž nemusí být jen reálným odrazem skutečnosti, ale mohou zde hrát roli představy či vzpomínky a jejich zpětné promítnutí do krajiny (Löw a Míchal, 2003).

Lidská schopnost rozeznávat krásné od ošklivého, dobré od zlého se vyvíjí současně s rozvojem poznání, racionálního uvažování a citového života. Pro ochranu krajinného rázu tedy není stěžejní vydávání legislativních předpisů, nýbrž usměrnění vnímání krajiny a kultivace lidské psychiky. Lidské vnímání krajiny je ovlivňováno nejen vědomými psychickými procesy, ale také fylogeneticky danými myšlenkovými pochody (Löw a Míchal 2003).

Dále se používá pojem kolektivní nevědomí, které představuje geneticky podmíněnou zkušenost dřívějších generací zafixovanou v našem podvědomí. Psychika člověka je trvale ovlivňována nevědomím, a to navzdory vědomému psychickému vývoji. Dochází ke konfliktům mezi tzv. archetypem a rozumem či vůlí. Součástí lidské zkušenosti byl život v přírodní krajině, který začal již v pravěku a postupem času se zafixoval do genomu (Jung 1984).

4.3.2. GENIUS LOCI

„Duch místa živí přístup a činy těch, kteří ho řídí, stavějí, spravují a užívají. Není proto divu, že se necítíme dobře v supermarketech ovládaných pojmem, ber‘, který není doplněn o, dávej‘ prostřednictvím řemesel a služeb... Kde se zničí místo, tam se zničí i kultura, následuje sociální i osobní znehodnocení... Každý region měl strukturální systém odpovídající materiálům, klimatu a kultuře - což je něco, co by se z rozmaru nemělo zahodit. Tento systém do velké míry určoval způsob výstavby. Rozměry místního stavebního dřeva omezovaly délku trámů, a tím i rozsah klenebních polí a šířku budovy. To způsobovalo vnitřní jednotnost všech budov v dané oblasti, dokonce i v rozmezí několika staletí.“ (Day 2004)

Tento duch místa má jako každá jiná osobnost celou řadu vlastností, které jsou jak zcela praktické a přízemní, tak i vznešené. Duch místa není poetickou koncepcí romantiků, ale způsobem, jak místo funguje a ovlivňuje naše těla, organizaci práce i pocity. Stejně jako nám změna prostředí o dovolené dokáže ulevit od stresu, může nám i naše každodenní okolí dodat energii, vyrovnat nálady, snížit pocit tlaku a inspirovat či motivovat... Jakmile pochopíme, jak na nás okolí působí,

dokážeme utvářet místa, která slouží k užítku v nich žijícím lidem. Prostředí připravované ne za účelem něco vyjádřit, ale podpořit nálady, pocity a vnitřní rozvoj, může prospívat fyzickému, psychickému i sociálnímu zdraví - vnitřním kořenům individuality (Day 2004).

„Víme-li, kdo jsme a odkud přicházíme, má naše identita pevné základy. Bez této znalosti se podlamuje. Toto vědění má dopad na naše zdraví, jak psychické, tak tělesné. Také posiluje nebo oslabuje sociální soudržnost, hodnoty a stabilitu... Jde také o schopnost míst poskytnout nám jistotu, zakořenit nás. Musíme vytvářet místa, kam lidé patří; místa, která náleží tam, kde jsou, a budovy, které na tato místa patří,“ (Day 2004).

4.3.3. VNÍMÁNÍ KRAJINY A HODNOCENÍ ESTETICKÝCH HODNOT

„Krajina byla, je a bude hodnocena především podle toho, jak uspokojuje proměnlivé lidské potřeby. Antropocentrický pohled vždy očekává od krajiny určité kladné působení na člověka - uživatele, označované jako funkce. Podle míry plnění předpokládaných funkcí pak krajinu (většinou podvědomě) hodnotí, přikládá jí určité hodnoty. V široké škále lidských potřeb, jim odpovídajících funkcí a hodnot, nabývá proměnlivou váhu i estetická potřeba člověka, estetická funkce krajiny a estetická hodnota, kterou člověk krajině přisuzuje.“ (Löw a Míchal, 2003).

Jedním z dalších faktorů, které jistě ovlivňují estetickou potřebu člověka, jeho cítění a hodnocení (v našem případě krajiny) je umění. Potvrzuje to i sociologický průzkum, který zjistil, že „představa Čechů o žádoucí krajině odpovídá nejenom obecným estetickým kritériím, ale je ovlivněna i modely obsaženými v dílech Josefa Mánese a Mikoláše Alše. Velký vliv je přičítán i obrázkům Josefa Lady. Zmínění malíři dokázali lyričnost české krajiny přinést k lidem, zobrazit ji na stránkách učebnic a časopisů a formovat obecné vědomí o české krajině, které přetrvává mnoho generací.“ (Fingerová a Finger, 1999) „Je to především umění, které nás učí hluboké lásce k přírodě, bez níž není opravdového pochopení její krásy a charakteru.“ (Žák 1947).

Tato teorie je také někdy nazývána tzv. *tvarovou psychologií* či *Gestaltismem* od německého slova Gestalt, což znamená tvar, vzhled či podoba. Löw

a Míchal (2003) Při vnímání a hodnocení *genia loci* „fungují obě hemisféry našich mozků – nejen levá, která je nositelkou center řeči, logiky a abstraktních forem myšlení, ale i pravá mozková hemisféra, která je nositelkou konkrétní prostorové představivosti a emocí; ta zvládá informace sice celistvě, ale neostře, přičemž pracuje intuitivně s konkrétními představami.“ (Koukolík 1995).

Odborníci rozdělují lidské postoje do 3 základních skupin: obecné, neboli postoje druhu *Homo sapiens* - fylogeneticky vrozené, dále skupinové, odvozené od požadavků určité společnosti a kultury a třetími jsou postoje individuální vznikající na základě vlastní zkušenosti, často vědomě negující postoje skupinové. Je důležité zmínit, že specialisté považují všechny tyto skupiny postojů za legitimní součást objektivní estetické hodnoty. (Löw a Míchal 2003).

Zajímavým pojmem, který se vztahuje a používá při hodnocení krajinných estetických hodnot je tzv. sémantické zprostředkování hodnot vnější formou objektu. „Spočívá v tom, že si lidé ukládají do paměti osvojené vztahy mezi vnější formou objektů a mezi významy - hodnotami, které těmto objektům přisuzují. Proto při opětovném vnímání podobných forem si z paměti vybavují hodnoty, které si už dříve s vnímanými vnějšími formami spojili. Příklad: je-li cílem péče o krajinu „poskytovat zdravé a krásné prostředí“ budou viditelné znaky svědčící o zdraví krajiny shledávány hodnotami kladnými, ovšem jen pro tu osobu, která je schopna tyto znaky rozpoznat. „Podmínkou vzniku i vývoje estetických hodnot krajiny jako estetického objektu je sémantické zprostředkování struktury hodnot vnější podobou krajiny, a to hodnot mimoestetických i dříve osvojených hodnot estetických.“ (Löw a Míchal 2003)

Na základě sémantického principu a v souladu se zákonem č.17/1992 Sb. o životním prostředí, byly definovány následující hlavní objektivní kritéria estetické hodnoty krajinného rázu:

Jako jedno z dalších objektivních kritérií vysoké kladné estetické hodnoty krajiny je např. „takové uspořádání vizuálně vnímaných scénérií, jejichž působivost spočívá v jedinečnosti a neopakovatelnosti a ve výjimečné dochovanosti krajinného rázu, typického pro daný bioregion“. (Löw a Míchal 2003).

Soudobou největší překážkou při uplatňování estetických hodnot ve společnosti je tzv. estetický nihilismus. Jde o postoj mnoha lidí tzv. subjektivisté z řad vědců technických ale i přírodních věd, jež estetiku považují za něco zcela subjektivního, a tudíž naprosto nepoužitelného při procesech hodnocení. Jejich často používaný a správný fakt je, že „každému se přece líbí něco jiného“. Nicméně se nesprávně domnívají, že tato myšlenka nemá určitou objektivně vysvětlitelnou podstatu.

Znaky vztahu k dalším generacím, které se zprostředkovaně uplatňují jako estetické hodnoty	
kladné	záporné
<ul style="list-style-type: none"> • uvážlivé respektování dlouhodobých důsledků lidských aktivit 	<ul style="list-style-type: none"> • preference krátkodobých zájmů před dlouhodobými
<ul style="list-style-type: none"> • orientace lidských činností na obnovitelné zdroje 	<ul style="list-style-type: none"> • nevratné čerpání neobnovitelných zdrojů nebo nedostatečná péče o ně
<ul style="list-style-type: none"> • ohleduplnost při zásazích do životního prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • ničení životního prostředí nevratnými zásahy, poškození složek životního prostředí
Znaky vztahu k toku historického času uplatňující se jako estetické hodnoty	
kladné	záporné
<ul style="list-style-type: none"> • projevy úcty ke kulturnímu dědictví 	<ul style="list-style-type: none"> • znaky lhostejnosti až bezohlednosti ke kulturnímu dědictví
Znaky vztahu k přírodě, které se zprostředkovaně uplatňují jako estetické hodnoty	
kladné	záporné
<ul style="list-style-type: none"> • sounáležitost s přírodou spočívající v úctě k životu ve všech jeho formách 	<ul style="list-style-type: none"> • kořistnický vztah k přírodě pojímané jako nevyčerpatelný zdroj surovin a pasivní pozadí libovolných aktivit
<ul style="list-style-type: none"> • uznání vlastní hodnoty přírodních objektů 	
<ul style="list-style-type: none"> • orientace na využívání obnovitelných zdrojů 	<ul style="list-style-type: none"> • bezohledné čerpání neobnovitelných zdrojů
<ul style="list-style-type: none"> • využívání území a ekosystémů v rámci jejich přirozené únosnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • překračování přirozené únosnosti ekosystémů, zjevné narušení vnitřních vazeb a procesů v ekosystémech
<ul style="list-style-type: none"> • snižování množství odpadů a jejich recyklace 	<ul style="list-style-type: none"> • kontaminace krajiny odpady všeho druhu

Tab. č. 1.
Estetické hodnoty
Zdroj: (Löw a Míchal 2003).

Uvedená tabulka je toho dobrým příkladem [Tab. č. 1.]. Je nutné si uvědomit, že každé hodnocení – a to i v technických či přírodovědných disciplínách - je vždy procesem přirozeně do jisté míry subjektivním (Löwa a Míchala 2003).

5. METODIKA

Důležitým metodickým východiskem studie je stanovení hlavních obecných rysů rázu krajiny, kterými jsou: Členitost a specifické tvary reliéfu. Výška horizontu a jeho členitost (krátké linie, dlouhé linie, narušení vertikálami). Základní projevy vegetace (lesní porosty, trvale zatravněné plochy, orná půda, sady apod. – vegetace přírodní až přírodě blízká, vegetace nepůvodní vzhledem ke stanovišti nebo geograficky). Struktura a zrnitost převažujících krajinných složek (lesy, orná půda, travní plochy, urbanizované plochy, vodní plochy apod.). Míra osídlení a struktura osídlení. Charakter sídelních útvarů a převažující architektonický výraz objektů (typy sídelních útvarů, hmoty, formy a architektura staveb). Výrazné rysy prostorové skladby krajiny a konfigurace prvků krajinné scény. Konečným výstupem studie je postup zpracování. Jsou v něm uvedeny následující kroky i vysvětlení postupu:

1) Vymezení krajinného celku.

2) Obecná charakteristika území, prostorová a charakterová diferenciacce území. Obecná charakteristika širšího území a jeho zařazení do krajinných souvislostí (biogeografie, vegetační kryt, osídlení, kultura, historie).

3) Identifikace rysů a hodnot jednotlivých charakteristik krajinného rázu. V místech krajinného rázu, představovaných krajinnými prostory a dílčími krajinnými prostory – rysy a hodnoty přírodní, kulturní a historické charakteristiky, přítomnost estetických hodnot, harmonického měřítko a vztahů.

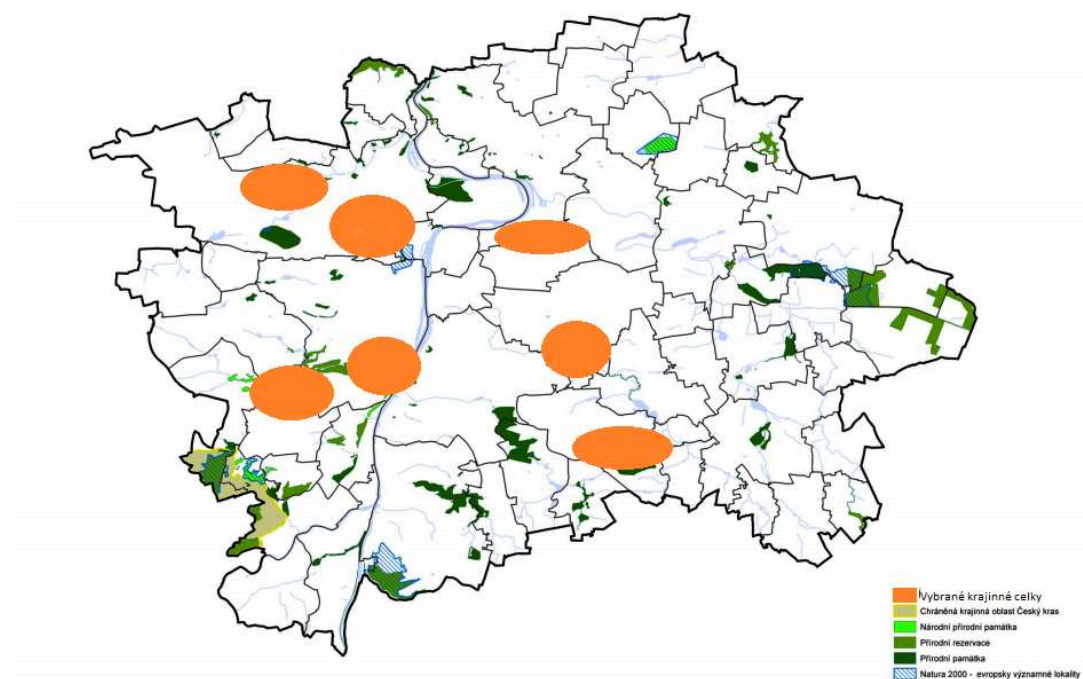
4) Zobecnění krajinného celku.

6. VYBRANÉ OBLASTI VÝZNAMNÉ Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU V URBANIZOVANÉ KRAJINĚ (PRAHA)

Vymezení řešených území jakožto místa významná krajinného rázu v urbanizované krajině. Hodnocená území se nachází na levém i pravém břehu řeky

Vltavy, všechny celky jsou situovány v katastrálním území hlavního města Praha. Vybrané krajinné celky jsou významné z hlediska krajinného rázu v urbanizovaném území, jejich hodnota jak přírodní tak kulturní je v dnešní hektické době nedocenitelná. Vybranými celky jsou Chuchelský háj, Kunraticko - Michelský les, Petřín, Vítkov, Šárecké údolí, Údolí Botiče, Dalejské a Prokopské údolí.

Vybrány byly celky rozdílného charakteru a uplatnění v krajinné scéně. Jedná se o terénní dominanty (Vítkov, Petřín), výrazné terénní hrany přírodního charakteru, zanořené koridory levobřežních i pravobřežních (např. Šárecké údolí, Údolí botiče), významné lesní celky v urbanizované krajině (Kunraticko - Michelský les). Důraz byl kladen, aby krajinné celky reprezentovali odlišné formy v rozličných urbánních souvislostech.

Obr. č.2
Lokalizace vybraných krajinných celků.
Zdroj: ÚAP Praha, 2009 upravil Sláma 2011.

6. 1. CHUCHELSKÝ HÁJ

6.1.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Chuchelský háj se rozkládá na svahu mezi obcemi Velká Chuchle a Malá Chuchle, kde zahrnuje původní lesní porosty. Chuchelský háj je jedním z posledních

listnatých hájů, které se dochovaly na území města Prahy. Najdeme je nad levým břehem Vltavy v oblasti mezi Velkou a Malou Chuchlí. Oblast Chuchelského háje je protkaná sítí upravených cest, které jsou hojně využívány k relaxačním procházkám.

Rozloha: 149,14 ha

Katastrální území: Malé a Velké Chuchle

Zastoupené dřeviny: dub, trnovník, borovice

Věk porostu: 3.třída (41-60let), 7.třída (140 let)

Rozloha lesních porostů: 145 ha

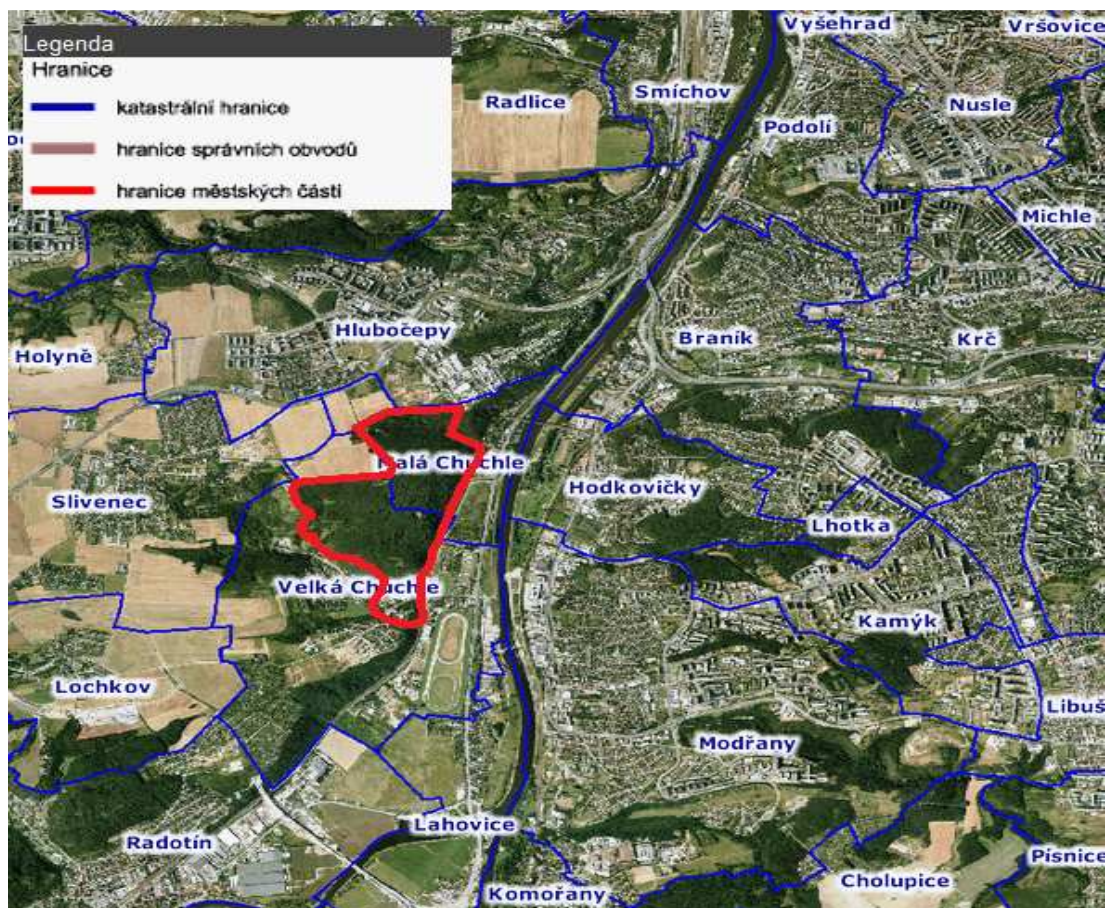
Tab. č. 2.

Základní charakteristika krajinného celku
CHUCHELSKÝ HÁJ

Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

6.1.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Hranice oblasti se vyhýbá obytné a průmyslové zástavbě Radotínského údolí. Z Radotína nejdříve sleduje železniční spojku k cementárně, obchází část cementárny a v jihovýchodním směru postupuje po okraji Radotína až k osadě Lahovská a stáčí se jihovýchodním směrem až k železniční trati. Po hranici CHPV Nad Závodištěm postupuje kolem Velké Chuchle a osady Višňovka po okraji Chuchelského háje až ke Slivenci. Jeho intravilán obchází po východní straně a pokračuje podél silnice do Lochkova, ale tuto obec obchází od východu k západu, posléze směřuje severovýchodně až k hranici hl. m. Prahy. Po východním okraji obchází zástavbu osady Zmrzlík a dále postupuje JV směrem roklí k Zadní Kopanině. Intravilán obce obchází po východním okraji a opět přímo na západ směřuje na hranice Prahy. Dále vede po hranicích hl. m. Prahy až do Radotína, s vynecháním zástavby U hlin. V Radotíně se stáčí k severu, nezahrnuje chatovou zástavbu, lemuje Velký háj ve směru ulice Otínské a postupně klesá do výchozího bodu (Slavík, 2007).

Obr. č. 3
 Vymezení území - Chuchelský háj.
 Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

6.2.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.2.3.1 GEOLOGIE

Oblast se nachází na území pražské pánve, kde je dobře přístupný geologický profil celým spodním ordovikem, včetně hranice mezi stupni dobrotiv a beroun. V jižní části se nacházejí nejstarší vrstvy, které se severním směrem dostávají do mladších poloh. Jižní a západní strmé svahy mají povrch tvořený sypanou ordovickou břidlicí (Slavík, 2007).

6.2.3.2 REILÉF

Terén a okolí Kunraticko - Michelského lesa znenáhla přechází v táhlý, nepřilíš výrazný hřbet. Prostírá se od břehů Botiče západním směrem až do Kunratického lesa, kde je ohraničen údolím Kunratického potoka. Vrch Háje v

sousedství hotelu Opatov dosahuje 317 m n.m. Vyšší Chodová měří 319 m n.m. Nachází se jihozápadně od trasy dálnice v prostoru Jižního Města II. Dnes však pozornost poutá spíše nedaleký vrcholek uměle navezeného návrší. Stával na něm i altán. Před okrajem Milíčovského lesa také vyrostla rozsáhlá deponie výkopového materiálu ze stavby trasy C metra. Nyní je označována jako Milíčovský vrch. Příjemně se zelená, porosty na něm vzrůstají a cesty zvou k rekreačním sportům a vycházkám (Praha 11, 2009).

Obr. č. 4
Panoramatický pohled Chuchelský háj
Zdroj: (Přírodní parky, 2008).

6.1.3.3 PEDOLOGIE

Půdní poměry se liší podle orientace a sklonu svahu a podle různých matečných hornin. V důsledku toho je území příkladem pestré mozaiky různých půdních typů na malém prostoru. Lze zde nalézt půdní typy od protorendziny přes mulovitou rendzinu, různě úživné kambizemě, místy i sprašovou hnědozem. Chudé oligotrofní kambizemě se vyskytují na kosovských křemencích, na diabasech se vyskytují většinou silně bazické protorankery. Na místech hromadění diabasových zvětralin, zejm. na svazích v teplomilných doubravách, jsou vyvinuty úživné eubazické kambizemě temně hnědých odstínů (Natura 2000, 2002).

6.1.3.3 BIOTA

Území je z převážné části pokryto přirozenými lesy, které jsou jen místy mírně narušeny výsadbou nepůvodních dřevin. Největší rozlohu zaujímají dubohabřiny, především černýšová dubohabřina typická a prvosenková (*Melampyro nemorosi-Carpinetum typicum* a *primuletosum*), na štěrkopiscích na plošině lipová doubrava (*Tilio-Betuletum*), která v nejvyšších polohách přechází v suchou acidofilní doubravu (*Luzulo albidae-Quercetum*) tvořenou směsí dubu zimního a borovice lesní. Nivu potoka Čertova strouha v severní části území provází úzký pruh údolního jasanovo-olšového luhu (*Alnenion glutinoso-incanae*). Na prudkých svazích se vyskytují suťové lesy s četnými přechody do teplomilných doubrav. Suťové lesy jsou reprezentovány dobře vyvinutou habrovou javořinou a. s. *Aceri-Carpinetum* a teplomilné doubravy dřínovou doubravou (*Corno-Quercetum*). Na skalnatý substrát jsou vázána xerothermní společenstva s druhy: kostřava sivá (*Festuca pallens*), devaterník šedý (*Helianthemum canum*), mochna písčinná (*Potentilla arenaria*), sesel sivý (*Seseli osseum*), pěchava vápnomilná (*Sesleria albicans*) a se subkontinentálním žluťucha smrdutá (*Thalictrum foetidum*) aj. Floristicky nejvýznamnější je však zdejší "locus classicus" kosatce bezlistého českého (*Iris aphylla* subsp. *aphylla*) (syn. *Iris a.* subsp. *bohemica*). Na méně exponovaných místech s hlubší půdou se vyskytují válečkové trávníky. *Scabioso ochroleucae-Brachypodietum pinnati*. Na extrémních stanovištích se společně se skalními stepmi vyskytují teplomilné křoviny se skalníkem. Méně extrémní teplomilné trávníky zarůstají vysokými křovinami.

Přestože území bylo značně dotčeno těžbou kamene, především vápenců, i existencí dnešní Lochkovské cementárny přímo v centru parku, je zde zachováno stále takové bohatství přírodních hodnot, jako málokde v českých zemích. Území má prvořadý význam pro krátkodobou rekreaci pražského obyvatelstva i jako cílová oblast odborných exkurzí vysokých škol a mezinárodních kongresů a sympozií (Natura 2000, 2002).

6.1.3.4 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Národní přírodní památka Barrandovské skály

Na území přírodní památky se nachází jeden z nejuplnějších prvohorních geologických profilů na světě, který dokumentuje vývoj pražské pánve v období siluru a devonu. Nalezneme zde unikátní ukázky zvrásnění devonských hornin a mezinárodně známá naleziště zkamenělin např. trilobitů, graptolitů, korálů, mlžů nebo hlavonožců (Envis, 2008).

Na vápencových a diabasových výchozech se nachází suchomilná společenstva s kostřavou sivou, bělozárkou liliovitou, seselem sivým a tařicí skalní na svislých stěnách. Ojediněle zde nalezneme také druhy původní šípákové doubravy dub pýřitý - šípák a dřín jarní. Z živočichů je území bohaté na teplomilná společenstva bezobratlých např. otakárek fenyklový a ovocný, pavouk stepník rudý a řada druhů plžů a brouků. (Envis, 2008).

Obr. č. 5
Pohled na Barrandovské skály z Branického most
Zdroj: (Botana, 2008).

6.1.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Vývoj kulturně historické charakteristiky v souvislosti s přírodními podmínkami dané oblasti utváří kulturní a historickou charakteristiku krajinného rázu. Typické znaky kulturně historické charakteristiky oblasti jsou tvořeny

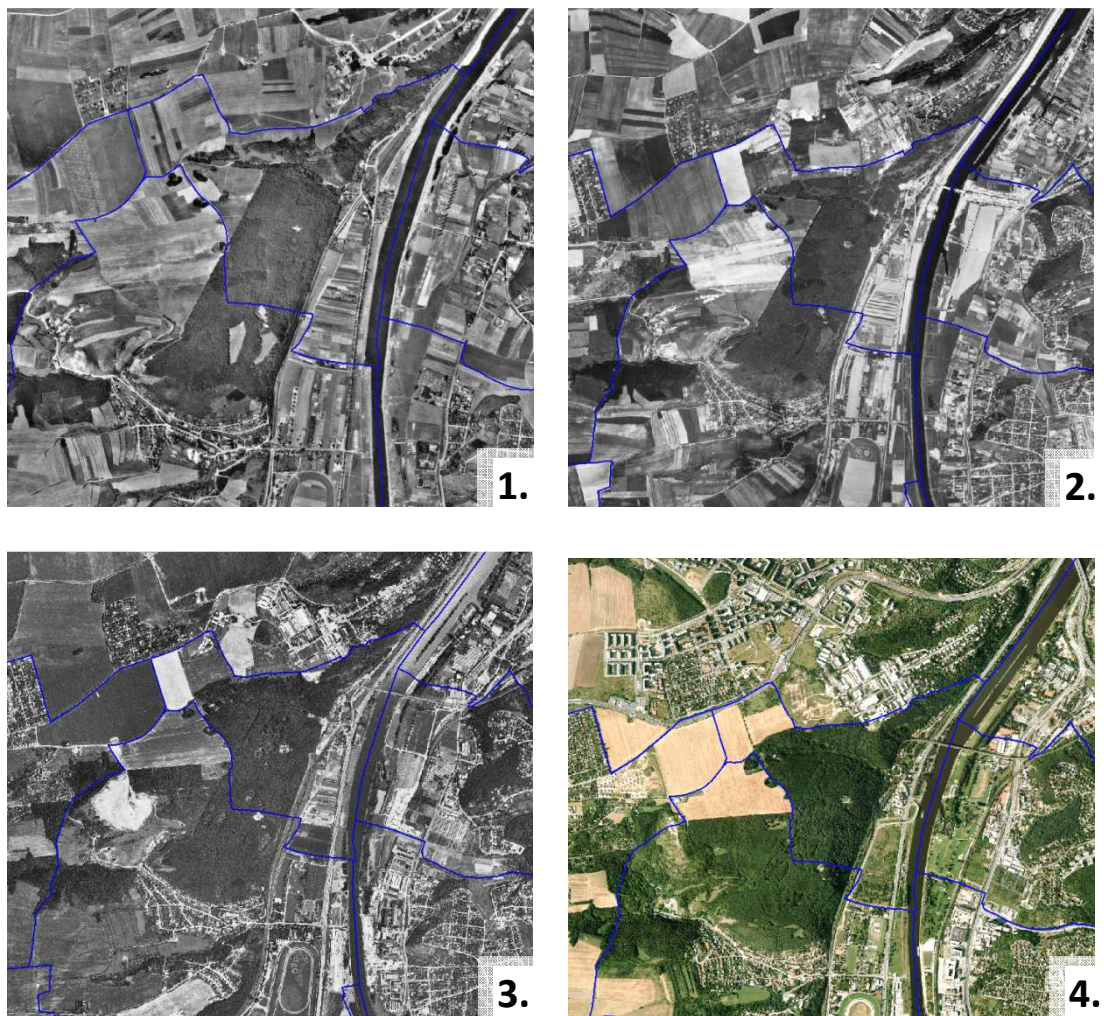
současnými stopami, které historie v krajině zanechala. Klíčovým aspektem, je tedy doba, po kterou minulé generace působily na krajinu a tím i na její charakteristický ráz. Krajinotvorné činnosti jsou v různých územích různé a mají pro danou oblast různou váhu. (Löwa a Míchala 2003)

6.1.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU

Chuchelský háj náležel od 13. století k panství Zbraslav, které bylo majetkem cisterciáckého řádu a bylo spravováno náboženským fondem. V dobách husitských válek byl majetek řádu zabaven, ovšem v roce 1455 byla Malá Chuchle získána zpět. V roce 1786 je v revíru Zbraslav popisována dubová a habrová porostlina nazývaná Chuchelský háj. Už ve 30. letech 20. století tvoří háj převážně duby a habry. Zbraslavské panství, k němuž náležela Velká i Malá Chuchle koupil v roce 1825 bavorský šlechtic kníže Bedřich z Oettingen-Wallersteinu.

V současné době v lese převažuje dub zimní, borovice lesní a lípa srdčitá, poměrně hojný je také nepůvodní a agresivní akát, který zde byl vysazován ve 20. letech 20. století. Akát je však systematicky odstraňován a je nahrazován původními dřevinami. V lese jsou prováděny prořezávky či probírky porostů a výsadby stromků v rámci obnovy porostů. Velký důraz je kladen na obnovu lesa přirozeným zmlazením.

Všechny lesy v majetku hl. m. Prahy, tedy i Chuchelský háj jsou obhospodařovány podle zásad trvale udržitelného hospodaření v lesích. Hl. m. Praha je navíc od května 2007 držitelem mezinárodního, ekologicky velmi přísného lesnického certifikátu Forest Stewardship Council (FSC), který hospodaření v lesích směřuje k dosažení přírodě blízkých lesních porostů. V rámci certifikace FSC byly též vymezeny tzv. referenční plochy, což jsou území, která jsou vyjmuta z intenzivního lesnického využívání. Případné zásahy musí vždy směřovat k dosažení přirozeného stavu lesních ekosystémů. Části referenčních ploch jsou v bez zásahovém režimu (s výjimkou opatření proti hmyzím škůdcům). V těchto porostech je proto možné setkat se např. s odumřelými stromy, které se ponechávají k přirozenému rozpadu a z lesa se neodstraňují.

Obr. č. 6
 Letecké snímky – historický vývoj území.
 1.1938 2.1953 3.1975 4.2003
 Zdroj: (Praha město, 2010).

6.1.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY

I když jde o plošinu se zarovnaným povrchem, má celé území členitý ráz díky hlubokým údolním zářezům, které mu při pohledu od Vltavy a Berounky propůjčují malebný kopcovitý vzhled. Podobně je tomu i v jednotlivých údolích, kde četné skalní útvary nejen zpestřují krajinný obraz, ale i názorně odkrývají geologickou stavbu této severovýchodní části Českého krasu stejně jako v úseku Barrandovských skal na severovýchodě parku. Díky reliéfu terénu, vzniklo na území několik pro okolí významných kulturních památek.

Chuchelské lázně

Bývalé chuchelské lázně vznikly před rokem 1729. Ze silurských a devonských hornin zde totiž vyvěral pramen s velkým množstvím uhličitanu vápenatého, kterému byly přisuzovány zázračné účinky. V 18. stol. byl u prameniště umístěn obrázek Panenky Marie, a místo se tak stalo cílem jak nemocných, tak poutníků. Léčení se skládalo z koupelí a pitných kúr. Lázním sloužily tři budovy. Celý areál včetně bývalé myslivny, bývalé obecné školy a kostela Narození Panny Marie je dnes památkově chráněný (Envis, 2008).

Kostel sv. Jana Nepomuckého

Podle pověsti dal kostel v roce 1729 postavit polský šlechtic, který se léčil ve vyhlášených chuchelských lázních, jako poděkování bohu za uzdravení. Po mnoho let se zde konaly poutní slavnosti, až do roku 1785, kdy po zrušení zbraslavského kláštera přestal být kostel udržován. Kvůli své osamocené poloze byl dokonce několikrát vykraden (v roce 1791 byly např. z věže ukradeny zvony). V letech 1992 - 1993 byl kostel kompletně zrekonstruován a opět vysvěcen (Envis, 2008).

Pacoldova vápenka

Vápenka patří mezi významné technické památky světového významu. Byla vystavěná v 19. stol. podle prof. Jiřího Pacolda a umožňovala pálit i netříděný vápenec. Objekt se skládal z šachtových pecí, které byly shora plněny vápencem. Vápenka byla využívána až do 2. svět. války, poté začala chátrat a dokonce jí hrozilo zbourání. Chátrání bylo ukončeno až v roce 2004 nákladnou rekonstrukcí (Envis, 2008).

6.1.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY

Vnější pohled v prostorové struktuře města

Uplatnění celého celku včetně centrálního hřbetu představuje dobře zachovalý komplex lesních společenstev – černýšové dubohabřiný, plošně lipové doubravy na šterkopiscích, na strmých svazích nad tratí vedle silničního tahu z Velké Chuchle, které jsou ještě tvořeny převážně dřínovými doubravami. Většinou za

hranicemi krajinného celku, jsou tyto původní vegetační pokryvy narušeny výsadbou nepůvodních dřevin (hlavně smrku, borovice, modřínu a akátu), které mají naopak bylinné patro oproti původním lesům nápadně chudé. Místy se uplatňují navenek i odlišné porosty, zejména bukové s vtroušenými javory či smrky, a olšové na podmáčených stanovištích.

Dominanty

Některé z vrcholů působí jako přírodní dominanty místa, část lze označit jako dominanty většího prostoru, což se především týká Barrandovských skal. Jedná se o nejúplnější prvohorní geologický profil na světě, který dokumentuje vývoj pražské pánve v období siluru a devonu. Dominanty centrálního hřbetu nejsou nijak vysoké a jejich uplatnění v krajinné scéně lze vnímat jako mírné.

Významným bodem uplatňujícím se v krajinné scéně Chuchelského háje, se jako pohledová dominanta nad údolím Vltavy nachází kostel sv. Jana Nepomuckého.

Krajinný interiér

Interiér krajinného celku je složitý a značně proměnlivý především proto, že se jedná o lesní krajinu. Na první pohled je zřejmé, že jde o významný krajinný celek v urbanizované struktuře, tvořený původními porosty s převažujícím typickým lesním charakterem. Krajina však v sobě skrývá mnoho míst, které tvoří rozdílný efektní interiér lesa. Především se jedná o drobné vodní toky v přírodním korytě, okolní diabasové skály, skalní terasy a strmé svahy. Prudké svahy k Vltavě se suťovým lesem je ponechán přirozenému vývoji zcela bez lesních zásahů. Tím se jedná o zcela významný prvek interiéru lesa.

Vztah k urbanistické struktuře

Ve střední části Chuchelského háje se nachází kulturní dominantu kostel sv. Jana Nepomuckého, patřil k areálu zaniklých lázní v Malé Chuchli. Součástí je studánka s vodou zajímavého složení (vysoký obsah hořčíku) a romantickou mariánskou kapličkou. Oblast je též protkána sítí upravených cest, které jsou hojně využívány k relaxačním procházkám obyvatelstva.

6.1.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU

Krajinný celek se vyznačuje původností vegetačního pokryvu (poslední listnatý háj), prudkými západními svahy vedoucí k údolí Vltavy, členitý reliéf na jižní části svazích bočního údolí, vrcholovou plošinou v centrální části (313m.n). V sídlištní struktuře území je významným zeleným ostrovem, především pro Velké a Malé Chuchle. Krajinný celek lze zařadit do charakteru významné lesní celky v urbanizované krajině.

6.2 KUNRATICKO – MICHELSKÝ LES

6.2.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Kunraticko - Michelský les na území Prahy 4, je jako část zeleného ostrova uprostřed husté městské zástavby a panelových sídlišť o celkové rozloze 326 hektaru. Lesem prochází několik značených turistických tras i cyklotras a jsou zde přírodní dětská hřiště, altány a lavičky. Jedná se o historicky zalesněné území. Z počátku 20. stol. pochází zdejší rozsáhlé smrkové monokultury, které vypovídají o tzv. „smrkové mánii“ v tomto období. Celkově zde převažují porosty dubu a smrku. Smrkové porosty se však postupně přeměňují na smíšené porosty s převahou dubu, blížící se původnímu přirozenému složení porostu v dané lokalitě (Čistá Praha, 2005).

Rozloha: 248 ha

Katastrální území: Krč, Michle, Kunratice, Chodov

Zastoupené dřeviny: dub, smrk, borovice

Věk porostu: 5. třída (81-100let)

Rozloha lesních porostů: 278 ha

Rozloha nelesních porostů: 6 ha

Tab. č. 4.
Základní charakteristika krajinného celku
Kunraticko-Michelský les
Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011

6.2.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Hranice oblasti se nachází v zástavbě několika obytných celků. Jako výchozí bod je zvolen střet hranice lesa s ulicí Vídeňskou (603) u Pískovny. Nejdříve sleduje silniční tah ulice Vídeňská až k Jižní spojce, hranice obchází zastavěnou část sídliště Zelené údolí, Institut klinické a experimentální medicíny, území postupuje východním směrem k Ústavu mateřství, kde vynechává Fakultní Thomayerova nemocnice s poliklinikou a stáčí se k Rybníku Labuť. Severní hranice pokračuje podél silničního tahu Jižní spojka mimo zastavěné území, kterému se hranice vyhýba. Hranice dále pokračuje k jižní straně území, kde obchází hustou panelovou zástavbu městské části Chodov, posléze směřuje východním směrem k lékařskému zařízení Jižní Město II. Dále intravilán obchází po východní straně a pokračuje podél silnice Mašatova, kde se vrací do výchozího bodu.

Obr. č. 7

Vymezení území – Kunraticko Michelský les
Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011

6.2.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.2.3.1 GEOLOGIE

Oblast se nachází na území pražské pánve, kde je dobře přístupný geologický profil celým spodním ordovikem, včetně hranice mezi stupni dobrotiv a beroun. V jižní části se nacházejí nejstarší vrstvy, které se severním směrem dostávají do mladších poloh. Jižní a západní strmé svahy mají povrch tvořený sypanou ordovickou břidlicí (Wikipedia, 2009).

6.2.3.2 REILÉF

Terén a okolí Kunraticko - Michelského lesa znenáhla přechází v táhlý, nepříliš výrazný hřbet. Prostírá se od břehů Botiče západním směrem až do Kunratického lesa, kde je ohraničen údolím Kunratického potoka. Vrch Háj v sousedství hotelu Opatov dosahuje 317 m n.m. Vyšší Chodová měří 319 m n.m. Nachází se jihozápadně od trasy dálnice v prostoru Jižního Města II. Dnes však pozornost poutá spíše nedaleký vrcholek uměle navezeného návrší. Stával na něm i altán. Před okrajem Milíčovského lesa také vyrostla rozsáhlá deponie výkopového materiálu ze stavby trasy C metra. Nyní je označována jako Milíčovský vrch. Příjemně se zelená, porosty na něm vzrůstají a cesty zvou k rekreačním sportům a vycházkám (Praha 11, 2003).

6.2.3.3 PEDOLOGIE

Povrch území tvoří převážně písčité a jílovité - hlinité náplavy. Před výstavbou sídlištní aglomerace Jižního Města byly kryté vrstvou ornice. Pod svrchními vrstvami se nachází většinou jílu. Skalní podklad představuje svrchní proterozoikum štěchovické skupiny. Jde o prachovité, písečné až křemité břidlice s výskytem drob a břidlic (Král 2001).

6.2.3.4 BIOTA

Území je z velké části pokryto lesním porostem s rozsáhlými umělými výsadbami smrku ztepilého a borovice lesní. Nalezneme zde dub, buk i lípu, z nepůvodních dřevin pak borovici černou, dub červený a modřín opadavý. I přes kulturní charakter lesa, se zde nachází i místa přírodnější se znaky kyselých doubrav a dubohabrových hájů.

V Kunratickém lese převažují porosty dubu a smrku. Smrkové monokultury se však postupně přeměňují na smíšené porosty s převahou dubu, blížící se

původnímu přirozenému složení porostů v dané lokalitě. V lese jsou prováděny prořezávky či probírky porostů a výsadby stromků v rámci obnovy porostů. Velký důraz je kladen na obnovu lesa přirozeným zmlazením (především dubu). Tyto zásahy směřující k vyšší přirozenosti lesních porostů jsou prováděny i v chráněném území Údolí Kunratického potoka (Envis, 2004).

Vzhledem ke kyselému skalnímu podkladu (minerálně chudé břidlice a křemence) v lese převažují spíše porosty s chudým bylinným patrem, v němž dominuje lipnice hajní. Zajímavé jsou zejména lokality, které nejsou nijak veliké, ale na území města jsou jedinečné - např. zakrslé doubravy na strmých jižních svazích proti Thomayerově nemocnici s výskytem vřesu. Zajímavý je malý relikt spráše na hraně svahu nad restaurací "Na Zelené louce", kde roste třemdava bílá a růže galská. Pozornost zasluhuje také vegetace na skalkách nad Mlýnským rybníkem, vyskytuje se zde např. křivatec český. Podél Kunratického potoka dominují porosty olší, vrb, topolů a jasanů (ptačincové olšiny a střemchové jasaniny). Spolu s přilehlými strmými svahy je potok součástí PP Údolí Kunratického potoka.

V nivě v zalesněném údolí Kunratického potoka jsou ptačincové olšiny a střemchové jasaniny, na svazích suťové habrové javořiny, na zazemněných úklonech černýšové dubohabřiny bikové, na horních hranách j. svahů teplomilné tolitové doubravy, na zarovnané plošině kyselé bikové doubravy. Zajímavý je malý *relikt* spráše na hraně svahu nad restaurací "Na zelené louce" s výskytem třemdavy bílé a růže galské. Na skalkách nad Mlýnským rybníkem druhy *acidofilní* stepi, např. křivatec český (Envis, 2004).

Ve vlastní nivě potoka (pobřežní pás, mokřadní louky) jsou střevlíčci *Europhilus gracilis* a *Odacantha melanura*, mandelinka *Chrysolina staphylea* a dřepčící *Phyllotreta tetrastigma* a *Hippuriphila modeeri*, z nosatcovitých *Dorytomus dejeani*, *Notaris maerkeli* a na olších *Curculio betulae*. V lesních partiích je významný střevlíček *Dromius schneideri*, dále dřepčík *Apteropeda orbiculata*; z nosatcovitých např. na dubech *Curculio venosus* či *Coeliodes siculus*, na jeřábu *Magdalis barbicornis*, na jilmech *Anthonomus ulmi*, na borovici lesní *Pissodes piniphilus*; kontinuita zdejšího lesa dokazuje bezkřídlý *Acalles echinatus*. Na skalkách (Kunratické skalky) xerothermní stanoviště, žijí tu z nosatcovitých např. *Apion rubiginosum* a *Rhinoncus castor*, z

čeledi Colydiidae velmi vzácný *Orthocerus crassicornis*. V nivě potoka žije plž *Clausilia pumila*. Z obratlovců zde žijí mj. strakapoud prostřední, datel černý, žluna šedá, několik druhů sov, vysazený muflon (Envis, 2004).

6.2.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Přírodní památka Údolí Kunratického potoka

Přírodní památka představuje na území pražské pánve jeden z nejuplněnějších a dobře přístupných profilů celým spodním ordovikem (etapa prvohor). Přirozeně meandrující tok Kunratického potoka je lemován porosty stěmchové jaseniny a ptačincové olšiny. Dominují v nich olše, vrby, topoly a jasany. Podél potoka je nejpestřejší květena z celého území. Roste zde sasanka hajní a pryskyřníkovitá, orsej jarní nebo plicník lékařský. V nivě potoka se vyskytují zajímaví nosatcovití a střevlíkovití brouci. Z motýlů zde žijí např. pouzdroníček olšový, ostruháček jilmový či batolec červený. Přímo na březích potoka žije vzácný pavouk plachetnatka. Z ptáků jsou k vidění budníček lesní, konipas horský, sedmihlásek hajní, žluna zelená, ale i datel černý (Magistrát Praha, 2006).

V nivě potoka žije na jednom z mála míst v Praze hrabošík podzemní. Doupné stromy poskytují útočiště letním koloniím netopýrů. V chráněném území se zachovaly také další, poměrně velké plochy porostů přirozeného druhového složení, a to kyselá doubrava nebo černýšová dubohabřina. V tomto území dominuje lesní fauna - z brouků např. početní nosatci a tesařici, z motýlů se zde vyvíjí např. nesytka dubová či vzpřímenka habrová.

Botanicky velmi cenné jsou prosluněné skalky vystupující na několika místech na svazích nad potokem.

V jarních měsících zde kvete bělozářka větvitá. Zajímavá je také vegetace skalních výchozů nad Dolnomlýnským rybníkem s koniklecem lučním českým, bělozářkou liliovitou nebo křivatcem českým (Magistrát Praha, 2006).

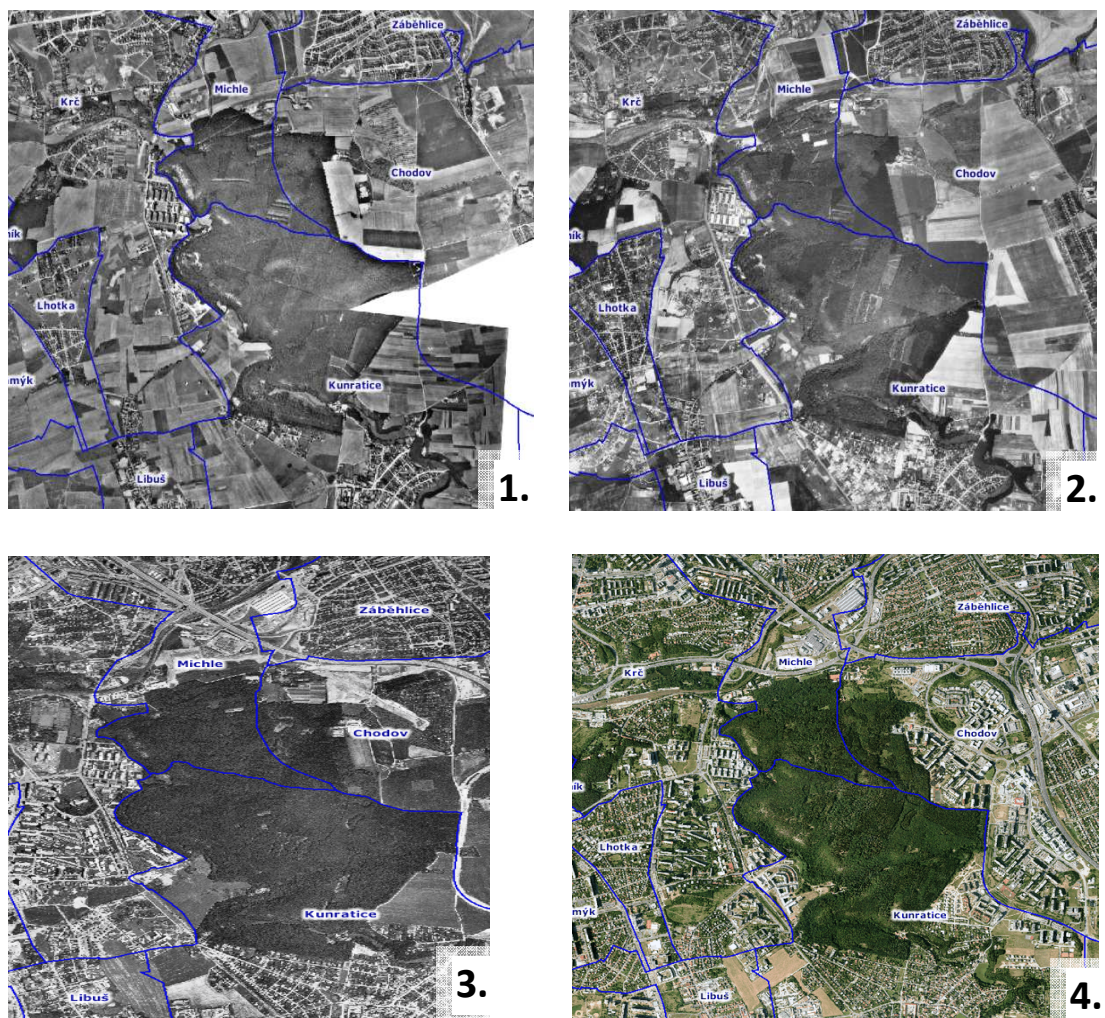

Obr. č. 8
Údolí Kunratického potoka
Zdroj: (Lesy Praha, 2008).

6.2.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.2.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU

Téměř celý les se nachází na historickém území, které je spojeno zejména s králem Václavem IV. Ten byl nejznámějším majitelem Kunratického panství, které i s rozsáhlými lesy koupil roku 1407 od zadlužených Olbramoviců, aby zde pobýval v přírodě a vyjížděl na lovy. Za tímto účelem si zde také nechal vybudovat hrad. Kunratický les procházel ve 20. století zajímavým majetkoprávním vývojem. Střední část lesa koupilo hlavní město Praha v roce 1923 a v roce 1928 byl městu darován kus lesa okolo Nového Hradu. V roce 1947 byla zkonfiskována Korbům z Weidenheimu celá jižní část Kunratického lesa. Severní část lesa patřila od 15. století Univerzitě Karlově, na město Prahu byla převedena až v roce 1963. Jen část lesa, která se nachází u Chodova, byla zalesněna až po 2. světové válce na původně zemědělských půdách. Jinak se jedná o historicky zalesněné území. Z počátku 20. století také pochází rozsáhlé smrkové monokultury, které vypovídají o tzv. „smrkové mánii“ v tomto období.

Obr. č. 9
 Letecké snímky – historický vývoj území.
 1.1938 2.1953 3.1975 4.2003
 Zdroj: (Praha město, 2010).

6.2.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY

Zřícenina hradu Nový Hrad

Nový Hrad (zv. také Wenzelstein) byl postaven stavitelem Křížem v letech 1410 - 1412 pro krále Václava IV., který si jej nechal zbudovat jako soukromé sídlo. V roce 1419 zde také zemřel. O rok později byl hrad obléhán Husity, dobyt a zapálen. Zbytky husitského obléhacího tábora jsou v okolí hradu dodnes patrné. V roce 1736 zde byla vystavěna kaple sv. Jana Nepomuckého, která byla později zrušena. Začátkem 19. stol. se na hradišti nacházel břidličný lom. Ještě roku 1881 se zde tyčily až 5 m vysoké hradní zdi, které však byly pobořeny, aby nelákaly tolik návštěvníků plašících zvěř (Magistrát Praha, 2006).

6.2.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY

Vnější pohled v prostorové struktuře města

Kunraticko – Michelský les je situován do čtyř katastrálních území. Jedná se o katastrální části Krč, Michle, Kunratice, Chodov. Celé území „Krčského lesa“ je lemováno na západě a jihu Kunratickým potokem, na severu je hranice tvořena Jižní spojkou. Vnější pohled ukazuje silný environmentální význam lesa v městské zástavbě panelových sídlišť. Lesní okrajové porosty v Kunraticko – Michelském lese jsou poměrně zachovalé a blízké přirozenému složení, převažuje nad borovými i smrkovými monokulturami. Velká hodnota územního celku je dána vedle převažujícího přirozeného složení porostů také kontinuálním trváním zalesnění – nikdy nedošlo k celkovému vymýcení lesa.

Dominanty

Stavební dominantou celého lesa je několik altánů, z nichž největší se jmenuje – Velký altán. Tento lesní komplex nemá žádnou významnou pohledovou dominantu, která by pozitivně nebo negativně ovlivňovala harmonické měřítko dané oblasti.

Krajinný interiér

Jižní a západní svahy údolí jsou strmé, povrch tvoří drobné sypavé úlomky ordovických břidlic s malým obsahem minerálních látek využitelných pro rostliny. Proto je porůstá netvárná kyselá doubrava s metličkou křivolakou a bikou bělavou. Místa, která jsou více zazemněná, pokrývá černýšová dubohabřina biková, kde se k dubu zimnímu významněji přidává habr obecný. Na horních hranách jižních svahů rostou teplomilné tolitové doubravy, přičemž na ojedinělé sprašové návěži (na ploše pouhých několika čtverečních metrů) se nachází velmi zajímavé společenstvo s třemdavou bílou a kamejkou modronachovou. Severní svahy, které jsou vlhčí a živnější, hostí výrazně pestřejší směs dřevin – javory, jasan ztepilý, lípy, habr obecný – a mají charakter sušového lesa. Plošina nad údolím, chudá živinami i počtem druhů, je porostlá kyselou doubravou, kde se místy více uplatňuje lipnice hajní.

Vztah k urbanistické struktuře

Lesem prochází několik značených turistických tras i cyklotras. Nachází se zde řada dětských hřišť, altánů i laviček a naučná stezka s lesnickou tematikou. Součástí území je také přírodní památka Údolí Kunratického potoka. Zajímavostí je hájovna s výběhy pro daňky a srnce. Velkým problémem lesa je vysoká návštěvnost - každý rok navštíví les téměř 700 tisíc návštěvníků. S vysokou návštěvností bohužel souvisí také vandalismus, velké množství odhozených odpadků a volně pobíhající psi, kteří ruší lesní zvěř a znemožňují zahnízdění ptáků. V lese se pravidelně provádí údržba cest, opravy a instalace rekreačních zařízení a úklid odpadků.

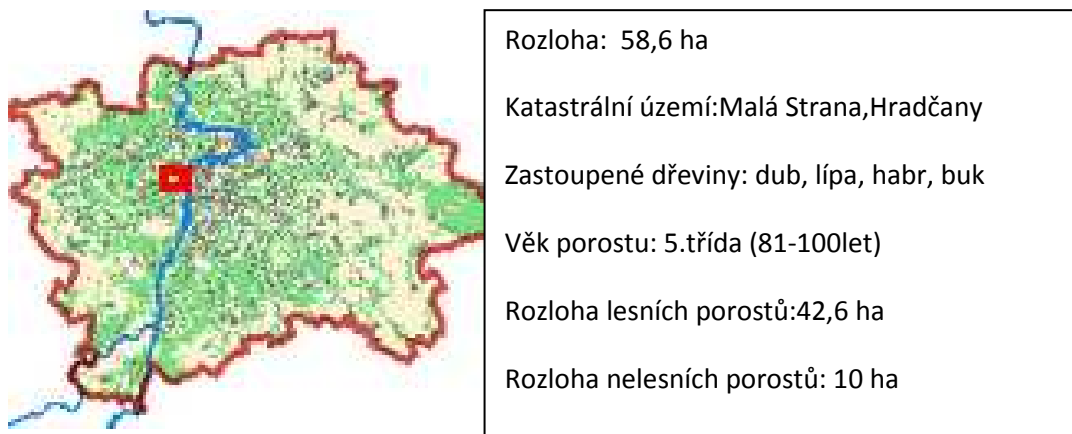
6.2.6 SOURH HODNOT KRAJINNÉHO CELKU

Okrajové porosty jsou zachovalé a blízké přirozenému složení, kontinuální trvalé zalesnění. Lesní komplex nemá žádnou významnou pohledovou dominantu. Severní svahy zaznamenávají výrazně pestřejší směs dřevin. Na západní a jižní straně se nachází Kunratický potok. Celek vystupuje v silně urbanizované části města jako zelená oáza, která zmírňuje městskou zástavbu panelových sídlišť. Krajinný celek lze zařadit do charakteru významné lesní celky v urbanizované krajině.

6.3 PETŘÍN

6.3.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

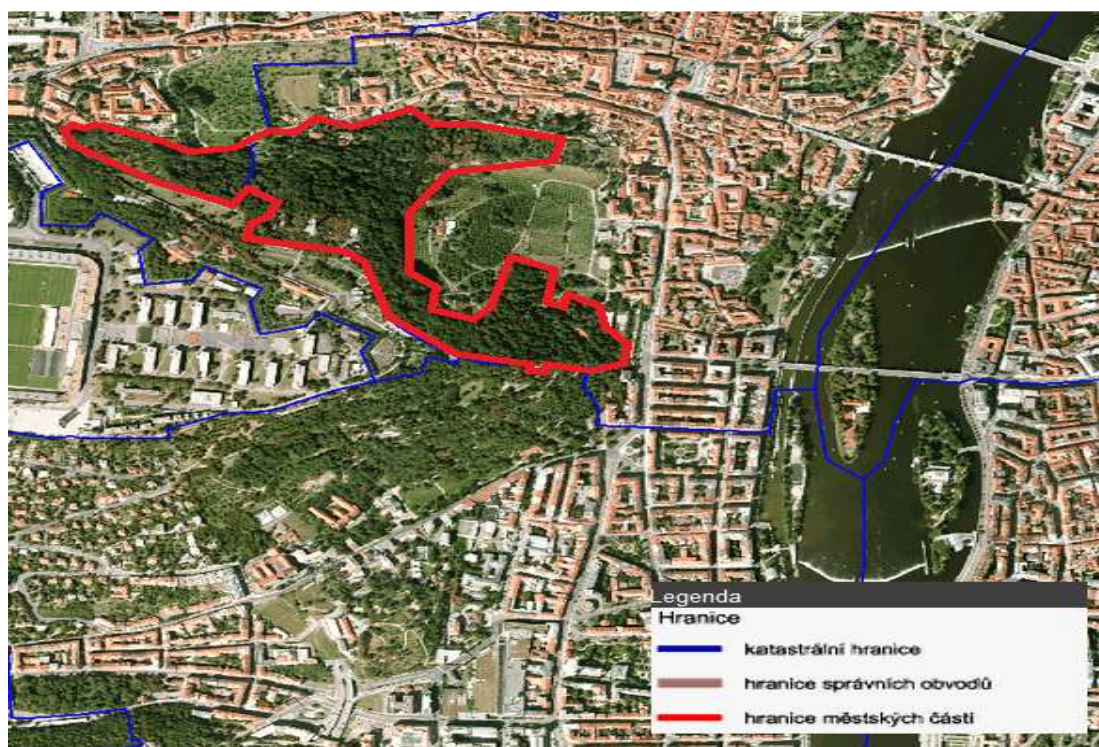
Petřín a jeho okolí patří k největším pražským parkům. Park vznikl postupnou proměnou původního lesa. V parku jsou zachovány suťové listnaté háje. Některé partie parku s plně zapojeným stromovým patrem mají lesní charakter. Střídají se zde různé velké skupiny převážně listnatých dřevin s rozsáhlejšími otevřenými plochami, které pokrývají více či méně pravidelně kosené trávníky. Na Petříně můžeme také nalézt staré ovocné sady.

Tab. č. 5
 Základní charakteristika krajinného celku
 Kunraticko-Michelský les
 Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

6.3.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Hodnocené území je část Malé Strany a Hradčan Prahy 1. Jedná se o část Petřínských zahrad (Seminářská zahrada, Nebozízek, Růžový sad a Park u Rozhledny) s roztroušenými a přiléhajícími bloky domů na Újezdě.

Obr. č. 10
 Vymezení území – Vrch Petřín
 Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

Oblast je vymezena ulicemi Hellichova a Újezd, Vrtbovskou, Schönbornskou, Lobkovickou a Strahovskou zahradou, barokním opevněním ze 17-18 století a Hladovou zdí.

6.3.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.3.3.1 GEOLOGIE

Vybraný krajinný celek má pestrý geologický podklad. V nižších částech území se nejčastěji vyskytují ordovické horniny (černé břidlice), v jejich nadloží poté svrchnokřídové sedimenty (turonské pískovce). V horních částech svahu Petřína jsou patrné sedimenty jílovce a opuky. Pískovce jsou rozbrázděny erozními rýhami a vytvářejí málo schůdné terény, kterým na rozdíl od okolních zahrad nabyl výrazně kultivován. Na kontaktu břidlic a pískovců vyvěrají prameny, v minulosti sloužili pro zásobování strahovského kláštera (Botany, 2001).

6.3.3.2 RELIÉF

Tento jeden zelený masiv byl pomyslně i fakticky rozdělen na několik částí, mezi kterými se dá až na pár uzavřených zahrad volně procházet. Typickým znakem reliéfu je výrazný vrch zvedající se nad řekou Vltava. Vrch je s částečně přírodě blízkými porosty, v současnosti sloužící jako park. Nejvyšší bod reliéfu je ve výšce 237 m, tvoří spolu s Vyšehradem a Hradčany jakési „trojvrcholý“ tyčící se nad vltavskými břehy.

6.3.3.3 PEDOLOGIE

Půdní poměry jsou složité, od nevyvinutých půd přes pararendziny a arenické kambizemě až hnědozemě s tendencí hlubším pseudoglejovým hnědozemím na úpatí svahu (Natura 2000, 2003).

6.3.3.4 BIOTA

Větší část lesního porostu je tvořena duby, ať už dubem letním (*Quercus robur*) nebo dubem zimním (*Quercus petraeae*), dále jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) a jedné z částí statnými buky lesními (*Fagus sylvatica*). Ojediněle se objevují další dřeviny, jako například kaštanovník setý (*Castanea sativa*) nebo

jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*). Po dřevinách se nezdá pně břečťan popínavý (*Hedera helix*).

V keřovém patru zmlazuje javor mleč (*Acer platanoides*), objevu je se i lípa srdčitá (*Tilia cordata*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), javor babyka (*Acer campestre*), tisy červený (*Taxus baccata*), jeřáb břek (*Sorbus torminalis*), habr obecný (*Carpinus betulas*), líska obecná (*Corylus avellana*), ořešák královský (*Juglans regia*), bez černý (*Sambucus nigra*) a slivoň obecná (*Prunus institia*).

Z keřů se uplatňuje i typické parkové keře, jako je pustoryl věncový (*Philadelphus coronarius*), označovány také jako „nepravý jasmín“ a pámelník bílý (*Symphoricarpos albus*) (Natura 2000, 2003).

V bylinném patru jsou zastoupeny například ostružník (*Rubus fruticosus* agg.), srstka angrešt (*Ribes uva-crispa*), kuklík mětský (*Geum urbanum*), zvonek kopřivolistý (*Campanula trachelium*), netykavka malokvětá (*Impatiens pavifora*), krabilice márnivá (*Chaerophyllum temulum*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), třezalka tečkovaná (*Hypericum perforatum*), plamének plotní (*Clematis vitalba*), nebo kokořík mnohokvětý (*Polygonatum multiflorum*), na skalnatých výchozech prospívá mléčka zední (*Mycelis muralis*) a rozchodník velký (*Hylotelephium maximum*).

Na jaře jsou nápadné typické druhy jarního aspektu, jako je orsej jarní hlíznatý (*Ficaria verna* subsp. *bulbifera*), bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*) nebo violka vonná (*Viola odorata*) společně s hojným rozrazillem (*Veronica hederifolia*) (Natura 2000, 2003).

6.3.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Přírodní památka Petřínské skalky

Zalesněné skalnaté výchozy v horní partii Petřína. I přes řadu lesnických a sadových úprav mají dubohabrové a bukové porosty dosti přirozený charakter a hostí řadu významných a vzácných druhů. Nalézají se v horních partiích vrchu Petřína, v blízkosti Petřínské rozhledny. Předmětem ochrany je geologický fenomén – výchozy svrchnokřídových pískovců uložených na ordovických břidlicích. Porost je tvořen fragmenty dubohabřiny svazu *Carpinion* a kyselých doubrav s letitými duby zimními svazu *Genisto germanicae-Quercion*, značně pozměněným mnohaletými

pěstitelskými zásahy. Přes tyto zásahy zde dosud rostou např. lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*), okrotice bílá (*Cephalanthera damasonium*), sasanka hajní (*Anemonoides nemorosa*) a sasanka pryskyřníkovitá (*Anemonoides ranunculoides*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*) a oměj vlčí (*Aconitum vulparia*) (Wmap, 2004).

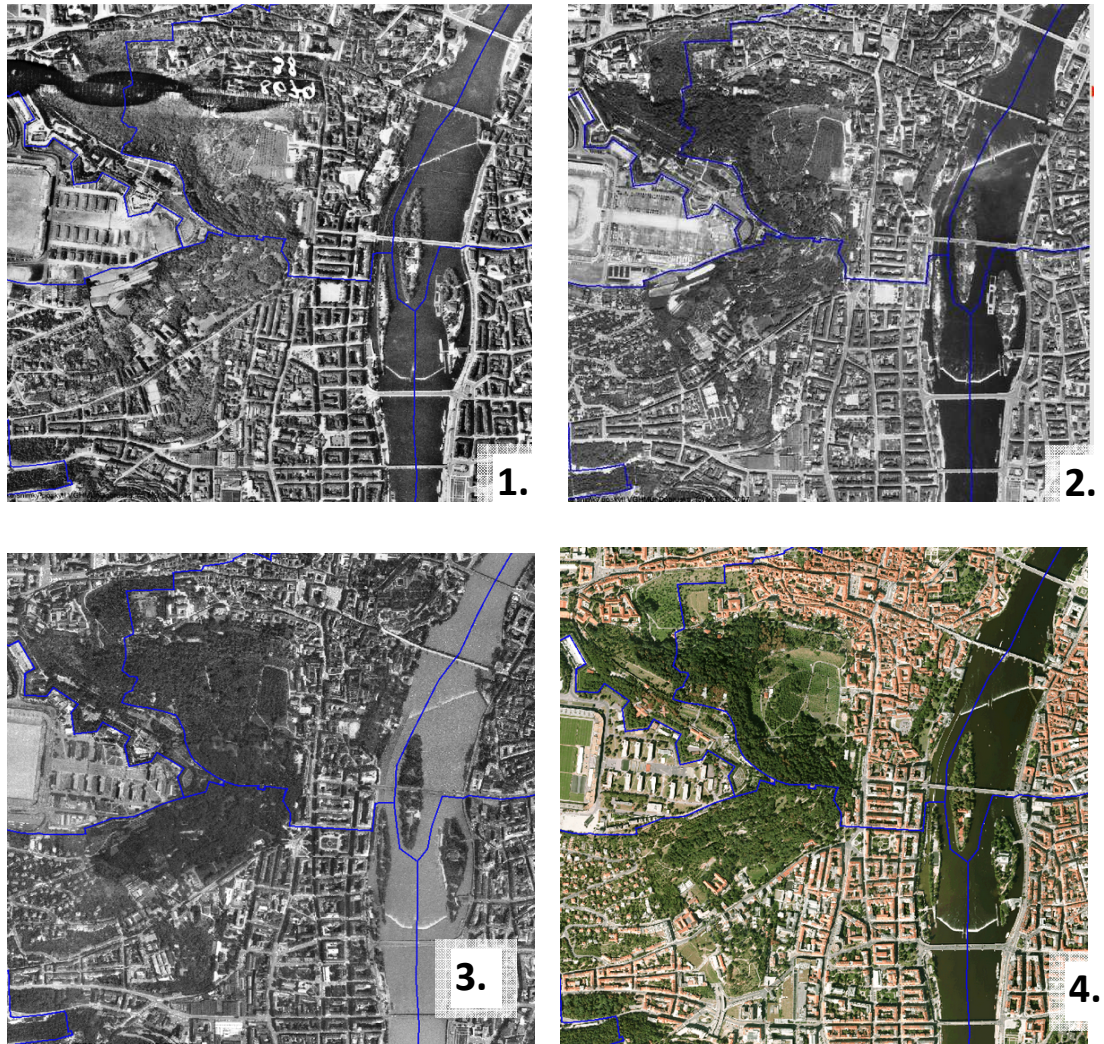
6.3.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.3.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU

První písemná zpráva o Petřínu pochází z roku 1108, kdy byli na zdejším popravišti stínáni poslední Vršovci. Tehdy zde byl hluboký les táhnoucí se až k Bílé Hoře. Ve středověku začal les ustupovat vinicím a hospodářsky obdělávaným plochám, zadní strana obrácená k Břevnovu byla lomem opuky, z níž byla postavena většina pražských románských i gotických domů. Ve 14. st. zde Karel IV. nechal postavit Hladovou zeď, podle jednoho vysvětlení chtěl dát hladovějícím občanům v době neúrody práci, patrně však šlo o to, aby Malá Strana dostala nové opevnění. Od 17. stol. začali velcí feudálové scelovat menší vinice ve velké zahrady a sady. Pod hradbou, na samém vrcholu kopce, vyrostla v průběhu minulých století řada staveb, které obdivujeme dodnes, jsou to například: kostel sv. Vavřince, kaple Božího hrobu, zrcadlové bludiště, Petřínská rozhledna a hvězdárna a další. Roku 1882 začal být pražský kopec zpřístupňován (Wiki, 2008).

Petřín vystřídal v průběhu staletí několik jmen: Petřín, Hora, Kopec, Vrch sv. Vavřince. Kronikář Kosmas jej popisuje jako velmi skalnaté místo a z toho důvodu se mu pro velké množství skal začalo říkat Petřín, latinsky se totiž skála řekne petra.

Petřín je dnes jednolitý zelený ostrov tyčící se nad pražskou kotlinou, přesto je tvořen několikerymi zahradami, které mají odlišnou historii, význam a charakter.

Obr. č. 11
 Letecké snímky – historický vývoj území.
 1.1938 2.1953 3.1975 4.2003
 Zdroj: (Praha město, 2010).

6.3.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY

Petřínská rozhledna

Byla postavena r. 1891 z podnětu Klubu českých turistů v rámci jubilejní pražské výstavy jako 5x zmenšená replika Eifellovy věže. Plány (od inženýrů Františka Prášila a Julia Součka) byly schváleny v únoru, první výkop byl proveden v březnu a stavba trvala jen pět měsíců; v srpnu 1891 byla rozhledna slavnostně otevřena, přičemž hotova byla de facto již o měsíc dříve. Rozhledna je vysoká 63,5 m a na její vrchol, který je ve stejné nadmořské výšce jako skutečná Eifellovka, vede 299 schodů. První patro je ve výšce 20 m a druhé v 56 metrech nad zemí. Rozhled z galerie předestírá nejen celou Prahu, ale za jasného počasí i výhled po bezmála

celých Čechách. Po požáru roku 1938 prodělala rozhledna částečnou přestavbu horní části. Pokusně roku 1948 a nastalo o pět let později zde byl umístěn televizní vysílač. Ten pracoval až do začátku devadesátých let, kdy zahájil provoz vysílač na Žižkovské věži. Žižkovský vysílač postupně petřínský nahradil zcela. V letech 2000-2 prošla rozhledna generální rekonstrukcí (Hegner, 2006).

Obr. č. 12
Petřínská rozhledna na Petřínském vrchu.
Zdroj: (Wayn, 2009).

Štefánkova hvězdárna

Hvězdárna nacházející se v krásném prostředí Růžového sadu byla slavnostně otevřena 24. června 1928 jako první lidová hvězdárna v Československé republice. Pro stavbu byl zvolen domek u Hladové zdi. Štefánikova hvězdárna je tak zčásti tvořena Hladovou zdí, hradební věží a tereziánským strážním domkem.

Původní vzhled hvězdárny byl skromnější než dnes. Do roku 1930 měla budova pouze jednu kopuli oproti dnešním třem s pozorovacím domečkem. Koncem druhé světové války byla budova poškozena natolik, že se uvažovalo o vybudování hvězdárny zcela nové. O patrovou nástavbu pak byla hvězdárna rozšířena po rozsáhlé rekonstrukci v 70. letech. V dnešní podobě byla znovu uvedena do provozu roku 1976 (Hegner 2006).

Hladová zeď

Zeď z místní petřínské opuky nechal zbudovat v letech 1360 až 1362 císař Karel IV. V horní části byla opatřena cimbuřím, ochozem, střílnami a několika (údajně osmi) předsunutými věžemi (bastiony), které se však nedochovaly. Táhl se od Újezdu až po Strahov a dál za něj k Hradčanům. Po opravě zdi, která proběhla roku 1624, byla k Hladové zdi (nazývané také zdí zubatou či chlebovou) přidána mohutná fortifikace, a to z nařízení Marie Terezie v polovině století následujícího. Na tomto opevnění byly také vztyčeny jednotlivé bastiony, z nichž jeden tvoří základ hlavní kopule dnešní Štefánikovy hvězdárny. Od r. 1980 se v etapách provádějí rozsáhlé opravy značně poničené Hladové zdi se snahou navrátit jí původní podobu. Romantická vyhlídka Citadela z minulého století již opět slouží svému účelu. Dnes je zeď dlouhá 1178 metrů, tlustá je průměrně 170 cm a vysoká kolem osmi metrů (Hegner 2006).

Kostel sv. Vavřince

Byl založen zřejmě roku 1135. Kaple byla obnovena v letech 1260 a 1590. Roku 1732 byl kostel přičleněn k cechu pražských kuchařů, o rok později zde proběhla první pobožnost Křížové cesty v Čechách. V roce 1735 započalo nedokončené rozšiřování kostela, které pokračovalo po 35 letech. Kostel dostal barokní podobu s kupolí a dvěma věžemi díky staviteli Ignáci Antonínu Palliardimu, pravděpodobně s pomocí Kiliána Ignáce Dienzenhofera. Stavba byla dokončena roku 1780, původní románská kaple byla včleněna do stavby jako sakristie. Kostel byl zrušen roku 1784, ale Pražané jej i po nezdařeném odprodeji dále využívali jako svatostánku. Chod kostela ještě narušil požár roku 1849. Roku 1926 byla provedena větší oprava kostela.

V interiéru se nacházejí obrazy od Jana Claudia Monna a Václava Markovského, sochu sv. Vavřince nad západním průčelím vytvořil Lederer roku 1756. Současný interiér, jemuž dominuje zavěšený kříž, je dílem architekta Jiřího Pelcla (Ubytování, 2007).

6.3.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY

Vnější pohled v prostorové struktuře města

Petřínský vrch je nejvýznamnější krajinný celek v centru Prahy, jeho rozsáhlý vegetační pokryv představuje velmi dobře zachovalí zahradní komplex. Petřín se prezentuje, jako oáza zeleně v historické části Prahy. Centrální vrch s kulturní historickou památkou Petřínská rozhledna tvoří pozitivní pohledovou dominantu a dokresluje estetickou část území. Vegetační pokryv tvoří především dubové dřeviny a okrasné stromy. Na různých lokalitách se uplatňují i odlišné dřevinné porosty, zejména bukové s javory.

Obr. č. 13
Pohled na Petřínský vrch
Zdroj: (Stopin, 2010).

Dominanty

Přírodní pohledovou dominantou se může stát samotný Petřínský vrch. Nejvyšší bod reliéfu je ve výšce 237 m, tvoří spolu s Vyšehradem a Hradčany jakési „trojvrcholý“ tyčící se nad vltavskými břehy. Umělou pohledovou dominantou je Petřínská rozhledna, které je umístěna na již několikrát zmiňovaném Petřínském vrchu. Výška rozhledny je 63,5 m, což umocňuje už tak silnou dominantnost celku.

Krajinný interiér

Petřínský vrch je tvořen systémem zahrad (Kinského zahrada, Lobkovická, Seminářská, Strahovská a Vrtbovská zahrada) a sadů (Petřínské sady, Růžový sad a Nebozízek). Seminářská zahrada: Tato ovocná zahrada se rozkládá na východním svahu Petřína a přes těleso lanové dráhy sousedí se sadem na Nebozízku na jihu a se Schönbornskou a Lobkovickou zahradou na severu. Zahrada je velice působivá především svými výhledy na Staré Město, Malou Stranu a Hradčany, umocněné v jarních měsících kvetoucími ovocnými dřevinami. U vyhlídkové cesty v polovině svahu stojí nově zrekonstruovaná restaurace Petřínské terasy.

Další zajímavostí je studánka Petřínka nedaleko od restaurace a v umělé proláclině stojící kaple. Původně se jednalo o ovocnou klášterní zahradu založenou v 17. století. Veřejnosti byla zpřístupněna v roce 1930. Nebozízek Park leží na východním svahu Petřína mezi Hladovou zdí a tělesem lanové dráhy a táhne se od ulice Újezd až téměř k vrcholu svahu pod Štefánkovu hvězdárnu. Původně se na tomto místě nacházely vinice zakládané za císaře Karla IV, později změněné na ovocné sady. Park u Rozhledny: Nachází se na vrcholu Petřína a hlavní dominantou je pochopitelně známá rozhledna. Kromě ní jsou zde ještě zrcadlové bludiště, kostel sv. Vavřince, kaple Božího hrobu, kaple Kalvárie a Křížová cesta vedoucí z Vlašské ulice. Park byl upraven z iniciativy purkrabího hraběte Karla Chotka po r. 1836 podle návrhu Jiřího Braula.

Růžový sad Leží na samém vrcholu Petřína. Hlavní atrakcí jsou zde záhony růží, jejichž počet se pohybuje okolo dvanácti tisíc. Další zahradnickou zvláštností je trvalková zahrada Květnice. Končí zde lanová dráha svou horní stanicí Petřín, nachází se tu Štefánikova hvězdárna s pomníkem Milana Rastislava Štefánika a plastika Polibek. U hvězdárny se nachází památný strom - líska turecká. Růžový sad s Květnicí je poměrně mladou zahradou, založenou až ve třicátých letech dvacátého století.

Vztah k urbanistické struktuře

Petřínské zahrady nacházejících se na hodnoceném území jsou významnou kulturní hodnotou. To podtrhuje i fakt, že většina objektů a ploch je zde již památkově chráněna. Seminářská zahrada, ačkoli jako jediná není na seznamu památkově chráněných objektů, má jistě také výjimečné estetické hodnoty a spoluvytváří hodnotný charakter území. V celém zahradním komplexu se nachází

několik významných pozmeněných ploch, které jsou chráněny jako kulturní památky.

6.3.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU

Petřínský vrch je nejvýznamnější zeleným prvkem v centrální části Prahy. Petřínská rozhledna tvoří pozitivní pohledovou dominantu a dokresluje estetickou část okolí. Nejvyšším bodem reliéfu je ve výšce 237 m. Petřínský vrch je tvořen systémem zahrad (Kinského zahrada, Lobkovická, Seminářská, Strahovská a Vrtbovská zahrada) a sadů (Petřínské sady, Růžový sad a Nebozítek). Petřínské zahrady se nacházejících na hodnotném území a jsou řazeny jako významné kulturní hodnoty. To podtrhuje i fakt, že většina objektů a ploch je zde již památkově chráněna. Krajinný celek lze zařadit do charakteru významné terénní dominanty.

6.4 VÍTKOV

6.4.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Vrch Vítkov je protáhlý kopec na pravém břehu Vltavy a tvoří od nepaměti přirozenou severní hranici Žižkova od Karlína. Patří k Praze 3 Žižkov a leží mezi ulicemi Husitskou a železniční tratí. Jedná se o méně rozsáhlý park. Jeho výměra je 34,2 hektarů se značnými výškovými rozdíly od 210 po 270 metrů nad mořem. Park je trvale celoročně přístupný a nyní je využíván k rekreačním procházkám i během své dlouhotrvající revitalizace.

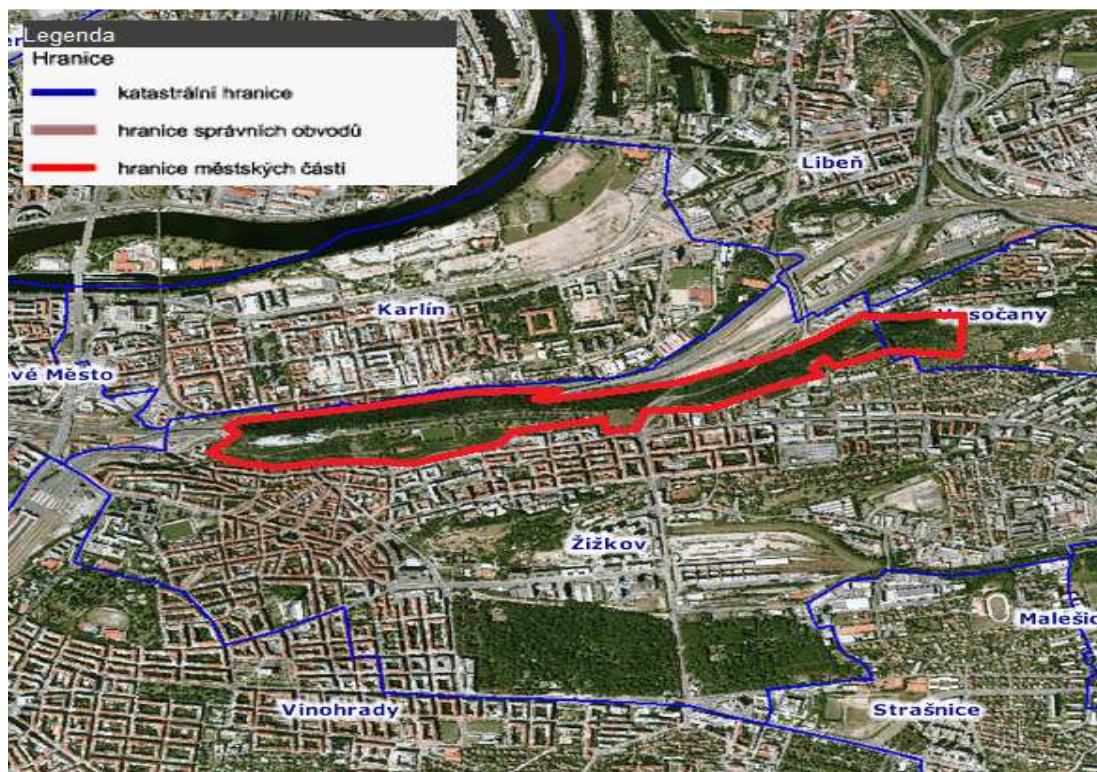

Rozloha: 32,3 ha
Katastrální území: Žižkov
Zastoupené dřeviny: dub, lípa, buk
Věk porostu: 3. třída
Rozloha lesních porostů: 20 ha
Rozloha nelesních porostů: 12,3 ha

Tab. č. 6
Základní charakteristika krajinného celku Vrch Vítkov
Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

6.4.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Hodnocené území (Vítkovský vrch) je ohraničeno na severní straně železniční tratí, na západní straně území je ohraničen areálem Vojenského muzea. Jižní strana je vymezena železniční tratí a ulicí Kališnickou, na východní straně je hranice uzavřena tramvajovou tratí. Celý Vítkovský vrch leží v katastrálním územím Žižkova.

Obr. č. 14

Vymezení území – Vrch Petřín
Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

6.4.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.4.3.1 GEOLOGIE

Hřbet Vítkova je tvořen převážně křemencovo-prachovcovou facií dobrotivského souvrství, tj. skaleckými křemenci ve smyslu starší stratigrafické tabulky. Na severním svahu vychází svrchní část šáreckého souvrství, vyvinutého jako jílovité a prachovité břidlice v počáteční fázi metamorfní rekrystalizace. Generelní sklon vrstev je k JJV, jižněji vystupují jílové břidlice dobrotivského souvrství a další členy ordoviku. Při s. úpatí Vítkova zakrývají kvartérní pokryvy

tektonický styk šáreckých břidlic s mnohem mladšími jednotkami ordoviku, zejména bohdaleckým souvrstvím (Wmap, 2004).

6.4.3.2 REILÉF

Přibližně od druhé poloviny minulého století probíhaly v několika etapách zalesňovací akce, které si kladly za cíl postupné zalesnění v minulosti odlesněných holých strání, místy využívaných zejména jako pastviny. Tak byly uměle zalesněny vrch Vítkov. Reliéf Vítkovského vrchu se především vyznačuje značnou sklonitostí a rovnoměrně protáhlou strukturou. Celá vrchní vrstva je pokryta vegetací, kromě centrálního vrchu, kde je umístěn památník. Památník působí jako pohledová dominanta (Wmap, 2004).

6.4.3.3 PEDOLOGIE

Převažují pestré mozaiky rankerových půd od iniciálních stadií po rankery kambické. Na mírnějších svazích se vyvinuly různě úživné kambizemě. Při horních hranách svahů se na sprašových návěších nacházejí menší rozlohy černozemí (Natura 2000, 2005).

6.4.3.4 BIOTA

Jižně exponované svahy vrchu jsou kryty převážně umělými výsadbami dřevin s dominancí jasanu a parkovými výsadbami s dominancí jerlínu japonského, pajasanu žláznatého a mahalebky obecné. Rovinaté horní partie jsou kryty parkovými výsadbami a kulturními trávníky.

K severu skloněné svahy mají střídavě charakter akátin (svaz *Chelidonio-Robinion*) a kyselých doubrav (svaz *Genisto germanicae-Quercion*). V nejvýchodnější části jsou provedeny umělé výsadby dřevin - jasanu, lípy, dubu letního a modřínu.

Zdravotní stav dřevin je dobrý na jižně exponovaných svazích, na svazích severních se lokálně zvyšuje účast avitálních dřevin. Nejvíce odumřelých jedinců je v doubravách, nejvíce postiženy jsou břízy a akáty. Na severním svahu se nalézá drobná enkláva dubohabřiny s určitými prvky teplomilné doubravy (jeřáb muk), s poměrně bohatým bylinným patrem a na něj vázanými bezobratlými, především hmyzem (Wmap, 2006).

6.4.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

V okolí Vítkovského vrchu se nenachází, žádná chráněná přírodní památka.

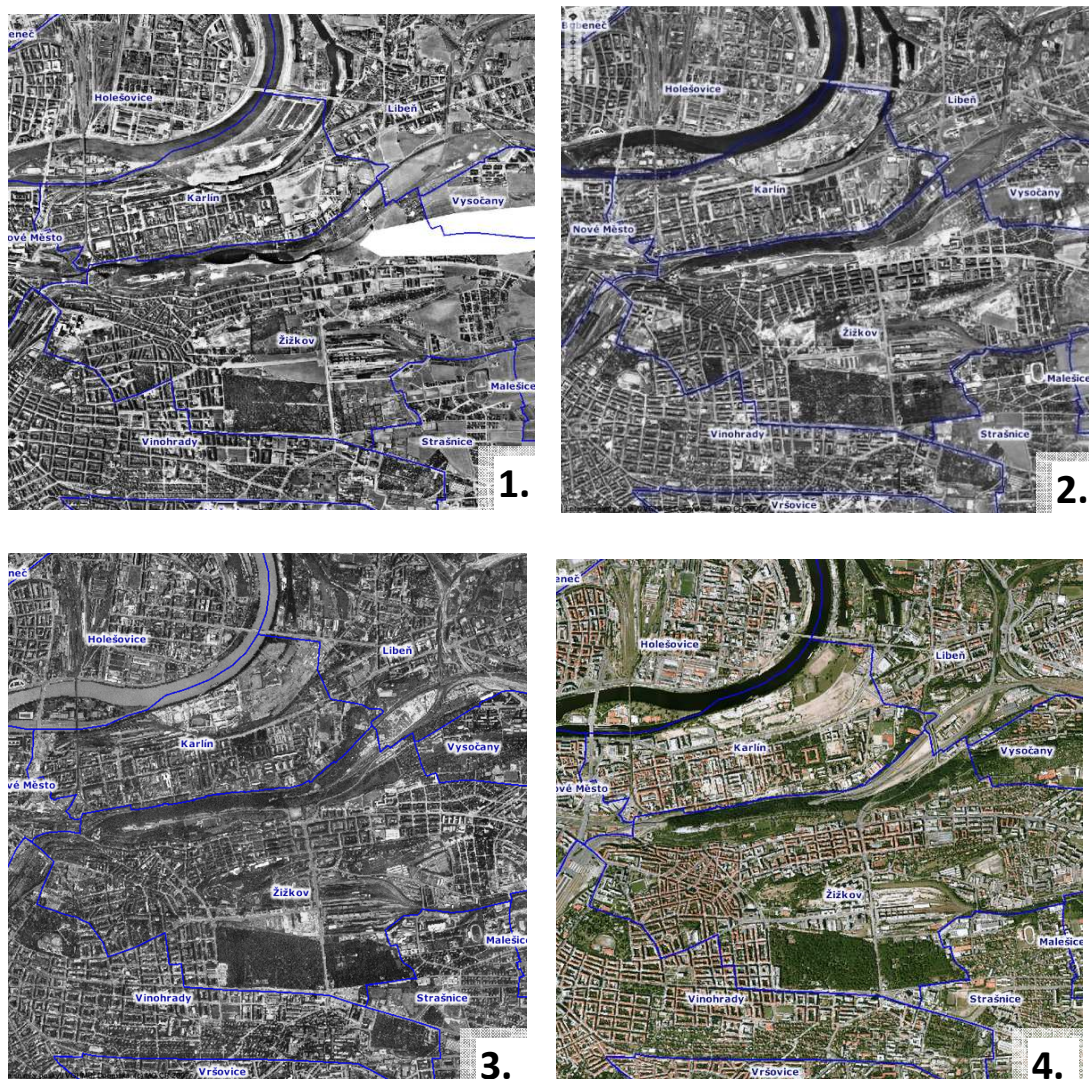
6.4.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.4.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU

V dávných dobách pokrývaly vrch husté lesní porosty, které byly postupně při osidlování mýceny. Za vlády Karla IV byly na svazích, později i na náhorní planině, zakládány vinice. Většina vinic náležela k duchovenským statkům, ostatní patřily německým a českým měšťanům, k nimž patřil i pražský konšel Vítek z Hory, po němž nese kopec své jméno, i když vítězství husitů 14. července 1420 na jeho úpatí dalo později vzniknout názvu obce Žižkov. Během třicetileté války byl vrch opevňován valy a ohradami a porosty vinic ničeny (Cestovatel, 2000).

K největším devastacím došlo při vpádu pruských vojsk v roce 1757, ze kterého se zdejší vinice již nevzpamatovaly, i když lokálně došlo k jejich obnově. Celá severní strana byla až do 30. let 19. století holá. V roce 1824 byla osázena ovocnými stromy, ale ty se zde dlouho neudržely. V letech 1860-1879 došlo k pokusu o zalesnění vrchu. Také tato snaha však vyšla naprázdno vlivem bezplánovitých výsadeb, prováděných většinou jen obětavými místními občany. Teprve v 90. letech byl pověřen František Thomayer k přeměně západní roviny vrchu na městský sad. Ve východní části vrchu sad přecházel do neupravených partií, polí a kamenitých strání nad tratí. Úmysl spojit část těchto, výkupem získaných, pozemků se stávajícími sady přerušila 1. světová válka. Ladem ležící pozemky, budící dojem venkova uprostřed města, přešly i do let první republiky, kdy byla část roviny využita k výstavbě sportovního areálu tělovýchovné jednoty Sokol Praha.

V meziválečném období bylo rozhodnuto vybudovat na nejvyšším bodě vrchu Vítkov národní památník. S jeho stavbou se započalo v roce 1929, když předtím bylo zvoleno místo na severním úpatí svahu pro stavbu nynějšího Vojenského historického ústavu a vojenského muzea. Účel památníku vyžadoval zásadní změnu v dispozici parku, a tím i upravení větší části vrchu, přes jehož hřeben byla navržena parková třída, vedená osově na budovu památníku. Práce spojené s úpravou strání a rovin, vysázením okrasných dřevin a zřízením nových úseků cest byly dokončeny v roce 1938 (Cestovatel, 2000).

Obr. č. 15

Letecké snímky – historický vývoj území.

1.1938 2.1953 3.1975 4.2003

Zdroj: Zdroj: (Praha město, 2010).

6.4.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY

Národní památník na Vítkově

Národní památník na Vítkově je funkcionalistický památník, který byl postaven v letech 1929–1932 na Vítkově v Praze, podle projektu Jana Zázvorky. Hlavním účelem mělo být uctění památky českých legionářů a českého odboje v období 1. světové války (1914–1918), rozšířen byl v letech 1946–1949. Mezi lety 1954–1962 tu bylo umístěno i mauzoleum Klementa Gottwalda. Dnes jsou v památníku uloženy ostatky neznámého vojína z bitvy u Zborova a z dukelské

operace. Zároveň byla v památníku instalována expozice Křižovatky české a československé státnosti (Wikipedia, 2007).

Obr. č. 16
Národní památník na Vítkově.
Zdroj: Zdroj: (Nm, 2011).

Žižkova socha

Na Žižkovu sochu si Vítkov musel počkat: po dalších dvou soutěžích stále nespokojený sbor porotců přímo oslovil tři sochaře starší generace: Ladislava Šalouna, Jana Mařatku a Bohumila Kafku. Klasicky koncipovaný návrh jezdecké sochy, který nakonec v roce 1931 skicoval Bohumil Kafka, se stal předlohou pro monumentální bronzovou sochu. Kafkovy deníky, které si pečlivě vedl, přibližují snahu o dokonalost a historickou věrnost. V konzultacích se sochařem se vystřídali historikové i hipologové: kůň-model byl vybrán ze státních hřebčinců. Vzrušené diskuse se mimo jiné týkaly toho, zda by Žižka neměl mít v ruce bibli, zda by neměl mít raději napřaženou ruku, jak mu mají vlát vlasy atd. Šestnáct a půl tuny těžká bronzová socha byla odhalena ve výroční den bitvy na Vítkově, tedy 14. července 1950 (Wmap, 2006).

6.4.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY

Vnější pohled v prostorové struktuře města

Vnější pohled na vrch Vítkov působí pozitivním dojmem. Krajinný prvek je kvalitně zakomponován do krajinné scény a tvoří významnou pohledovou dominantu širokého okolí. Celkové území má liniový protáhlý tvar s bujnou vegetací. Prvek tvoří tzv. přírodní hranici mezi Žižkovem a Karlínem.

Dominanty

Vrch Vítkov se prezentuje v krajinně jako dominantní prvek, který lze spatřit z několika rozhledových bodů po celé Praze. Nejvyšší bod hodnoceného území se nachází ve výšce 270 metrů nad mořem. Tím se vrch Vítkov řadí k jednomu z nejvyšších přírodních dominant v centru Prahy. Na východní straně lokality se nachází národní památník s bronzovou sochou, která ještě více zdůrazňuje dominanci vrchu v krajinné scéně. Tato Národní kulturní památka, umístěná na vrchu Vítkov se specifickým *geniem loci*, nabízí impozantní vyhlídku na Prahu.

Obr. č. 17

Pohledová dominanta – Vrch Vítkov
Zdroj: (Wikipedia, 2009).

Krajinný interiér

Interiér lokality v jižní části je převážně tvořen umělou výsadbou, nejvýrazněji je zastoupen jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*). Horní část vrchu má rovinatý charakter, jeho kryt je tvořen parkovými dřevinami a kulturním trávníkem. Severní část se vyznačuje hojným počtem doubrav. Ve východní části dominuje výsadba dřevin jasanu, lípy, dubu letního a modřínu. Na severním svahu se nalézá drobná enkláva dubohabřiny s určitými prvky teplomilné doubrav.

Vztah k urbanistické struktuře

Ve východní části Vítkovského parku se nachází již několikrát zmiňovaný kulturní památník. Součástí je rozsáhle relaxační plochy s překrásným výhledem do širokého okolí. Oblast je také protkána sítí upravených turistických cest, které jsou hojně využívány k relaxačním procházkám obyvatelstva. U několika turistických trasách se nachází romantické altánky pro chvíle odpočinku. Vyskytuje se zde také inline tratě pro kolečkové brusle, které slouží pro sportovní účely návštěvníků.

6.4.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU

Krajinný prvek je kvalitně zakomponován do urbanizované scény a tvoří významnou pohledovou dominantu v širokém okolí. Tvar prvku je úzce protáhlý a vytváří přírodní hranici mezi městskou lokalitou. Nejvyšší bod hodnoceného území se nachází ve výšce 270 metrů nad mořem. Vrch Vítkov má specifický genius loci. Interiér lokality je převážně tvořen umělou výsadbou. Krajinný celek lze zařadit do charakteru významné terénní dominanty.

6.5 ŠÁRECKÉ ÚDOLÍ

6.5.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Jménem Šárecké údolí se označuje úsek Litovického (zde již Šáreckého) potoka mezi koupalištěm Džbán a Vltavou, hluboce a ostře zaříznutý do pevných hornin proterozoika. Do šárecké oblasti patří i otevřené údolí přítoku od letiště, údolí Nebušické strouhy a potoka přitékajícího z Houslí u Lysolaj. Území se vyznačuje poměrně velkým výškovým rozpětím - od 180 m při ústí do Vltavy po vrcholy Kozákovy skály a Žabáku (364 m), které jako kamýky přečnávají okolní plošinu.

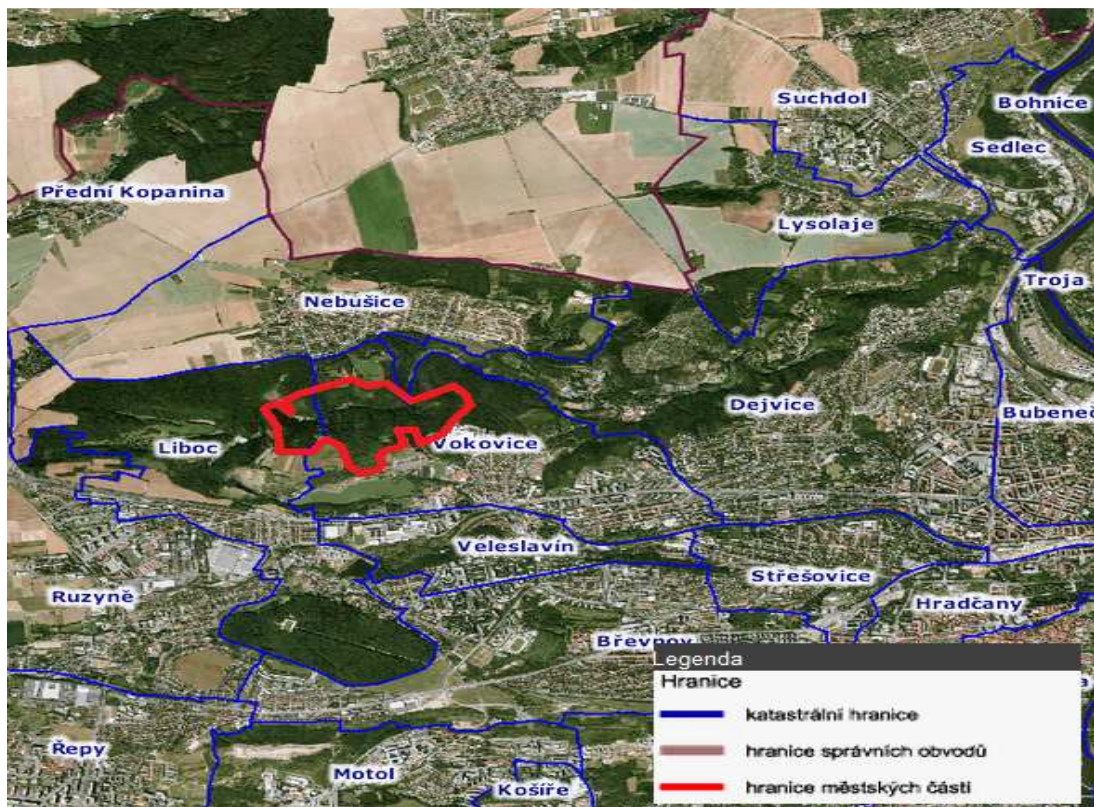
Celá oblast je zahrnuta do přírodního parku Šárka a její nejcennější části jsou vyhlášené jako maloplošná CHÚ (Envis, 2008).

Tab. č. 7
Základní charakteristika krajinného celku
Šárecké údolí
Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

6.5.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Od křižovatky v Podbabě vychází hranice směrem k Lysolajům, vystupuje na výraznou terénní hranu na severu obce a po ní vede k západu. Sleduje hranici CHPV Housle až na hranici hl. m. Prahy a stáčí se opět k východu kolem CHPV. Po výrazných geomorfologických fenoménech se vrací zpět k Podbabě. Na terénní hraně se opět obrací k západu a podél lesních a lučních porostů sleduje Šárecké údolí a navazuje na hranici Prahy. Po ní jde až k cestě severně od Nebušic, zde se stáčí na jihozápad a směrem k východu obchází severní část intravilánu Nebušic. Vyhýbá se zemědělské půdě v lokalitě Průhonský háj, západním směrem obchází jižní část intravilánu Nebušic a podél lesních porostů pokračuje až na Kladenskou silnici. Zde se stáčí k jihu a vede po okraji silnice až k Výzkumnému ústavu rostlinné výroby, který obchází severně, východně a zčásti i jižně. Navazuje na třídu Edvarda Beneše, podle které jde, s výjimkou zastavěných ploch, až k Vokovicům, jež obchází a kolem Červeného vrchu pokračuje po výrazné terénní hraně ulicemi Na Černé hoře, Nad Šárkou, Petrovská, Na pískách, Natanaelka a Na Fišerce. Vyhýbá se zástavbě Baby a ulicemi Na Štáhlavce a Paťanka se nad Majorkou vrací podél železnice k výchozímu bodu.

Obr. č. 18
 Vymezení území – Šárcké údolí
 Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

6.5.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.5.3.1 GEOLOGIE

V rámci Prahy poskytuje Šárka velkolepý profil souvrstvím kralupsko-zbraslavské skupiny barrandienského proterozoika, která se zde vyznačuje mimořádným zastoupením silicitů - buližníků, které vystupují jako divoce rozeklané skalní masivy a tvoří jedinečnou soutěsku Džbán - vstupní bránu do Šárckého údolí. Na mnoha místech zde vystupují i proterozoické břidlice a droby, které při horní hraně překrývají téměř vodorovně uložená souvrství křídly - cenomanské pískovce a v nadloží opuky, nejlépe odkryté v širším okolí Nebušic. U koupaliště Džbán a na pravém boku údolí u Jenerálky vystupují i souvrství spodního ordoviku, břidlice a křemence. Kvartér zastupují mocné závěje spraší, kdysi těžené k výrobě cihel, a balvanité sutě pod buližníkovými skalami. U Čertova mlýna pokrývá pravý svah mohutná drolina, jediná na pražském území. Mocně jsou vyvinuty i sedimenty nivní,

místy prosycené inkrustacemi CaCO₃. Pozoruhodná je strž Housle ve spraších, opukách a pískovcích na tropických zvětralinách proterozoika (Envis, 2003).

6.5.3.2 RELIÉF

Přírodní památka Dolní Šárka se rozkládá při severozápadním okraji Prahy v blízkosti Lysolaj a Podbaby (Praha 6). Území je tvořeno svahy Šáreckého potoka při jeho dolním toku. Šárecká oblast představuje nejzachovalejší přírodní celek na sz. Prahy, což je dáno pestře členěným reliéfem na odolných horninách vystupujících v četných skalních výchozech. Díky tomu se zde zachovaly i poměrně velké plochy lesa, nověji silně rozšířené výsadbami, i xerothermních skal a strání. Význam mají i rozsáhlé zamokřené nivní louky (Envis, 2003).

Obr. č. 19
Reliéf Šáreckého údolí
Zdroj: (Fhg, 2007).

6.5.3.3 PEDOLOGIE

Území leží na okraji černozemní oblasti a vyznačuje se převahou hnědých půd různé úživnosti a rankerů na skalních výchozech a srážech. Na spraších v údolí nalezneme typické hnědozemě, při s. okraji v dolní části i černozemě (Envis, 2003).

6.5.3.4 BIOTA

V dochovaných xerothermních společenstvech a trávnicích se vyskytují následující významné druhy: kakost krvavý (*Geranium sanguineum*), smldník jelení (*Peucedanum cervaria*), bělozářka liliovitá (*Anthericum liliago*), česnek viničný (*Allium vineale*), křivatec český pravý (*Gagea bohemica* subsp. *bohemica*). Vegetaci na skalních výchozech tvoří teplomilné skalní společenstvo (*Alyso saxatilis-Festucetum pallentis*). Zachovala se také společenstva kostřavových trávníků (*Erysimo crepidifolii-Festucetum valesiaceae*) a lemy s kakostem krvavým a smldníkem jelením (*Geranio sanguinei-Peucedanetum cervariae*). Na skalní výchoz navazuje zachovaný fragment černýšové dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*) s jaterníkem trojlaločným (*Hepatica nobilis*) a violkou lesní (*Viola reichenbachiana*). Toto lesní společenstvo je v severní části Prahy velmi vzácné.

Území je význačné jako biotop teplomilné fauny bezobratlých. Z měkkýšů se zde vyskytuje páskovka žíhaná (*Cepaea vindobonensis*) a typický druh sutí *Oxychilus glaber*. Žije tu řada vzácných druhů motýlů, zejména modrásci (*Plebejus argyrognomon*, *Polyommatus amandus*, *Scolitantides orion*), vřetenušky *Zygaena ephialtes* a *Z. angelicae*, ostruháček kapiniový (*Satyrium acaciae*); ze vzácnějších střevlíkovitých brouků např. *Panagaeus bipustulatus*, *Amara littorea*, *Lebia chlorocephala* a *Cymindis axillaris*; ze stepních druhů fytofágních brouků např. reliktní mandelinkovití *Coptocephala rubicunda*, *Cryptocephalus schaefferi*, *C. elegantulus*, *Timarcha goettingensis*, *Longitarsus minusculus* a *Psylliodes instabilis*, reliktní nosatcovití *Apion penetrans*, *Sibinia phalerata*, *Hypera fuscocinerea*, *Ceutorhynchus rhenanus*, *Gymnaetron plantaginis*, *Rhamphus subaenus* i stepní bezkřídlí *Otiorhynchus velutinus*, *O. fullo*, *Omius rotundatus*, *Trachyphloeus spinimanus*, *T. angustisetulus* a *T. aspertus*, stepní tesařík *Phytoecia cylindrica*, teplomilný brouk z čeledi *Catopidae* *Nargus brunneus*, stepní krasec *Habroloma geranii* vyvíjející se na kakostu krvavém a stepní lesknáček *Meligethes solidus* (Envis, 2003).

6.5.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Přírodní památka Vizerka

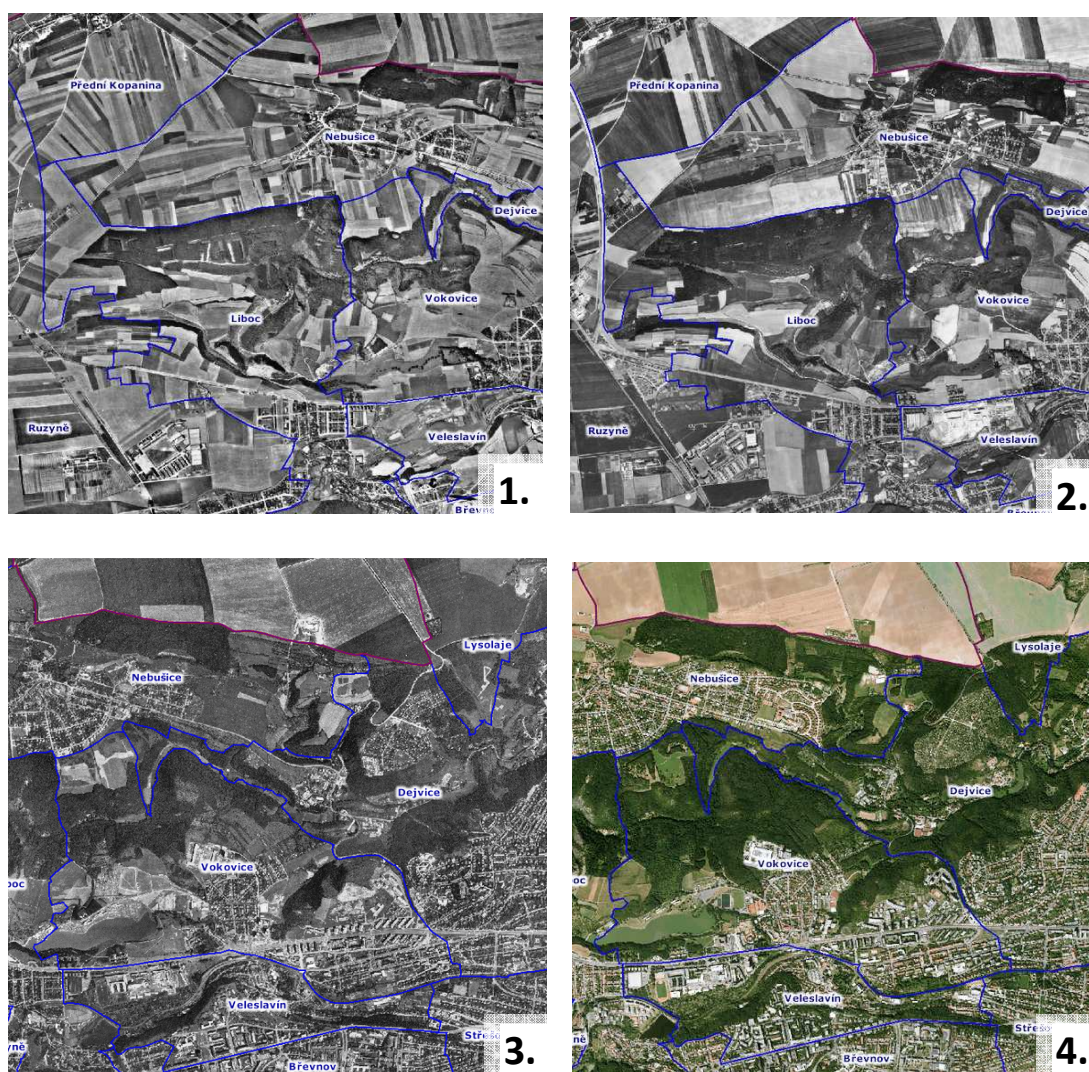
Vizerka byla kdysi sadem a pastvinou s teplomilnými kostřavovými trávnicemi. Dnes se zde nacházejí skalní a travní stepi, které jsou částečně zarostlé

křovinami (hloh a růže). Vyskytuje se zde hodnotná teplomilná flóra (chmerek vytrvalý, třemdava bílá) a fauna (zejména brouci, motýli, pavouci a plži). [21]

6.5.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.5.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU

Celá oblast Šárky se nachází ve starosídelní oblasti, kde člověk po tisíciletí ovlivňoval krajinu jako pastevec a rolník. Právě proto zde vznikla mozaika lesů, pastvin a luk a ještě v 19. stol. bylo území Šárky téměř bezlesé. Na řadě míst se do 18. stol. nacházely vinice

Obr. č. 20
Letecké snímky – historický vývoj území.
1.1938 2.1953 3.1975 4.2003
Zdroj: (Praha město, 2010).

. Zbytky původních lesů zde měly teplý a suchý ráz. Rostly zde zejména doubravy a dubohabřiny, na severních svazích se nacházel i buk. Těchto původních lesů se do dnešních dnů zachovaly jen zbytky, tím největším je část Nebušického háje.

Dnes je území hojně zalesněno, a to zejména díky výsadbám na přelomu 19. a 20. století. Dřeviny, které zde byly vysazovány, byly však často nevhodné např. trnovník akát, borovice černá, dub červený, ale i smrk ztepilý. V posledních desetiletích zde také dochází k samovolnému zarůstání dalších ploch lesními dřevinami i křovinami, takže porosty už nyní souvisle pokrývají území dříve zcela holá. Zbytky skalních stepí a vřesovišť jsou dnes součástí chráněných území a jsou udržovány tradiční pastvou.

6.5.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY

Kostel sv. Matěje

Kostelík byl podle legendy založen knížetem Boleslavem II. a vysvěcen sv. Vojtěchem v roce 971, a to na místě, kde byli pobiti muži z pověstné Ctiradovy družiny díky lsti krásné Šárky. První věrohodná zmínka však pochází až z roku 1404 a další z roku 1770, kdy byl kostel zbořen a nahrazen novým barokním. Kostelík patří mezi tradiční poutní místa (Matějská pout').

6.5.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY

Vnější pohled v prostorové struktuře města

Krajina Divoké Šárky je velmi krásná a romantická a těžko lze uvěřit, že je součástí velkoměsta. Je to krajina se strmými skalami a soutěskami, rozsáhlými lesy, loukami a stepmi. Divoká Šárka patří mezi nejznámější a nejnavštěvovanější pražské přírodní lokality a je tradičním výletním místem pražanů.

Dominanty

Dominantou v Šareckém údolí jsou ojedinělé skalní útvary, táhnoucí se podél potoka. Významnou pohledovou dominantou je vyvýšenina s kostelíkem sv. Matěje.

Obr. č. 21
Pohled ze skalních dominant Šárecké údolí
Zdroj: (Autor, 2011).

Krajinný interiér

Protáhlý vrcholek a jižní svah pokrývají zachovalá společenstva skalních stepí, uzavřená na severovýchodním prudkém svahu dubohabrovým lesem, který směrem k potoku přechází v dubohabřinu. Dolní část stepi je ohraničena smíšeným listnatým porostem s převládajícím jasanem. Vegetaci na skalních výchozech tvoří teplomilné skalní společenstvo (*Alyso saxatilis*-*Festucetum pallentis*).

Plošina v horní části je převážně zarostlá druhově bohatou vegetací xerothermních trávníků (*Festuco-Brometea*), podobně jako jižní svah.

Vztah k urbanistické struktuře

V létě je zde možné navštívit dvě koupaliště - Džbán a bazén U Veselíka pod Dívčím skokem. V lese jsou instalovány altány, dětská hřiště a lavičky a pravidelně se zde provádí údržba cest, opravy a instalace rekreačních zařízení a úklid černých skládek. Šárka se stala významnou příměstskou rekreační oblastí, kde některé aktivity přerůstají rámec její kapacity, zejména horolezectví. V současné době je v Šárce vybudována síť maloplošných CHÚ, která chrání nejcennější okrsky, především skalní stepi a xerothermní stráně. Neméně významnou

hodnotou je geomorfologie Šárky včetně názorných odkryvů proterozoických hornin. Přestože živá příroda Šárky již utrpěla značné ztráty, představuje dosud bohaté a pozoruhodné území, které vyžaduje zvláštní ochrannářskou péči.

6.5.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU

V západní části mozaika lesních, stepních a skalních společenstev v různém stádiu sukcese, vázaných na pestrý reliéf. Z části jsou maloplošně zvláště chráněna. Většina svahů i dramatického dna je zalesněna. Ve východní části je tento údolní fenomén výrazně narušen novou výstavbou. Z původní osady Jenerálka a sporadických samot se vyvinulo prakticky souvislé zastavění dna údolí, až po jeho ústí. Svahy, zejména na severu jsou v horních hranách narušena chatovými koloniemi. Krajinný celek lze zařadit do charakteru zanořené koridory (krajinné suterény).

6.6 PROKOPSKÉ A DALEJSKÉ ÚDOLÍ

6.6.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Středně velký park leží na jihozápadě Prahy, kde pokrývá celou oblast Dalejského a Prokopského údolí, od Řeporyj a Nových Butovic až po Zlíchov nedaleko ústí Dalejského potoka do Vltavy.

Rozloha: 87ha

Katastrální území: Radlice, Jilnonice, Holyně

Zastoupené dřeviny: trnovník, borovice, dub

Věk porostu: 5. třída (81-100 let)

Rozloha lesních porostů: 73 ha

Rozloha nelesních porostů: 14 ha

Tab. č. 8

Základní charakteristika krajinného celku

Prokopské a Dalejské údolí

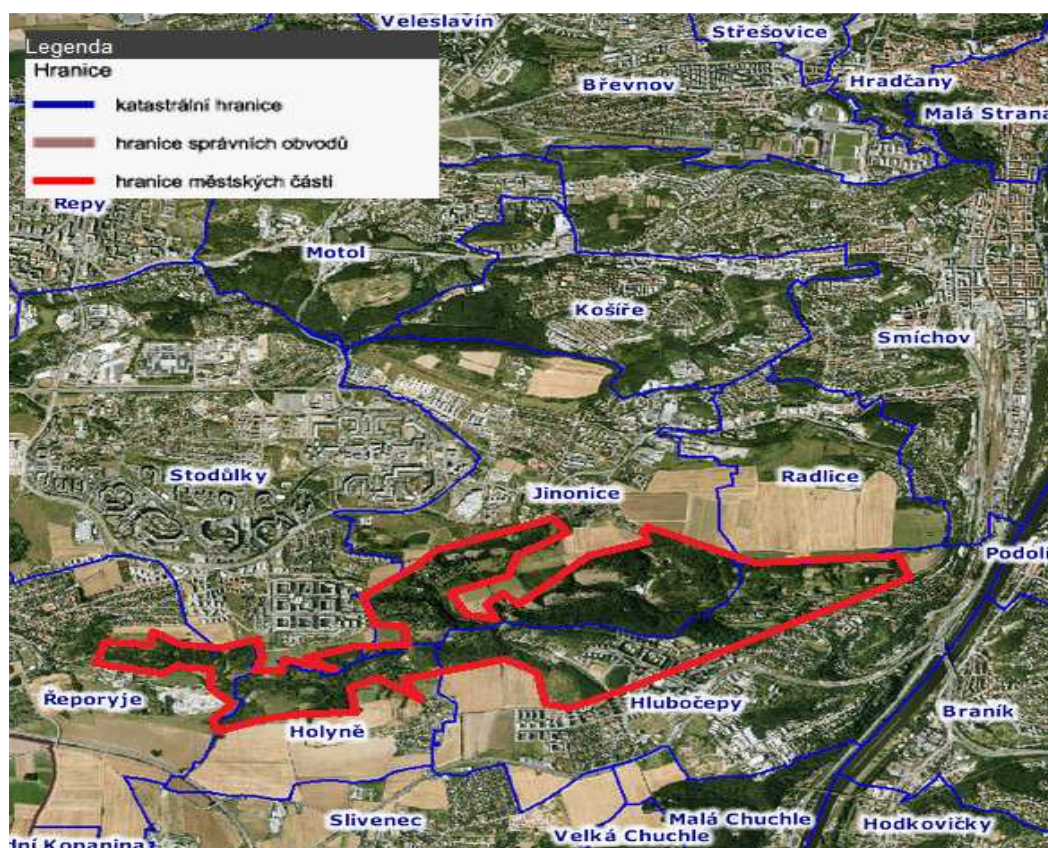
Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

Je to pozoruhodný komplex přírodovědecky cenných ekosystémů především na vápencích. Je zde celá řada zvláště chráněných území, z nichž některá (např. národní přírodní památka Požáry) obsahují velmi cenné geologické profily s bohatými nálezy zkamenělin a mají celosvětový význam (Envis, 2008).

6.6.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Území se nachází v JZ části Velké Prahy v prostoru mezi obcemi Nové Butovice, Holyně, Hlubočepy a Zlíchov.

Údolní zářez Dalejského a Prokopského potoka od Řeporyj po ústí do Vltavy včetně svahů a vrchů nad Hlubočepy, kde se údolí úvalovitě rozšiřuje, vrchů Děvína, Ctiradu a Barrandovských skal. Rozpětí nadmořských výšek obnáší 190-350 m. Větší část zaujímá přírodní park Prokopské údolí, který zahrnuje řadu maloplošných chráněných území. V podstatě jde o sv. výběžek Českého krasu ležící již vně hranic stejnojmenné CHKO (Envis, 2009).

Obr. č. 22
Vymezení území – Prokopské a Dalejské údolí
Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

6.6.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.6.3.1 GEOLOGIE

V rámci pražské oblasti jde o území, kde se soustřeďují nejrůznější přírodní jevy a hodnoty od světoznámých geologických odkryvů s bohatstvím zkamenělin a výrazných terénních tvarů včetně menších krasových jevů.

Z geologického hlediska jde o jeden z nejdůležitějších geologických profilů dokumentujících vývoj celosvětově klasické pražské prvohorní pánve ve svrchním ordoviku, siluru, spodním a středním devonu a vývoj života v těchto obdobích. Odtud geologové poprvé popsali významné opěrné profily ke globálnímu stratotypu hranice silur–devon v Čechách a ke globálnímu stratotypu hranice spodní–střední devon v Německu. Kromě převažujících vápenců se vyskytují břidlice, v západní části území také svrchnoordovické křemence a okrajově též křídové pískovce. Novoveská sopka představuje významný doklad o silurském podmořském vulkanismu (diabasy). V území se nachází několik mezinárodně významných typických nalezišť zkamenělin (Envis, 2009).

Hlavní horninou oblasti jsou vápence siluru a devonu, které určují krajinný ráz celého území. V západní části vystupují i bazaltové vulkanity (diabasy), které se zde kupí kolem místního sopečného centra a tvoří svérázné skalní útvary jako jsou Hemrovy skály. Sled devonských vápenců přerušuje poloha vápnitých dalejských břidlic, které se v terénu projevují sníženinami a zpestřují reliéf údolních svahů. (Envis, 2008).

6.6.3.2 REILÉF

Obr. č. 23
Reliéf Prokopské a Dalejské údolí
Zdroj: (Pražské lesy, 2008)

Území představuje nejsevernější výběžek Českého krasu s četnými jeskyněmi a dalšími typickými krasovými geomorfologickými fenomény. Pestrost tvarů krasového území vymodelovaného zařízlým tokem Dalejského potoka a jeho levostranného přítoku (Prokopský potok) se pozitivně odráží ve vysoké biodiverzitě. (Praha město, 2007).

6.6.3.3 PEDOLOGIE

Na vápencových skalách a stráních se nachází pestrý sled půd od protorendzin po kambické rendziny, na diabasech jsou surové půdy až bazické rankery, na sprašových závějích hnědozemě až luvické černozemě, na hlinitých pokryvech místy hnědozem, kambizemě na srbských vrstvách a ordoviku, pararendziny na dalejských břidlicích. Relikty starých subtropických půd (Praha město, 2007).

6.6.3.4 BIOTA

Údolí je z botanického hlediska význačné především xerothermní skalní a stepní vegetací a také přirozenými lesními porosty (dubohabrové háje, suťové lesy, teplomilné doubravy). Pestrosti vegetace odpovídá velká diverzita fauny, která zde

byla výjimečně podrobně prozkoumána (zvláště bezobratlí živočichové, zejména plži, pavouci, brouci a motýli).

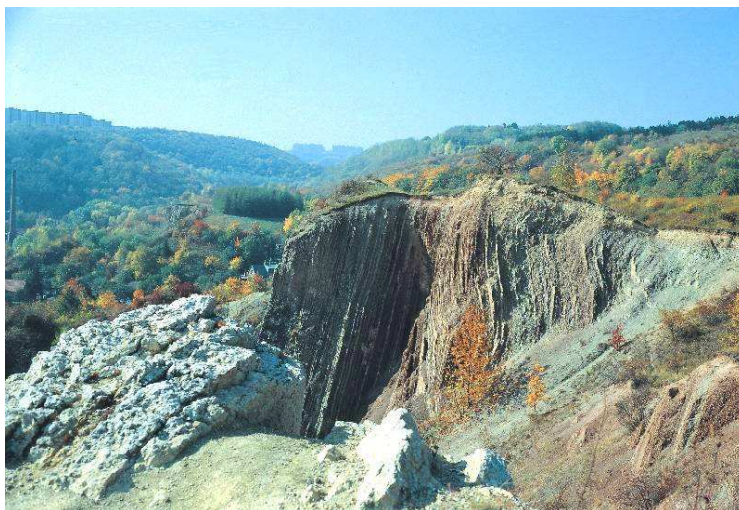
Území je převažující částí zalesněné. Na severně orientovaných svazích roste na suti habrová javořina *Aceri-Carpinetum* s jarním porostem dymnivek - dymnivka plná (*Corydalis solida*), d. bobovitá (*C. intermedia*), d. dutá (*C. cava*) a na mírnějším svahu se na hnědozemi vyskytuje černýšová dubohabřina *Melampyro nemorosi-Carpinetum* se silenkou hajní (*Silene nemoralis*), medovníkem velkokvětým (*Melittis melissophyllum*) a jaterníkem trojlaločným (*Hepatica nobilis*). V okrajových partiích území se na křídových pískovcích vyskytuje biková doubrava *Luzulo albidae-Quercetum*. Na hranách vápencových skalek nad údolím najdeme fragmenty hrachorové doubravy (*Lathyro versicoloris-Quercetum pubescentis*) s dubem pýřitým (*Quercus pubescens*), kde se uplatňuje kakost krvavý (*Geranium sanguineum*), smldník jelení (*Peucedanum cervaria*) a hladýš široolistý (*Laserpitium latifolium*). Část lesních porostů tvoří druhotné výsadby trnovníku akátu (*Robinia pseudacacia*), borovice černé (*Pinus nigra*) a b. lesní (*P. sylvestris*), smrku ztepilého (*Picea abies*), javorů (*Acer* sp.) a dubu červeného (*Quercus rubra*). Jižní vápencové svahy porůstá zejména krátkostébelná kostřavová step s dominantní kostřavou walliskou (*Festuca valesiaca*) a k. žlábkatou (*F. rupicola*) (*Erysimo crepidifolii-Festucetum valesiaca*). Na mírnějších svazích s hlubší protorendzinou se vyskytuje společenstvo devaterníčku šedého a ostřice nízké (*Helianthemo cani-Caricetum humilis*) a na prudších úklonech s drobnou vápencovou drtí a ve spárách skal společenstvo seselu sivého a kostřavy sivé (*Seselio glauci-Festucetum pallentis*). [24]

Prokopské údolí je unikátním souborem stanovišť teplomilných bezobratlých. Z plžů zde žijí epilittické druhy ovsenka skalní (*Chondrina avenacea*) a kuželovka skalní (*Pyramidula pusilla*), jehož výskyt na okraji Bílých skal nebyl v novější době ověřen, dále v Čechách endemická závornatka *Bulgarica nitidosa*, stepní plž *Chondrula tridens*, na sešlapávané partii Hemrových skal je vázána vitální populace suchomilky *Helicopsis striata*, která se dnes již patrně jinde v České republice nevyskytuje (Praha město, 2007).

6.6.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Opatřilka – Červený lom

Předmětem ochrany pražské přírodní památky Opatřilka – Červený lom je především geologický fenomén – jedná se o klasické geologické profily svrchním silurem až spodním devonem, s řadou mezinárodně významných geologických profilů a nalezišť zkamenělin. Přesto svou polohou mezi národní přírodní památkou Dalejský profil a přírodní rezervací Prokopské údolí (tzn. územími cennými řadou význačných společenstev a vzácných a chráněných druhů) představuje co do počtu rostlinných druhů poměrně bohaté území (Botany, 2001).

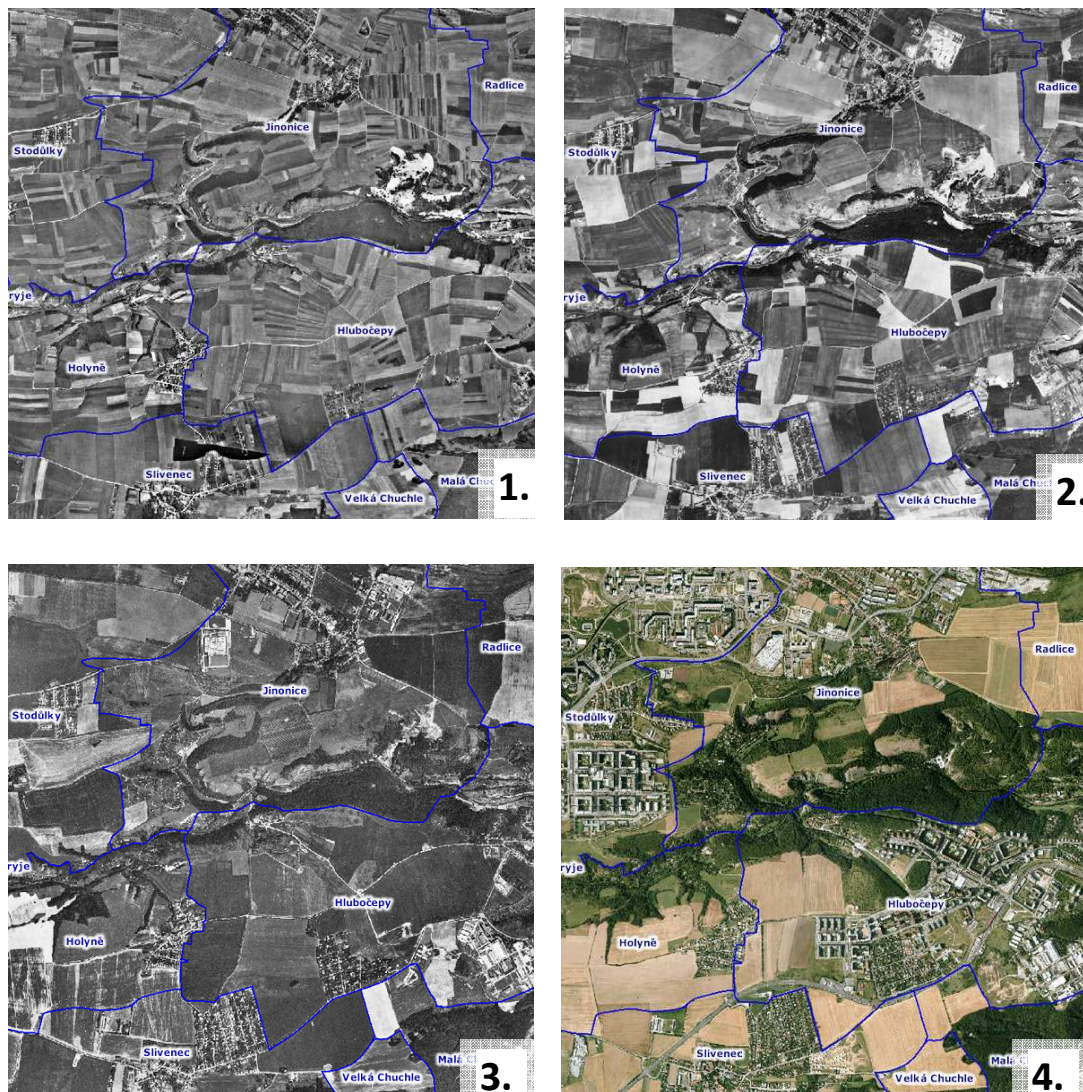
Obr. č. 24
Přírodní památka Červený lom
Zdroj: (Wmap, 2006)

6.6.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.6.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU

Nejstarší osídlení Prokopského údolí sahá do doby před cca 30 000 lety, kdy zdejší jeskyně využívali paleolitičtí lovci jako úkryty. V mladší době kamenné přišli do údolí první zemědělci. Nejvýznamnější dochované pozůstatky starobylého osídlení se nacházejí na Butovickém hradišti. Nejvýznamnější ovlivnění této krajiny člověkem nastalo až v 19. století, kdy zde vzniklo množství velkých lomů na vápenec. Okolí potoků zase ovlivňovali mlynáři, kteří zasypávali tůně a slepá

ramena, odvodňovali louky a stavěli náhony. Mezi Řeporyjemi a Zlíchovem se nacházelo více jak 10 mlýnů (Praha město, 2007).

Obr. č. 25

Letecké snímky – historický vývoj území.

1.1938 2.1953 3.1975 4.2003

Zdroj: (Praha město, 2010).

Během 20. století se plocha lesů výrazně zvětšila přirozeným zarůstáním místními dřevinami a křovinami a rozsáhlými novými výsadbami. Především na protilehlých jižních svazích údolí byly vysazovány porosty borovice černé a trnovníku akátu, tedy dřevin dovezených v minulosti na naše území a pro prostředí přírodní rezervace nevhodných (Praha město, 2007).

6.6.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY

Pražský Semmering

Prokopské údolí je překlenuto viadukty „Buštěhradské dráhy“ nazývané „Pražský Semmering“. Trať byla otevřena v roce 1872 především pro dopravu nákladů a uhlí od Kladna. Obě části viaduktu o výšce téměř 20 m jsou dnes chráněny jako technická památka. Trať je dlouhá 8 km a překonává výškový rozdíl 93 m. Název Pražský Semmering je odvozen od trati v Rakousku, která vede horským sedlem Semmering. Trať je dodnes v provozu (Praha město, 2007).

Obr. č. 26
Pražský Semmering
Zdroj: (Hrady, 2004).

Bývalá Prokopská jeskyně

V Prokopském údolí se nachází asi 30 jeskyní. Nejvýznamnější z nich byla, dnes již neexistující, Prokopská jeskyně, která byla zničena vápencovým lomem v letech 1887-8. Nacházela se pod kostelem sv. Prokopa a její délka byla 120 m. V jeskyni byly nalezeny kosti prehistorických zvířat, např. jeskynního medvěda, mamuta nebo nosorožce srstnatého. Mezi cenné nálezy patří také lebka člověka *Homo sapiens fossilis*. Díky těžbě zanikl také poutní kostel sv. Prokopa. V roce 2003 zde byl na památku sv. Prokopa vztyčen kříž (Praha město, 2007).

6.6.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY

Vnější pohled v prostorové struktuře města

Lokalita je krasovým územím, což souvisí s řadou jevů projevujících se v reliéfu i v biotě. Území je z části bezlesé (skály, stepi) a z části pokryté do značné míry přirozenými lesními porosty a představuje rozsáhlé refugium hodnotné přírody na stále více se urbanizující velkoměstské periferii (Natura 2000, 2009).

Dominanty

Významnou dominantou v hodnoceném území je Dalejská skála, kam se po 50 letech vrátil velký dřevěný kříž. Ten má připomínat sv. Prokopa – zakladatele Sázavského kláštera. Kaňon Dalejského potoka je v některých místech hluboký až 70m. Ve stráni Nad koupalištěm bylo objeveno několik jeskyň se zbytky neolitické keramiky (Natura 2000, 2009).

Krajinný interiér

Téměř v celém prostoru nacházíme stopy průmyslových podniků zpracovávajících vápenec. Tyto objekty, obvykle navazující na sousední lomy, jsou dnes mimo provoz, některé byly zlikvidovány, zbylé slouží jiným účelům. Během války a po ní zde byly vybudovány podzemní objekty, přičemž některé cenné úseky, zejména rokle v. od Prokopského lomu, byly zčásti zasypány odvaly (Natura 2000, 2009).

V současné době pokrývá oblast celá síť maloplošných chráněných území, jejichž jádrem je rozlehlá přírodní rezervace Prokopské údolí. Významnou roli hrají geologické odkryvy, z nichž některé mají statut národních přírodních památek. Obsahují množství zkamenělin. Přes značné narušení patří Prokopské údolí dodnes mezi nejhodnotnější přírodní celky v Praze, vyžaduje však cílevědomou péči. [24]

Vztah k urbanistické struktuře

Údolí patří k nejvýznamnější pražské přírodní lokalitě. Nachází se blízko velkých pražských sídlišť, je snadno dostupné MHD a také oblíbené cyklisty. Údolím prochází několik značených turistických tras a dvě naučné stezky: stezka Údolím Dalejského potoka o 16 zastávkách (vede z Řeporyjí do Hlubočep) a stezka Prokopské údolí - Butovickým hradištěm o 6 zastávkách (vede ze Starých Butovic k vyhlídce na Dalejský háj). Les je součástí hned několika významných zvláště

chráněných území, z nichž největší je přírodní rezervace Prokopské údolí. Nachází se zde totiž řada významných archeologických lokalit (např. Butovické hradiště). Pravidelně se zde provádí údržba cest, opravy a instalace rekreačních zařízení a úklid černých skládek (Praha město, 2007).

6.6.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU

Mozaika lesních, stepních a skalních společenstev v různém stádiu sukcese, vázaných na vápencový podklad a krasové tvary. Z velké části jsou zvláště chráněna. Významně zastoupeny jsou bývalé lomy, jejichž krajinářská hodnota je pozitivní a mohou poskytnout unikátní stanoviště živé přírodě. Na dně leží historické sídlo Klukovice a další, novější osady, vzniklé ze samot Dalejský mlýn a Opatřilka. Svahy jsou místy narušena chatovými koloniemi a na západě dokonce agroareály.

6.7 ÚDOLÍ BOTIČE

6.7.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Území se nachází v přírodním parku při jihovýchodním okraji Prahy, pozůstává z údolí Pitkovického potoka od Lipan po soutok s Botičem, podél něhož pokračuje až k okraji přehradní nádrže Hostivař, kde navazuje na přírodní park Hostivař-Záběhlce. Patří k němu i údolí Botiče od mostu dálnice po soutok s Pitkovickým potokem včetně Milíčovského háje a přilehlých rybníků.

Rozloha: 824 ha

Katastrální území: MČ Praha 11, MČ Praha 22, MČ Praha - Újezd u Průhonic, MČ Praha - Petrovice, MČ Praha - Křeslice, MČ Praha – Benice

Zastoupené dřeviny: dub, buk, lípa, olše

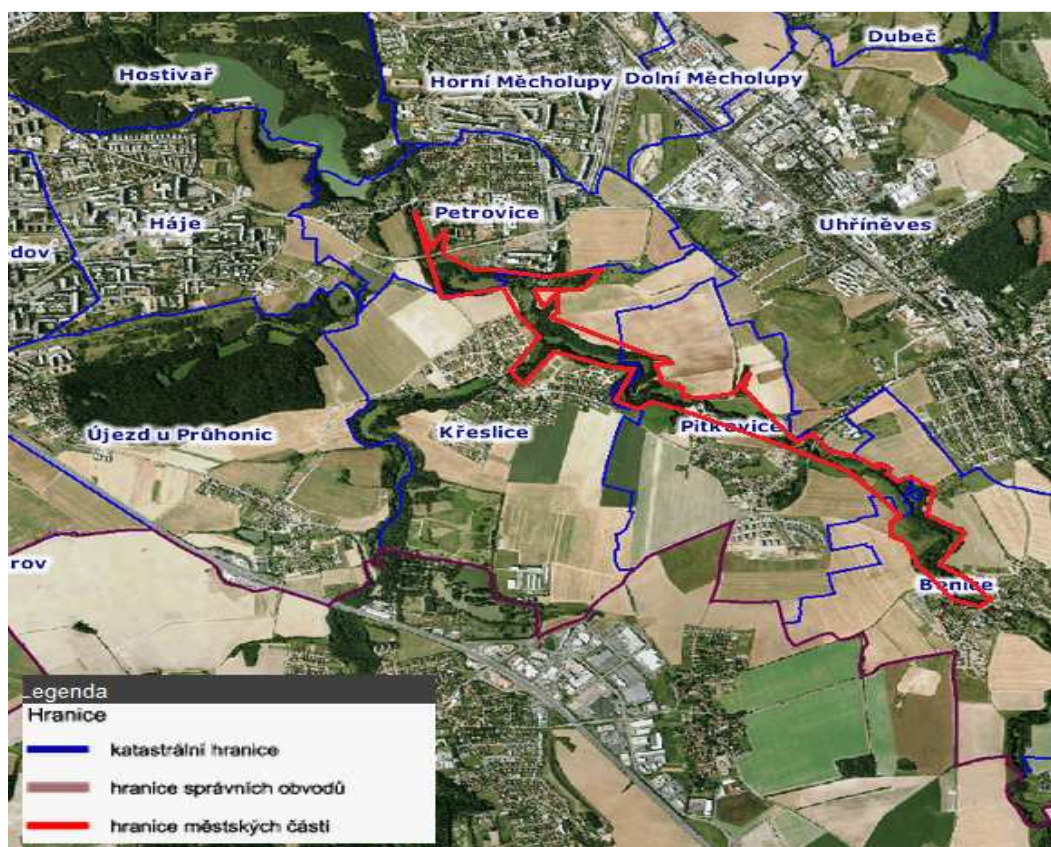
Věk porostu: 5. třída (81-100 let)

Tab. č. 9
Základní charakteristika krajinného celku
Údolí Botiče
Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

Údolní nivy přirozeně meandrujícího Botiče a Pitkovického potoka, obsahuje zvláště chráněná území Pitkovická stráž a Milíčovský les a rybníky (Envis, 2010).

6.7.2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Zahrnuje Milíčovský les a rybníky, část údolí Botiče a údolí Pitkovického potoka. Je vymezena od východu hranicí, která vychází od zámku v Petrovicích, sleduje severní svahy Botiče a Pitkovického potoka, včetně přirozených bočních zářezů, až po Lipany, kde se stáčí k jihu a posléze k západu podél jižních svahů Pitkovického potoka.

Obr. č. 27

Vymezení území – Údolí Botiče
Zdroj: Mapy.cz upravil Sláma 2011.

V Křeslicích se hranice oblasti prudce lomí k jihu, u Černého rybníka splývá s administrativní hranicí hl. m. Prahy a pokračuje západně přes Újezd ke Kateřinkám, kde se přimyká k Milíčovskému lesu, obrací se k severu a postupuje na východ přes Botič k výchozímu bodu. Vymezená oblast se dotýká katastrálních území

Kolovrat, Benic, Uhříněvsi, Pitkovic, Křeslic, Petrovic, Újezda a Hájů. Celková rozloha oblasti klidu činí cca 825 ha (Přírodní parky, 2004).

6.7.3. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.7.3.1 GEOLOGIE

Podklad tvoří proterozoické břidlice a droby, se sprašovými překryvy (Natura 2000, 2002).

6.7.3.2 REILÉF

Území je charakterizováno mírně zvlněným terénem. Rozmezí nadmořských výšek je 265 až 295 m n. m. Významně se uplatňují i potoční nivy s břehovými porosty. S výjimkou Milíčovského háje, který leží na mírně skloněné plošině, se území parku rozkládá v mělkých údolních zářezích v rovinatém terénu Říčanské plošiny, původně zemědělsky využívané, dnes již zčásti zastavěné (Natura 2000, 2002).

6.7.3.3 PEDOLOGIE

Půdní pokryv tvoří kambizemě, místy oglejené, až gleje podél potůčků a rybníků (Natura 2000, 2002).

6.7.3.4 BIOTA

Enkláva lesních porostů, vlhkých luk a soustavy rybníků s břehovými porosty a starými duby na hrázi. Lesní porosty jsou zachovány v poměrně přirozeném složení. Převažují dubohabřiny (zejména lipové doubravy, na sušších místech habřiny) a kyselé doubravy s bikou bělavou (*Luzula luzuloides*). Na místech ovlivněných vysokou hladinou spodní vody se objevuje společenstvo mokřadních olšin. Stromové patro je dosti pestré, převládá v něm lípa srdčitá (*Tilia cordata*), dub letní (*Quercus robur*), dub zimní (*Quercus petraea*), ale vyskytuje se i jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), jilm habrolistý (*Ulmus minor*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*), bříza bělokorá (*Betula pendula*), olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) apod. Keřové patro je tvořeno zmlazením lípy, habru, dubu, brslenem evropským (*Euonymus europaea*) a stěmchou hroznovitou (*Prunus padus*). Převažují porosty s lípou a dubem. Celkově lze říci, že se jedná o porosty s dobře zachovalou strukturou

stromového i keřového patra. Na značné ploše se projevuje přirozené zmlazení. Pouze v jihozápadní části se vyskytují porosty s pozměněnou druhovou skladbou - smrkové monokultury. Na základě rozboru současného stavu podle plánu péče je 58% porostů blízkých přirozenému složení, 35% vyžaduje speciální úpravy pro zajištění další existence a 7% porostů lišících se od modelu přirozené skladby.

Tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*), předmět ochrany na lokalitě, se vyskytuje pouze na starých dubech na hrázi rybníku Homolka. Výskyt tesaříka, resp. jeho požerky a výletové otvory byly zjištěny pouze na jednom nejvíc osluněném kmeni. Ostatní kmene jsou víceméně zastíněné buď korunou nebo náletovými dřevinami (Natura 2000, 2002).

6.7.3.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Cenným přírodním objektem je skalnatý ostroh narušený menším lůmkem v zákrutu údolí pod Pitkovicemi, dnes chráněný v přírodní památce Pitkovická stráň. V chráněném území je přirozený skalní výchoz, který je na východní straně otevřen malým stěnovým lůmkem. Převažují tu modrošedé jílovité břidlice se siltovou příměsí svrchnoproterozoického stáří. Úpatí pokrývají svahové hlíny s úlomky břidlic. Místa jsou vyvinuty mělké půdy typu protoranker až hnědý ranker (Natura 2000, 2002).

Pitkovická stráň

Na ostrohu tvořeném proteozoickými břidlicemi, v údolí Pitkovického potoka, byla v roce 1968 vyhlášena přírodní památka Pitkovická stráň. Nachází se na jižním okraji Prahy těsně u Pitkovic. Chráněné území je součástí přírodního parku. V těsném okolí se nacházejí fragmenty olšiny a malá rákosina na břehu Botiče a lesy s dubem a borovicí černou s podrostem bezu černého a třešně ptačí na obou svazích údolí. Na hranicích CHÚ bylo pole s topinambury (Botany, 2009).

Milíčovský les a rybníky

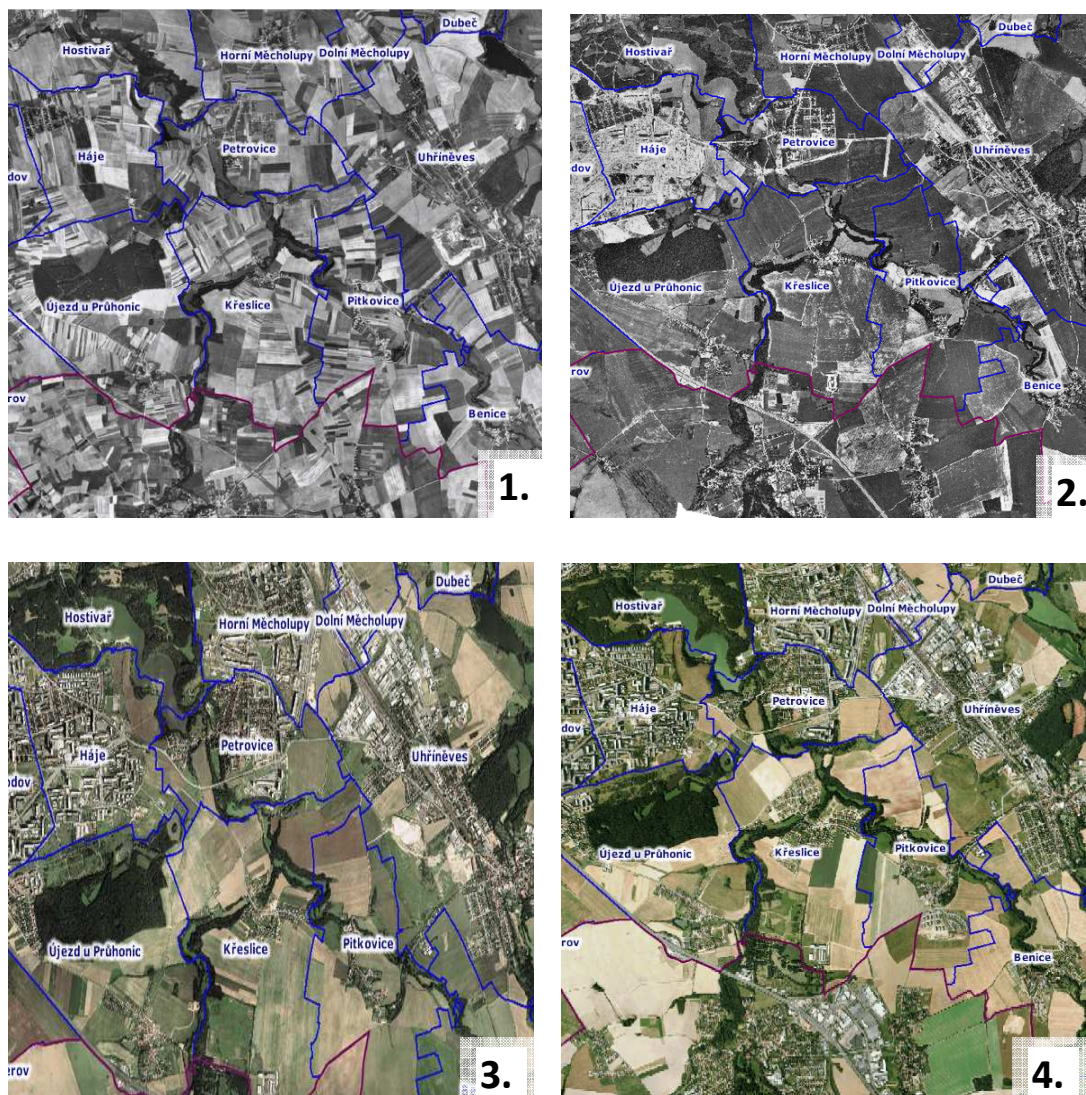
Je vlastně až s podivem, že v bezprostřední blízkosti Hájů (Jižní Město) se zachoval rozsáhlý lesní komplex Milíčovský les. Území o výměře 93,3 ha bylo vyhlášeno v roce 1988 za přírodní památku Milíčovský les a rybníky k ochraně zachovalých lesních porostů a mokřadních společenstev. Vzhledem k tomu, že se

jedná o plošně rozsáhlé území, je i útočištěm obojživelníků a hnízdištěm mnoha druhů ptáků. [31]

6.7.4 KULTURNĚ HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

6.7.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ OSÍDLENÍ A JEHO VLIV NA KRAJINU

V minulosti bylo údolí Pitkovického potoka, stejně jako svahy obdobných potoků, využíváno pro pastvu ovcí a koz a rozsáhlé plochy byly tedy nezalesněné. V průběhu 20. století se změnou zemědělského využívání území došlo k náletu a později i k výsadbě nevhodné směsi jehličnatých a listnatých dřevin (včetně akátu a borovice černé) (Přírodní parky, 2004)..

Obr. č. 28

Letecké snímky – historický vývoj území.

1.1938 2.1953 3.1975 4.2003

Zdroj: Zdroj: (Praha město, 2010).

6.7.4.2 KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY

Dvůr Štít

Tento osamocený pozdně barokní dvůr tvaru menšího zámečku stojí na místě dřívější tvrze. Štít byl poměrně známý pro zdejší výborný chov koní (jezdecké i vojenské). Objekt má tři hlavní křídla.

Střední křídlo je dvoupatrové. V přízemí jsou zazděná okna - tato úprava pochází z doby, kdy byl objekt využíván jako sýpka. Severovýchodní křídlo (velký prostor s valenou klenbou) bylo využíváno jako stáje, jihozápadní (rozdělené na menší klenuté místnůstky) jako sklady a chlévy. Průčelí tvoří kamenná zeď s branou na dvůr (Přírodní parky, 2004).

6.7.5 VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA – KRAJINNÉ PRVKY, HARMONICKÉ MĚŘÍTKO A HARMONICKÉ VZTAHY

Vnější pohled v prostorové struktuře města

Svahy jsou nevysoké místy dost strmé, s menšími skalními výchozy. Původně se zde rozkládaly suché pastviny. Výjimku představuje poměrně rozsáhlý Milíčovský háj, který má charakter lipové doubravy s menšími plochami doubrav bikových a střemchových jasenin. Lesní porost je na části narušen výsadbou stanovištně zcela nevhodného smrku ztepilého. Rybníky lemují rákosiny a ostřicové porosty s přechody do olšin. Současné lesní porosty v údolích potoků jsou z valné části uměle vysazené směsí stanovištně nevhodných dřevin včetně cizího trnovníku akátu a borovice černé. V území byl v roce 1995 nalezen nosatcovitý brouk *Hypera ononidis*, který není znám odjinud z České republiky. Milíčovský les tvoří enklávu přirozených lesních porostů, luk a soustavy rybníků uprostřed zemědělsky využívané krajiny, v sousedství městské zástavby (Přírodní parky, 2004).

Dominanty

Široké údolí okolo zaříznutého údolí, ohraničení je nuanční, pouze na S je dominantní hřeben Kozince a významným prvkem v pohledové krajinné scéně je Milíčovský vrch sloužící v jinak ploché krajině jako zajímavý vyhlídkový bod. (Přírodní parky, 2004).

Krajinný interiér

I když určité partie, zejména zmíněné úseky pod Pitkovicemi a podél Botiče nad Křeslicemi, jeví poměrně příznivý vývoj, je nutno počítat se stoupajícím počtem návštěvníků z okolních sídlišť i s druhotným dopadem velkoměstských imisí. Za předpokladu vhodně zaměřené péče, která se prozatím omezuje především na Pitkovickou stráň, lze území parku udržet v dosavadním příznivém trendu.

Vztah k urbanistické struktuře

Údolím Botiče prochází v celé délce červeně značená turistická cesta, napříč pak prochází zelená turistická značka z Milíčovského lesa na Dobrou Vodu a údolím Pitkovického potoka do Uhříněvsi. Zejména v okolí Křeslic je přes potoky zřízeno množství dřevěných lávek, umožňující řadu drobných vycházek. Z Petrovic podél Botiče do Křeslic a dále Milíčovským lesem k Milíčovským rybníkům vede naučná stezka Povodím Botiče (s odbočkou k Pitkovické stráni). V údolí Pitkovického potoka v okolí Lipan a Benic byla nově zřízena řada místních vycházkových a cyklistických okruhů.

Turisticky nejpřitažlivější je asi oblast Milíčovských rybníků, následně Pitkovická stráň v době květu konikleců. V Milíčovském lese je zřízena řada altánků, odpočívadel a několik lesních hřišť (Přírodní parky, 2004).

6.7.6 SOUHRN HODNOT KRAJINNÉHO CELKU

Velmi cenná krajina okolo údolí Botiče, chráněná i PPr Botič –Milíčov, je dnes značně poškozena suburbanizací u Křeslic, v jižní části i komerční zónou u Průhonic. Díky značnému pohledovému ovlivnění je nutno označit tuto rurální krajinu v jižní části oblasti za silně narušenou. Křeslická kobercová zástavba v podstatě tuto lokalitu znehodnotila, a to i pro vlastní novou výstavbu. Kvalitním celkem zůstává les Milíčov s rybníky na okraji.

7. VÝSLEDKY

Výsledné hodnocení krajinných celku z hlediska vizuálního uplatnění v pohledové scéně velkoměsta (výsledky a postřehy jsou uvedeny v tabulce). Hodnotila se čtyři základní kritéria: (Viz. tab. č. 10).

- Kategorizace krajinného celku.
- Vizuální uplatnění v panoramatech městské krajiny (slabý, střední, silný).
- Vizuální uplatnění v dílčím území městského prostředí (slabý, střední, silný).
- Tlak na využití územ

Výsledky hodnocení – Vybrané krajinné celky se mohou chlubit vysokou hodnotou z hlediska krajinného rázu. Každá zastoupená kategorie je něčím unikátní a projevují se různě v urbání krajině velkoměsta. Proto byly vybrány různé druhy krajinných celků, aby reprezentovaly různorodost městské krajinné scenérie.

Z výsledků vyplývá, že nejhodnotnější krajinné celky jsou terénní dominanty, které byly vybrány vrch Petřín a vrch Vítkov. Je to druh kategorie, které okamžitě zapůsobí na pozorovatele a vytváří panoramatický ráz městských částí. Především panoramatický pohled na hlavní město Praha si zachovává stálou vizuální hodnotu a je unikátní v celosvětovém měřítku.

Významnou roli ve struktuře měst hrají také kontinuálně zalesněné celky, které vytvářejí tzv. zelené oázy a místa klidu pro uživatele (obyvatele). V projevu sídelní zástavby, mají tyto celky nedocenitelnou hodnotu (Kunraticko-Michelský les a Chuchelský háj).

Posledním druhem hodnoceného území jsou zanořené koridory. Tento druh krajinného celků má důležitost z hlediska biologické rozmanitosti přírody (fauna, flóra). Proto je mnoha těchto lokalit chráněno zákonem (Šárecké údolí, Dalejské a Prokopské údolí, Údolí Botiče). Jsou z jedněch posledních přírodních celku, které si zachovávají původní tvář. (Viz.tab. č. 10)

KRAJINNÝ CELEK	KATEGORIZACE	VIZUÁLNÍ UPLATNĚNÍ PANORAMATECH MĚSTSKÉ KRAJINNY	VIZUÁLNÍ UPLATNĚNÍ V DÍLČÍM ÚZEMÍ MĚSTSKÉHO PROSTŘEDÍ	TLAK NA VYUŽITÍ ÚZEMÍ
CHUCHELSKÝ HÁJ	KONTINUÁLNĚ ZALESNĚNÝ CELEK V URBANIZOVANÉM PROSTŘEDÍ	STŘEDNÍ	SLABÉ	ZVÝŠENÝ TLAK NA VYUŽITÍ PLOCHY PŘEDEVŠÍM SEVERNÍ ČÁST (STUDIO BARANDOV) A JIŽNÍ ČÁST (VELKÉ CHUCHLE)
KUNRATICKO MICHELSKÝ LES	KONTINUÁLNĚ ZALESNĚNÝ CELEK V URBANIZOVANÉM PROSTŘEDÍ	SLABÉ	STŘEDNÍ	ZVÝŠENÝ TLAK NA VYUŽITÍ PLOCHY PO CELÉ DÉLCE HRANICE (CHODOV KUNRATICE, KRČ)
PETŘÍN	VÝRAZNÁ TERENÍ DOMINANTA	SILNÉ	SILNÉ	DALŠÍ VYUŽITÍ NENÍ MOŽNÉ, HISTORICKY NEZMĚNĚNÁ LOKALITA
VÍTKOV	VÝRAZNÁ TERENÍ DOMINANTA	SILNÉ	STŘEDNÍ	LOKALITA V CENTRALNÍ ČÁSTI MĚSTA, TLAK NA VYUŽITÍ ÚZEMÍ ZA ÚČELEM ZLEPŠENÍ DOPRAVY (VÍTKOVÝ TUNEL)
ŠÁRECKÉ ÚDOLÍ	ZANOŘENÝ KORIDOR	STŘEDNÍ	STŘEDNÍ	ZVÝŠENÝ TLAK NA VYUŽITÍ PLOCHY ZE SEVERNÍ ČÁSTI (NEBUŠICE) A Z VÝCHODNÍ ČÁSTI (VOKOVIC) JEDNÁ SE O ČÁST PŘÍRODNÍHO PARKU, KTERÝ ČÁSTEČNĚ REGULUJE VÝSTAVBU V OKOLÍ
DALEJSKÉ A PROKOPSKÉ ÚDOLÍ	ZANOŘENÝ KORIDOR	STŘEDNÍ	SILNÉ	ZVÝŠENÝ TLAK NA VYUŽITÍ PLOCHY VÝCHODNÍ ČÁST (HLUBOČEPY) JIŽNÍ ČÁST (BARANDOV) VÝSKYT CHATOVÝCH KOLONIÍ, NA ZÁPADĚ DOKONCE AGROAREÁLY
ÚDOLÍ BOTIČE	ZANOŘENÝ KORIDOR	SLABÉ	STŘEDNÍ	STŘEDNÍ ČÁST KVALITNÍ OBYTNÁ MĚSTSKÁ KRAJINA S VÝZNAMNÝM PODÍLEM PŘÍRODNÍCH PRVKŮ ZÁPADNÍ ČÁST CELKU TVOŘÍ KRAJINU DOPRAVNÍCH STAVEB

Tab. Č.10 Vizuelní hodnocení krajinných celků

8. ZÁVĚR A DISKUZE

Úkolem mé diplomové práce bylo řešení opomíjené problematiky významných krajinných celků a prvku jakožto atributů krajinného rázu urbánní krajiny velkoměsta. Městské území bylo vybráno hlavní město České republiky Praha. Analýzy vybraných krajinných celků ukázaly proměnlivou míru uplatnění v panoramatech městské krajiny, kde nejsilnější mírou se projevují krajinné celky ohraničující terénní sníženiny (deprese) a celky, které jsou přestavovány ozeleněnými výraznými terénními výšinami a hřbety (elevace).

Z mého hodnocení vyplývá, že vybrané krajinné celky (např. Petřín, Vítkov, Šárecké údolí, Chuchelský háj...), jsou nedílnou součástí krajinné scenérie a vytvářejí ojedinělé panorama pražské městské krajiny, která je díky těmto krajinným celkům unikátní a celosvětově významné. Řada předních odborníků na krajinný ráz, tato území hodnotí jako vizuální celky, které kopírují kvalitní přírodní prostředí a harmonickou městskou krajinu. Zatímco záporné hodnoty signalizují nesoulad až devastaci, v krajním případě destrukci hodnot.

Tento stav nezmění krajinářská kompozice, ale změna přístupu k hodnotám pražského prostoru a filosofii jeho rozvoje. Krajinný ráz není výslednicí krajinářských návrhů, ale jak již bylo konstatováno, tvořivého života generací našich předků v daných přírodních, kulturně historických a sociálních podmínkách.

Má práce mi umožnila nahlédnout do spletné problematiky krajinného rázu a také se vžít do role hodnotitele. Cítím, že jsem zatím opravdu jen pootevřel „dveře poznání“ velkého tématu, jímž je krajinný ráz. V ochraně krajinného rázu nejde o „konzervaci“ nějakého konkrétního historického obrazu krajiny a o vyloučení lidského vlivu v krajině, ale jde o to, aby tyto vlivy byly usměrňovány a našly harmonické souznění s krajinou, jejími přírodními, kulturními a historickými danostmi, lidským měřítkem a vztahy a celkovým estetickým vyjádřením.

Výsledky práce prokázaly vysokou důležitost řešeného tématu a jeho význam pro tvorbu urbanistických koncepcí v měřítku celoměstském i v měřítku dílčích prostorů a městských částí.

Diplomová práce může být zajímavým zdrojem poznání pro samotné obyvatele území. Poskytne informace a náměty orgánům ochrany přírody a krajiny, orgánům územního plánování, stejně tak i zhotovitelům územně plánovacích dokumentací.

9. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

POUŽITÁ LITERATURA

DEJMAL, I. 2000a. Co s evropskou kulturní krajinou na konci dvacátého století? In: Anonymus, Téma pro 21. století: Kulturní krajina aneb proč ji chránit? 1. vydání. Praha: MŽP, 2000. s. 13-16.

DEJMAL, I. 2000b. Krajina je místo svědectví a očekávání. In: Anonymus, Téma pro 21. století: Kulturní krajina aneb proč ji chránit? 1. vydání. Praha: MŽP, 2000. s. 98-101.

DAY, C. Duch a místo. 1. vydání. Praha: Era – vydavatelství, 2004. s. 276

CÍLEK, V., Mikromytologická diverzita a časový ráz krajiny. In: Vorel I., Sklenička P. Ochrana krajinného rázu. 1. vydání. Praha: nakladatelství Naděžda Skleničková, 2006. s. 31-35.

CÍLEK, V. Krajiny vnitřní a vnější: texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu. 2. Doplněné vydání. Praha: Dokořán, 2005. 269 s.

FINGEROVÁ, R., FINGER, J. Význam estetického rozměru krajiny pro život člověka. Sborník semináře Plánování a projektování krajinných úprav. Praha: VÚMOP, 1999. s. 4-6.

VOREL, I., Studie ochrany krajinného rázu na území vybraných přírodních parků Plzeňského kraje. Praha: 2003. Dostupné z URL <http://www.plzensky-kraj.cz/article.asp?itm=19656>.

VOREL, I., BUKÁČEK, R., MATĚJKA, P., CULEK, M., SKLENIČKA, P. Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz. Praha: Naděžda Skleničková, 2006. 20 s.

VOREL, I., BUKÁČEK, R., MATĚJKA, P., CULEK, M., SKLENIČKA, P. Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz. Praha: Naděžda Skleničková, 2004. Dostupné z URL

<http://web.cvut.cz/fa/u519/KUKR/metodika.htm>.

SKLENIČKA, P., Základy krajinného plánování. Praha: Naděžda Skleničková, 2003.

JUNG, C. G. Výbor z díla: svazek II - Archetypy a nevědomí. 1. vyd. Brno: Český překlad, 1997. 437 s.

SUPUKA, J., SCHLAMPOVÁ, T., JANČURA, P. Krajinářská tvorba. Zvolen: Technická univerzita vo Zvolenu, 1999.

SVOBODA, P., Krajinárstvo I. VŠLD, Zvolen: Technická univerzita vo Zvolenu, 1971. HENDRYCH, J., Kulturní krajina, význam, vývoj, péče a ochrana a naplnění Evropské úmluvy o krajině, 2002. NOVÝ, A., Brownfields – šance pro budoucnost. In: „Brownfields – šance pro budoucnost“, konference, FA VUT, Brno, 2004.

SÁDLO, J. Krajina jako interpretovaný text. In: Kratochvíl, Z. Filosofie živé přírody. Praha: Herrmann a synové, 1994. 222 s. LÖW, J., MÍCHAL, I. Krajinný ráz. 1. vydání. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, 2003. 548 s., 1 CD-ROM.

MENCL, V. Lidová architektura v Československu. 1. vydání. Praha: Academia, 1980. 630 s.

KUČA, K. Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 1. vydání. Praha: Libri, 1998. 952 s.

KOUKOLÍK, F. Mozek a jeho duše. 1. vydání. Praha: Makropulos, 1995. 223 s.

ŽÁK, L. Obytná krajina. Praha: S.V.Ú. Mánes-Svoboda, 1947.

SLAVÍK, P. PP Údolí Kunratického potoka. Magistrát Hlavního města Prahy, 2007
Král, J. Obytný soubor Trojmezí. Praha, 2001

Hegner, F. Rekonstrukce a obnova památek. Praha: ČVUT, 2006. 15 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Praha 11 – Přírodní rámeček městské části Prahy, 2009 [citováno 2010-11-25].

Dostupné z URL

<http://www.praha11.cz/redakce/tisk.php?lanG=cs&slozka=5&clanek=16>

Natura – NATURA 2000, seznam lokalit Chuchelský háj, 2002 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

http://www.nature.cz/natura2000design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=karta&id=1000041954

Envis – Brožura Chuchelský háj, 2008 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

[http://envis.prahamesto.cz/\(gvinjenjw0fp2f55pq43kz45\)/zdroj.aspx?typ=2&Id=81811&sh=1017628559](http://envis.prahamesto.cz/(gvinjenjw0fp2f55pq43kz45)/zdroj.aspx?typ=2&Id=81811&sh=1017628559)

Čistá praha - Brožura - Kunraticko-Michelský les, 2005 [citováno 2011-1-14].

Dostupné z URL

<http://cistapraha4.cz/priroda/index.php?page=kunraticky-les>

Wikipedia - Charakteristika - Kunraticko-Michelský les, 2009 [citováno 2011-1-14].

Dostupné z URL

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kunraticko-michelsk%C3%BD_les

Praha 11 - Přírodní rámeček městské části – Kunraticko-Michelský les, 2003 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

<http://www.praha11.cz/redakce/tisk.php?lanG=cs&slozka=5&clanek=16>

Envis - Přírodní rezervace - údolí kunratického potoka les, 2004 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://envis.praha-mesto.cz/rocenky/chruzemi/cr2_cztx/chu76.htm

Magistrát Praha - Brožura – Kunratický les, 2008s [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://magistrat.praha-mesto.cz/parent5243/78268_Kunraticky-les

Botany - Významná evropská lokalita – Petřín, 2001 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

<http://botany.cz/cs/praha-petrin/>

Natura 2000 – Prah, Petřín, 2003 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://www.nature.cz/natura2000design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=karta&id=1000040683

Wmap - Petřín - Přírodní památka Petřínské skalky, 2004 [citováno 2011-1-14].

Dostupné z URL

http://www.wmap.cz/opk/vmp/htm/pp_petrinske_skalky.htm

Wiki - Petřín – Petřínská zahrada, 2008 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://wiki.siliconhill.cz/Pet%C5%99%C3%ADnsk%C3%A1_zahrada

Ubytování - Petřín – Pamětihodnosti Petřín, 2007 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

<http://ubytovani.last.cz/petrinska-rozhledna-v-praze/radius-50/>

Wmap - Vrch Vítkov - Přírodní poměry Vítkov, 2004 [citováno 2011-1-14].

Dostupné z URL

http://www.wmap.cz/opk/ptaci/TEXTY_C/pomery.htm

Natura 2000 - Kaňon Vltavy u Sedlce, 2005 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://www.nature.cz/natura2000design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=karta&id=1000043048

Wmap - Ochrana přírody Praha - Vrch Vítkov, 2006 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://www.wmap.cz/opk/vmp/htm/C_vrch_vitkov.htm

Cestovatel - Pražské Parky – Vrch Vítkov, 2000 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

<http://www.cestovatel.cz/clanky/prazske-zahrady-vitkov-pamatnik/>

Wikipedia - Vrch Vítkov – Národní památník, 2007 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_pam%C3%A1tn%C3%ADk_na_V%C3%ADtkov%C4%9B

Envis - Šárecké údolí – Významné lokality Prahy, 2008 [citováno 2011-1-14].

Dostupné z URL

http://envis.praha-mesto.cz/rocenky/chruzemi/cr2_cztx/chu-sark.htm

Envis - Šárecké údolí – CHÚ ČR, 2003 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://envis.praha-mesto.cz/rocenky/chruzemi/cr2_cztx/chu-sark.htm

Envis - Brožura – Šárecké údolí, 2008 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

[http://envis.prahamesto.cz/\(e5st4rnvos4dmh31nafb4k55\)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83654&sh=-554431940](http://envis.prahamesto.cz/(e5st4rnvos4dmh31nafb4k55)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83654&sh=-554431940)

Envis - Brožura - Lesy v Šárce, , 2008 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

[http://envis.prahamesto.cz/\(ug522a555g0ek045ilzcfp55\)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83653&sh=1132518194](http://envis.prahamesto.cz/(ug522a555g0ek045ilzcfp55)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83653&sh=1132518194)

Envis - Brožura – Prokopske a Dalejské údolí, 2009 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

[http://envis.prahamesto.cz/\(idiqkmvkh1feilu253obtxmx\)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83762&sh=-1454354668](http://envis.prahamesto.cz/(idiqkmvkh1feilu253obtxmx)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83762&sh=-1454354668)

Praha město - Prokopske a Dalejské údolí - CHÚ ČR, 2007 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://envis.praha-mesto.cz/rocenky/CHRUZEMI/cr2_cztx/chu-dale.htm

Natura 2000 – Praha, Dalejské údolí, 2009 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

http://www.nature.cz/natura2000design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=karta&id=1000041957

Botany - Červený lom – přírodní památka, 2001 [citováno 2011-1-14]. Dostupné z URL

<http://botany.cz/cs/opatrilka-cervený-lom/>

Envis- Brožura – Přírodní park Botič citováno, 2010 [2011-1-14]. Dostupné z URL

[http://envis.prahamesto.cz/\(5fiotrnbve1qap55iug31f45\)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83710&sh=-1353601789](http://envis.prahamesto.cz/(5fiotrnbve1qap55iug31f45)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83710&sh=-1353601789)

Přírodní parky - Přírodní park - Botič-Milíčov, 2004 [2011-1-14]. Dostupné z URL

http://www.prirodniparky.wz.cz/3_84.html

Natura 2000 – Údolí Botiče, 2002 [2011-1-14]. Dostupné z URL

http://www.nature.cz/natura2000design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=karta&id=1000040681

Botany - Přírodní památka – Pitkovická stráž2009 [2011-1-14]. Dostupné z UR

<http://botany.cz/cs/pitkovicka-stran/>

Přírodní památka - Milíčovský les a rybníky, 2008 [2011-1-14]. Dostupné z URL

http://envis.praha-mesto.cz/rocenky/chruzemi/cr2_cztx/chu-ppar.htm

Hrady - Kulturní památky – Hrad Štít, 2000 [2011-1-14]. Dostupné z URL

<http://www.hrady.cz/index.php?OID=913>

[32] Územně analytické podklady hl. m. Prahy [2011-1-14]. Dostupné z URL

http://www.urm.cz/cs/uzemne_analyticke_podklady

POUŽITÉ FOTOGRAFIE

Cittadela - Mapa ČR se situací CHKO a NP.2009 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=mapa_NP_CHKO_text&site=zakladni_udaje_cz

Přírodní parky – Chuchelský háj, 2008 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

http://www.prirodniparky.wz.cz/8_90.html

Botany – Barandovské skály, 2008 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

<http://botany.cz/cs/barrandovska-skala/>

Praha město – Pražské Letecké snímky, 2010 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

http://wgp.prahamesto.cz/tms/projects_h/letsnimky/index.php?autolog_anonymous=true

Lesy Praha – Údolí Kunratického potoka, 2008 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

<http://www.lesypraha.cz/?cat=30405>

Fhg – Reliéf Šáreckého údolí, 2007 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

<http://www.fhg.cz/cestovani/clanky/vrchy.htm>

Wayn – Petřínská rozhledna, 2009 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

http://www.wayn.com/waynphotos.html?wci=photo&photo_key=16102601&member=12327166#pkey=16102601

Nm – Pomník na Vrchu Vítkov, 2011 [citováno 2010-11-25]. Dostupné z URL

http://www.nm.cz/novinka-detail.php?f_id=270

Stopin – Petřínský vrch, 2010 [citováno 2011-1-25]. Dostupné z URL

<http://www.stopin-praha.cz/>

Wikipedia – Vrch Vítkov, 2010 [citováno 2011-1-25]. Dostupné z URL

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Praha_Vitkov.jpg

Pražské lesy – Pohled na Dalejské a Prokopské údolí, 2009 [citováno 2011-1-25]. Dostupné z URL

<http://www.prazskastetka.cz/>

Wmap – Přírodní památka Červený lom, 2006 [citováno 2011-1-25]. Dostupné z URL

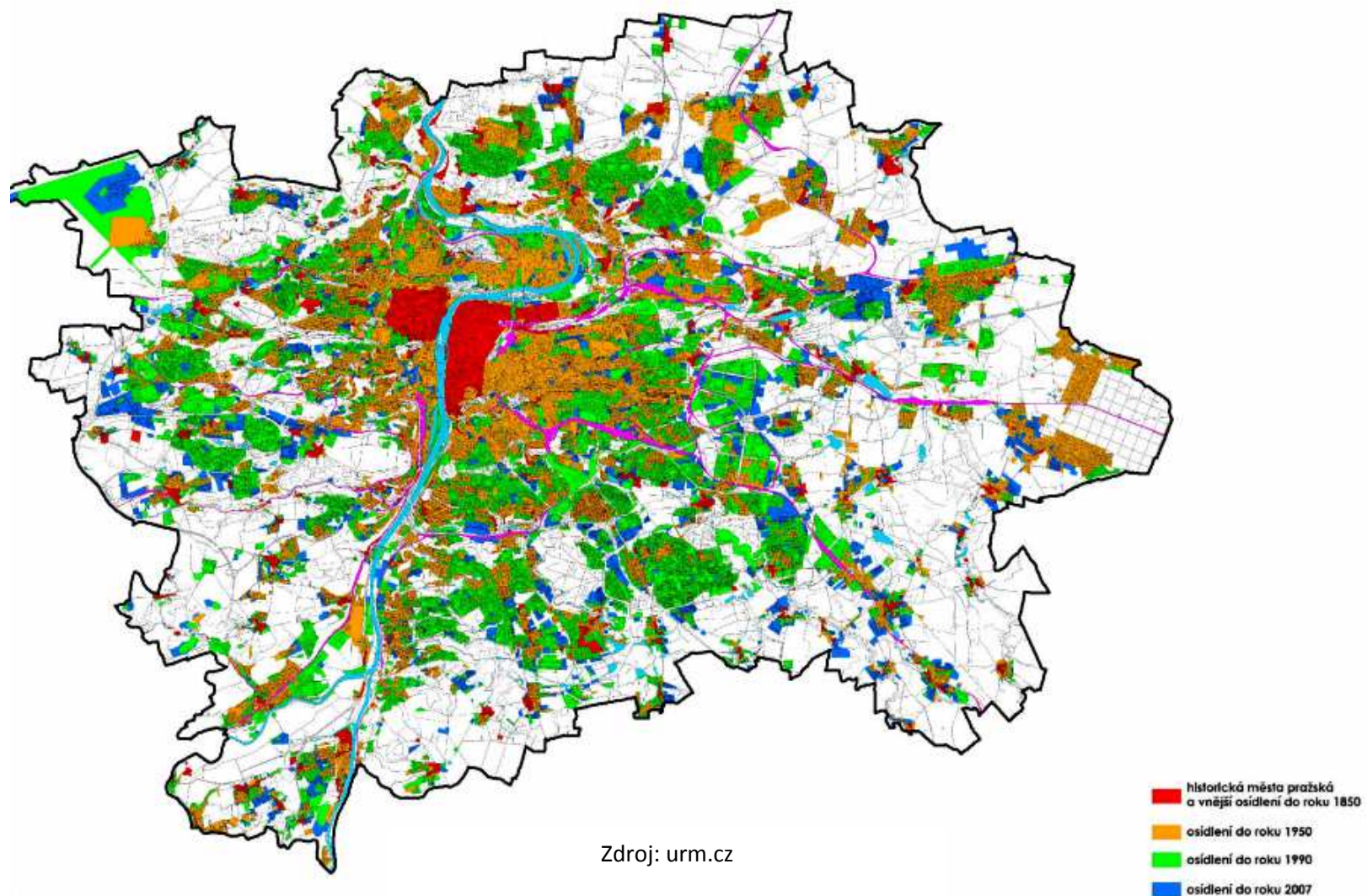
<http://www.wmap.cz/opk/vmp/htm/vv133.htm>

Hrady - Pražský Semmering, 2004 [citováno 2011-1-25]. Dostupné z URL

<http://www.hrady.cz/index.php?OID=1882>

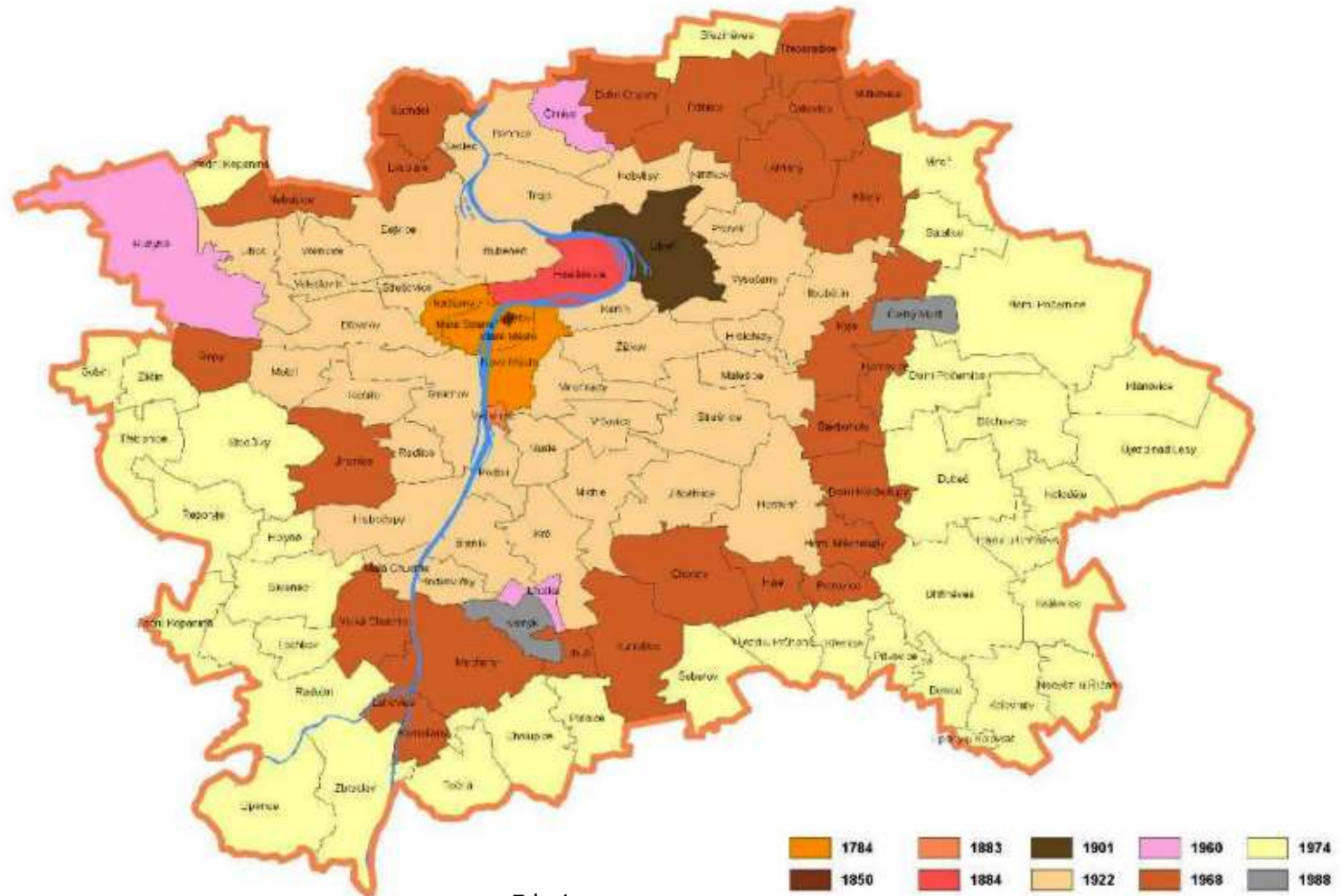
10. PŘÍLOHY

Přehled vývoje osídlení - Praha

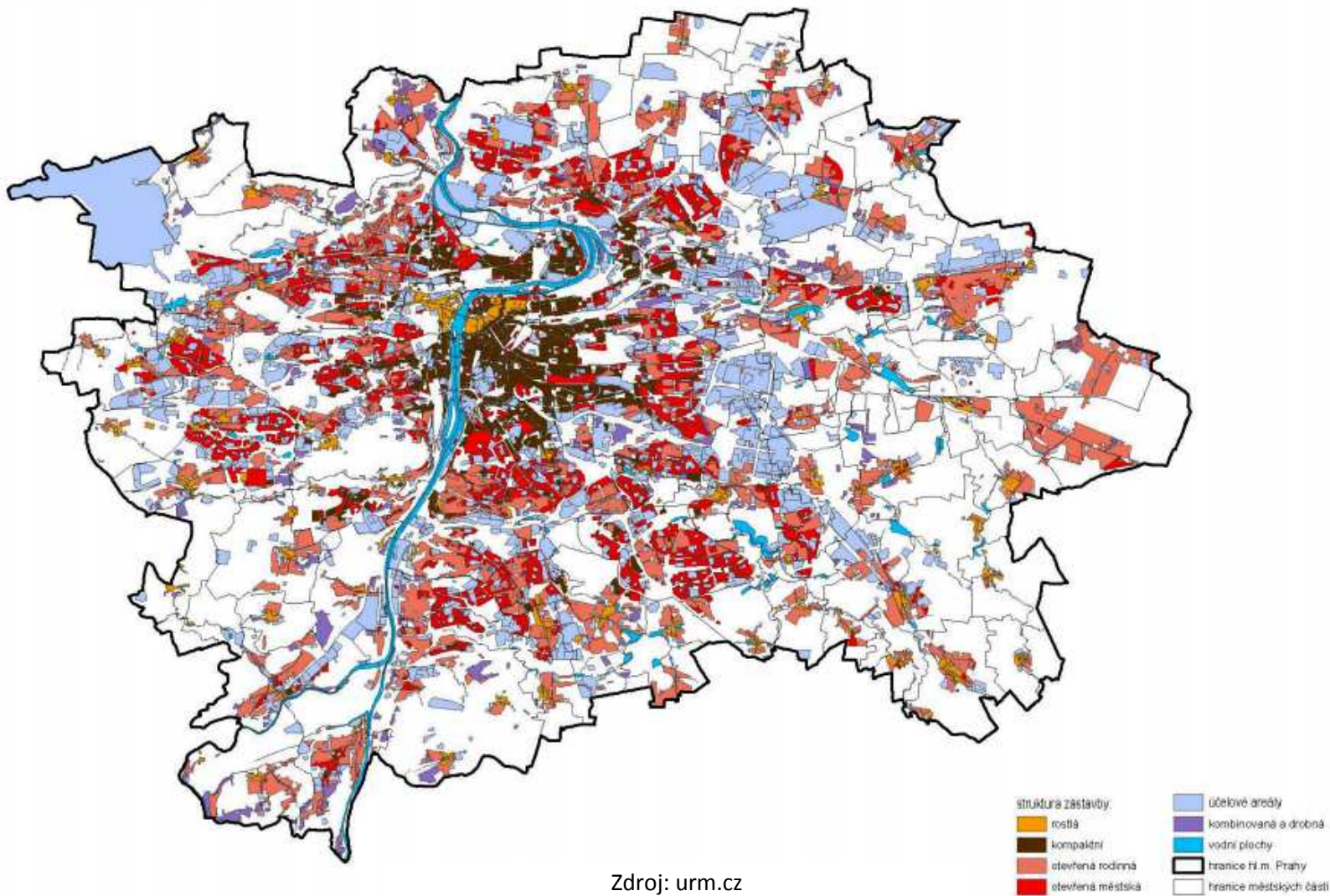
Zdroj: urm.cz

Územní vývoj Prahy

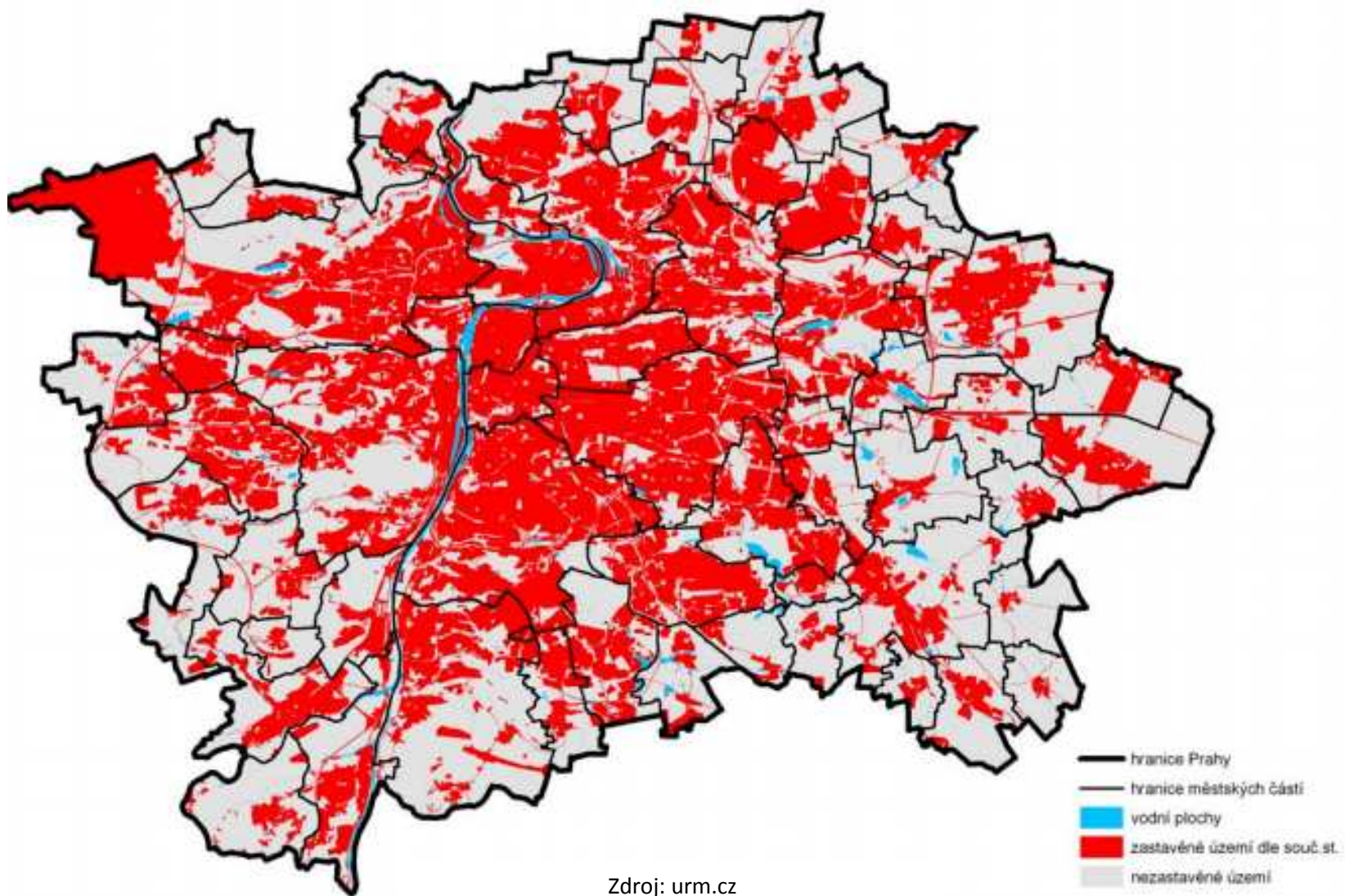

Zdroj: urm.cz

Struktura zástavby - Prahy

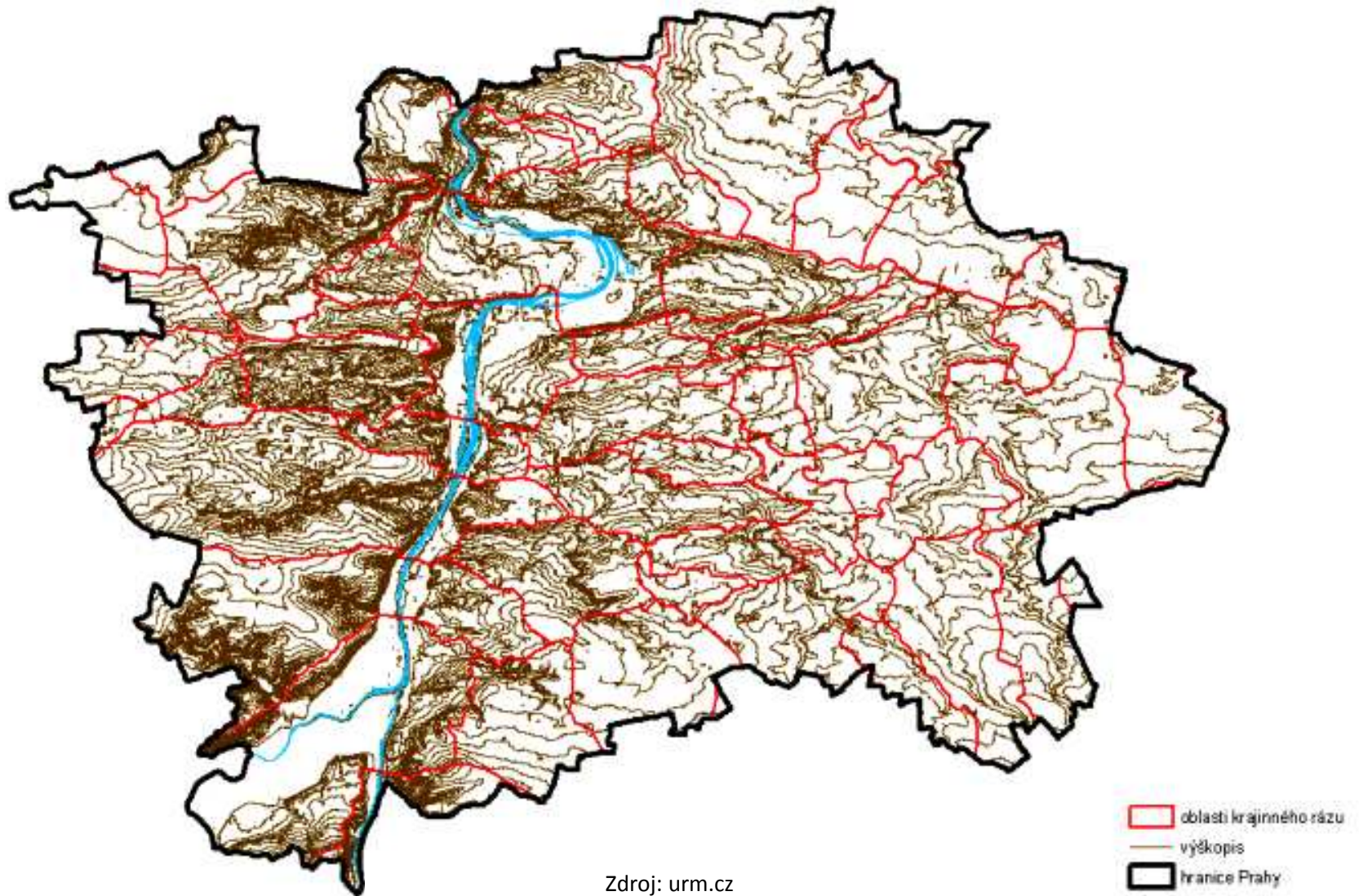

Zastavěné a nezastavěné území - Prahy

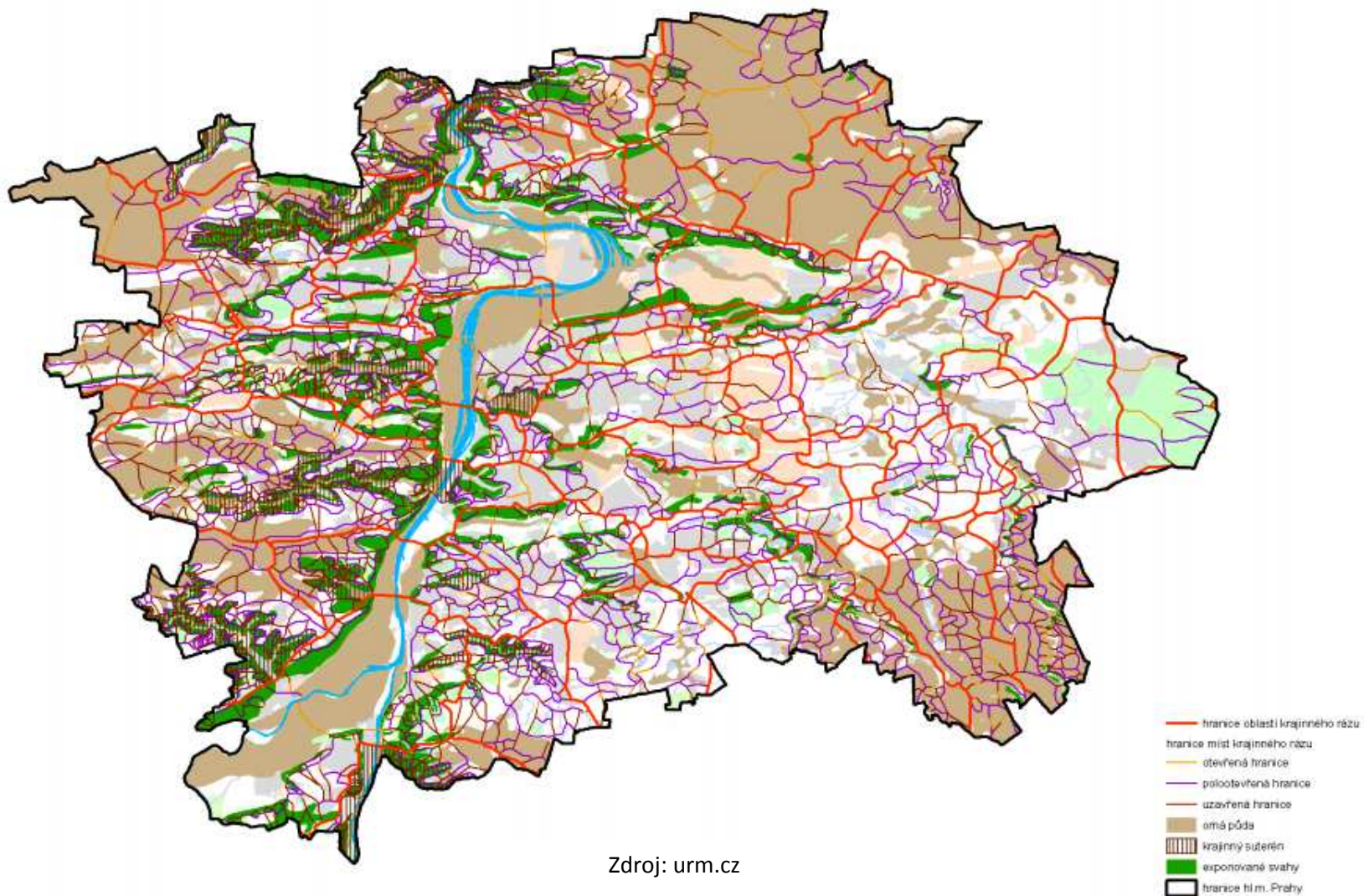

Zdroj: urm.cz

Morfologie území - Prahy

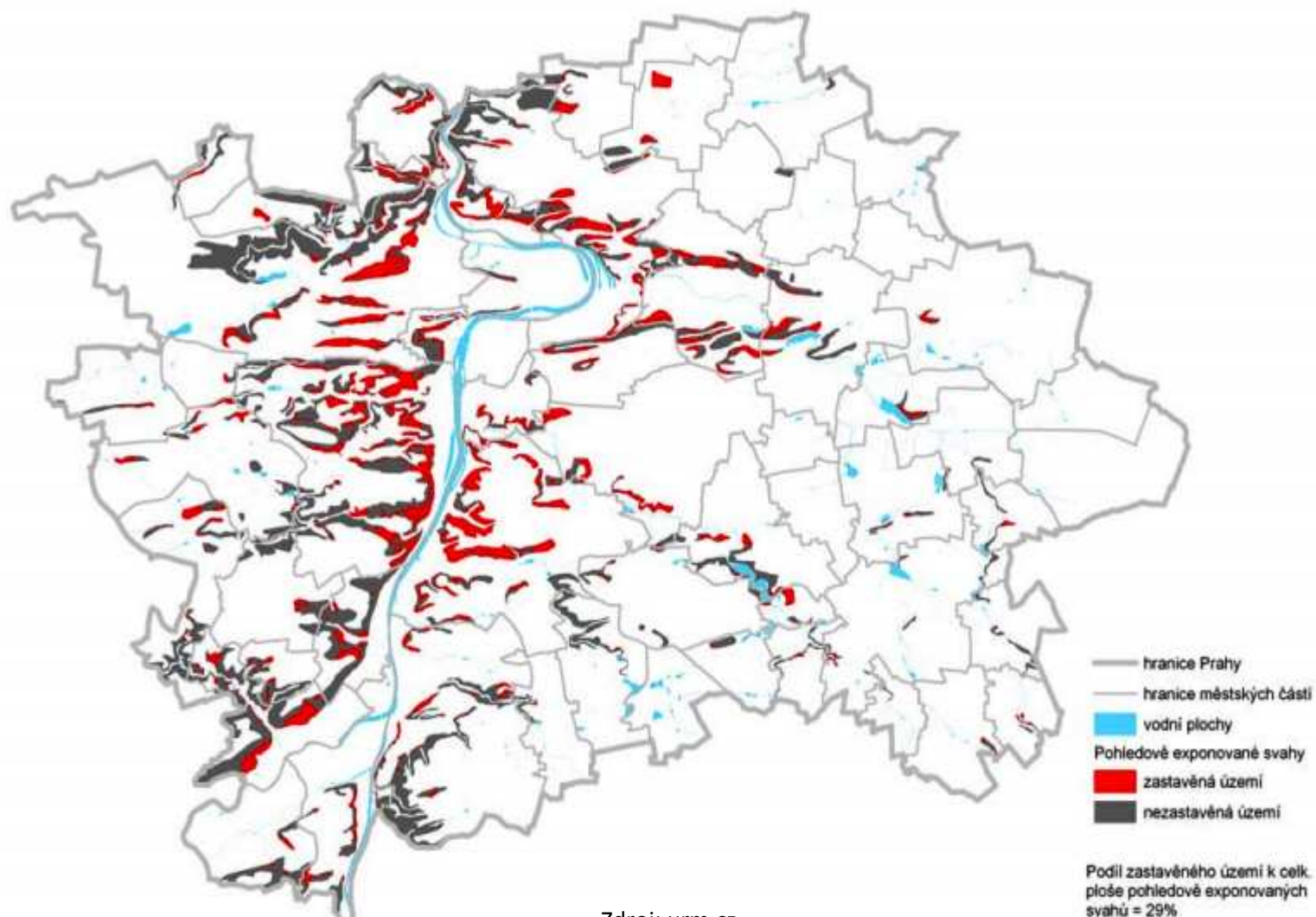

Místa a oblasti krajinného rázu - Prahy

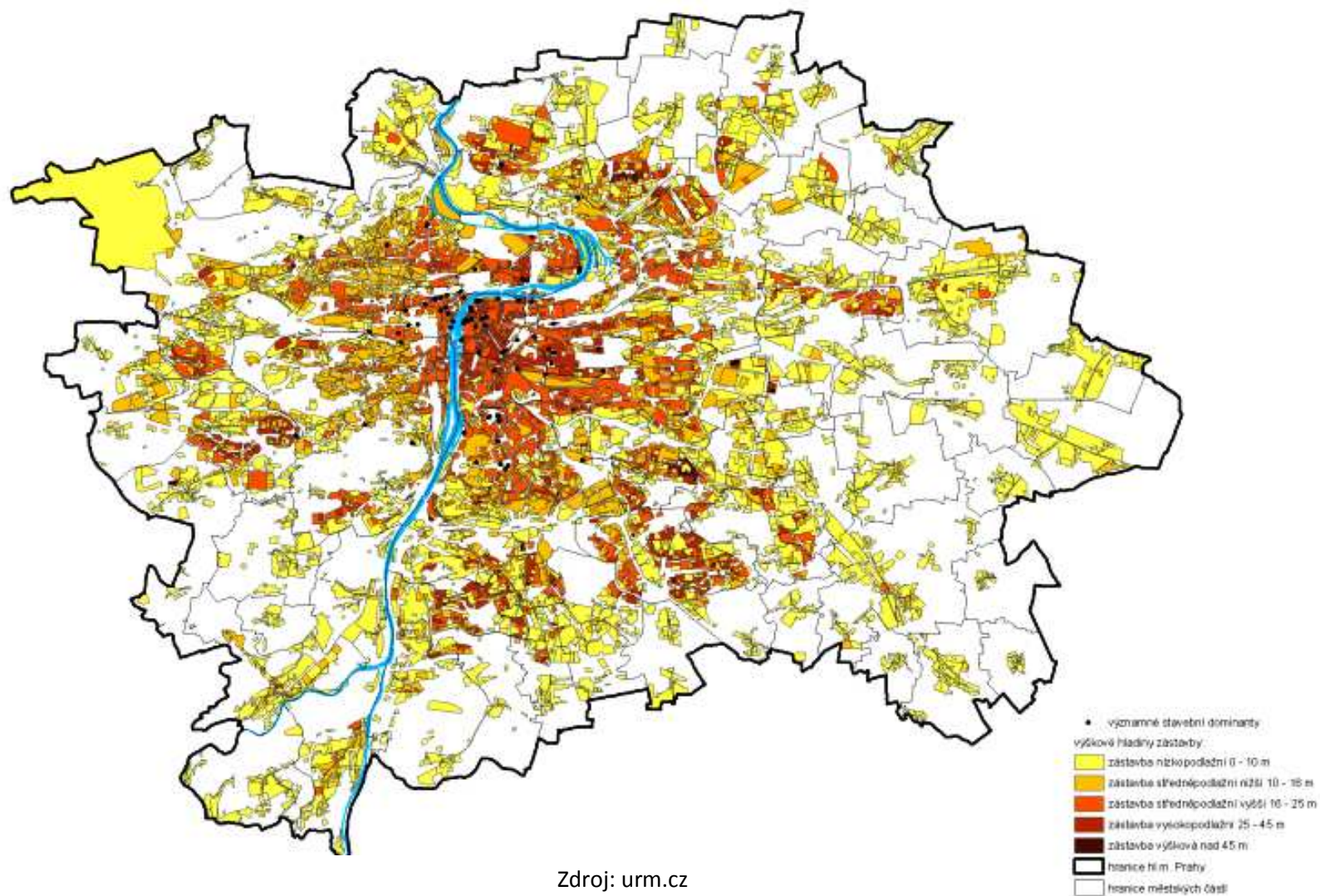
Zdroj: urm.cz

Zástavba v pohledově exponovaných svazích - Prahy

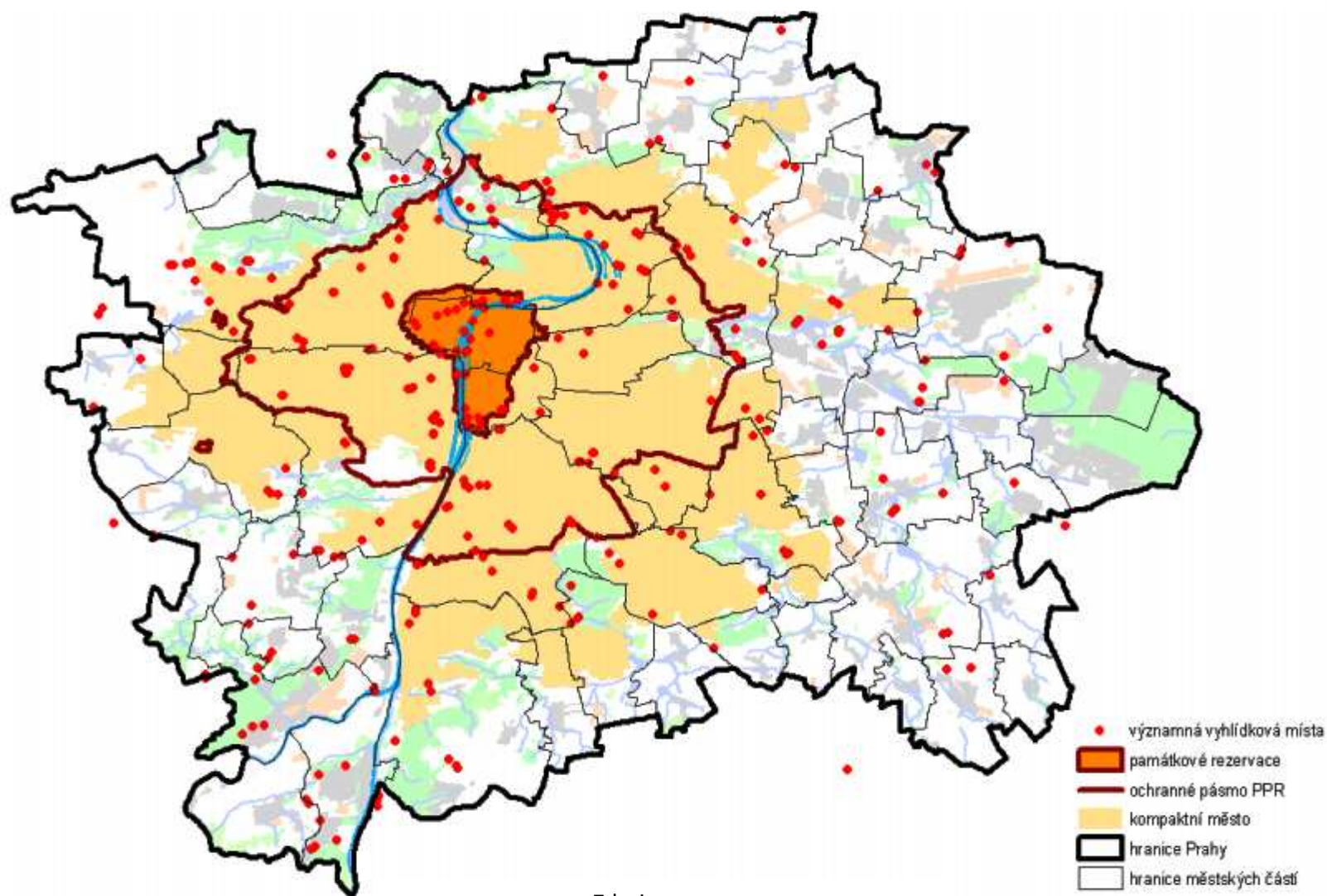
Zdroj: urm.cz

Výškové hladiny a významné stavební dominanty - Prahy

Zdroj: urm.cz

Významná vyhlídková místa - Prahy

Zdroj: urm.cz

Souvislá zeleň a přírodní osy - Prahy

